

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

**КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ ДАТ І ПОДІЙ
ІСТОРІЇ ГЛУХІВЩИНИ :
2025 рік.**

Довідкове видання

**Автор – упорядник :
Андрій Гриценко**

Глухів :
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
2025

**УДК 94(477.52 – 21) (059.3.) «2025»
К 17**

Рекомендовано до друку вченою радою Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол № 5 від 26 листопада 2025 р.)

Рецензенти :

Мошик Ірина Вікторівна, кандидат історичних наук, генеральний директор Національного заповідника «Глухів» ;

Курок Олександр Іванович, доктор історичних наук, професор, в.о. ректора Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

К 17 **Календар** знаменних дат і подій історії Глухівщини : 2025 рік. Довідкове видання (електронне видання) / Автор-упорядник : Андрій Гриценко. – Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2025. - 145 с.: фото.

У даному довідковому виданні представлено систематизована інформація про знаменні дати і події з історії історичної Глухівщини, ювілеї яких припали на 2025 рік. Також розміщено матеріали, які допоможуть здобувачам освіти та викладачам й педагогам засвоїти інформацію про минуле історичного регіону північного сходу України в цікавій формі.

Довідник розрахований на викладачів і студентів закладів фахової передвищою та вищої педагогічної освіти, учителів, учнів закладів загальної та позашкільної освіти, що вивчають та цікавляться історією рідного краю.

УДК 94(477.52 – 21) (059.3.) «2025»

©Гриценко А., 2025

© Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2025

Вступне слово

Вашій увазі представлено систематизована інформація про знаменні дати і події з історії Глухівщини, ювілеї яких припали саме на 2025 рік. Географічно до поняття Глухівщина взято, перш за все, ареал історичного міста Глухів та території Глухівського району в межах 2020 року (до входження, внаслідок адміністративно-територіальної реформи в Україні, його населених пунктів до укрупненого Шосткинського району Сумської області). Також події, що відбулися до XIX століття включно локалізовані за територіальним принципом населених пунктів Глухівського повіту тодішньої Чернігівської губернії.

Окрім суто знаменних подій до цього вже третього подібного довідкового видання увійшли ювілейні дати видатних історичних персоналій: уродженців та жителів Глухова й суто всієї Глухівщини.

Структура довідника повторює принципи побудови подібних видань всеукраїнського та обласного рівнів, зокрема «Календаря знаменних і пам'ятних дат Сумщини» та інших подібних.

Довідкове видання починається суто із хронографа, де за місяцями подається інформація щодо знаменних та пам'ятних дат року, ювілеїв славетних діячів. Далі за ним подані статті-дослідження про найбільш знаних земляків та деяких важливих ювілейних подій 2025 року.

Запропоований вашій увазі довідник неодноразова апробувався на сторінках періодичної преси, зокрема, в газеті «Данкор. Глухів», в 2002-2008 роках та сторінках новинного сайту «Глухів. Сіті» в 2023-2025 роках, побачив світ в 2023 та 2024 роках, а також, широко використовується автором-упорядником в освітньому процесі здобувачів вищої освіти спеціальностей 014 / А 4 Середня освіта (Історія) та 032 / В 9 Історія та археологія Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Довідкове видання стане в нагоді, перш за все, педагогічним та науково-педагогічним працівникам, здобувачам позашкільної, загальної середньої, передвищої та вищої освіти, які вивчають історію та цікавляться минулим рідного краю, а також науковцям, бібліотечним працівникам, краєзнавцям, журналістам, архівістам, музейним працівникам, мистецтвознавцям та публіцистам, а також широкому колу читачів.

***З повагою, автор-упорядник, Андрій Гриценко,
доктор педагогічних наук, доцент, директор Навчально-наукового
інституту Філології та історії, доцент кафедри історії, правознавства та
методики навчання Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка,
член Національної спілки краєзнавців України.***

Січень

1 січня

Новорічне свято

Всесвітній день миру

Встановлений у 1967 році Папою Римським Павлом VI, Всесвітній день миру проводиться в перший день з початку року. Це день, коли віруючі християни, об'єднуючись, здійснюють спільні молитви за мир.

75 років від дня народження 1 січня 1950 року **Миколи Васильовича Маханькова** – відомого глухівського комунальника та дослідника, багатолітнього начальника Глухівського теплового району.

10 років від дня смерті 1 січня 2015 року в м. Глухові **Лідії Кирилівни Нарочної** (1924 - 2015) — української вченої у галузі педагогіки та методики викладання природознавства, викладачки Глухівського державного педагогічного інституту (1973-1999), кандидата педагогічних наук (1971), старшого наукового співробітника (1974), [Заслуженого працівника народної освіти України](#) (1994), [лауреатки Державної премії України в галузі науки і техніки](#) (1984). Похована в м. Глухів.

2 січня

75 років від дня народження 2 січня 1950 року **Василя Петровича Ситника** – відомого вченого, агронома, кандидат сільськогосподарських наук, багатолітнього заступника директора з наукової роботи Глухівського лубінституту.

1-ша річниця від дня смерті унаслідок серцево-легеневої недостатності 2 січня 2024 року **Андрія Олександровича Пархоменка** (1980 - 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, санінструктора медичного пункту 16-го окремого мотопіхотного батальйону «Полтава» 2017-2018 роках у м. Глухові (разом з побратимами захищав Кримське Луганської області), випускника Глухівського медичного училища.

4 січня

Всесвітній день азбуки Брайля

Введений резолюцією ООН від 1 листопада 2018 року.

135 років від дня народження у Глухові 4 січня 2000 року **Андрія Кириловича Рябка** (2000 – загинув після 25 лютого 2022 року поблизу м. Щастя Луганської області, потрапивши у полон) - українського військовослужбовця ДПСУ, учасника російсько-української війни, навчався у ЗОШ І-ІІІ ст. № 6 м. Глухова.

15 років від смерті 4 січня 2010 року в м. Глухів **Василя Івановича Пильника** (1914 – 2010) – українського вченого, ветерана війни, вченого секретаря ВНДІ луб'яних культур (1962-1980), випускника Глухівського

сільсько-господарського інституту (1937), кандидата сільськогосподарських наук (1955).

6 січня

Богоявлення Господнє (Водохреща)

25 років від дня смерті 6 січня 2000 року в м. Глухів **Григорія Івановича Гончарова** (1915 – 2000) – українського науковця, фахівця у галузі механізації сільського господарства, кандидата технічних наук (1968), лауреата [Державної премії СРСР](#) (1950), уродженця с. Уланове на Глухівщині.

7 січня

50 років від дня народження 7 січня 1975 року в с. Шевченкове Глухівського району (з 2016 року в складі Березівської сільської територіальної громади Шосткинського району) **Сергія Володимировича Лисенка** (1975 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 7 березня 2024 року поблизу с. [Синьківка](#) [Куп'янського району](#) Харківської області. Похований 14 березня 2024 в с. Шевченкове.

13 січня

25 років від дня смерті 13 січня 2000 року **Михайла Олександровича Тимоніна** (1914 – 2000) – українського вченого, доктора технічних наук (1971), професора (1982), заступника директора ВНДІ луб'яних культур в 1960-1979 рр., завідувача кафедри математики і теоретичної механіки (1979-1981), завідувача кафедрою загальнотехнічних дисциплін (1981-1984) Глухівського державного педагогічного інституту. Похований у м. Глухів.

15 січня

300 років від дня народження 15 (4) січня 1725 року **Петра Олександровича Рум'янцева-Задунайського** (1725 – 1796) - [державного діяча](#), полководця, [генерал-фельдмаршала](#) (1770), [графа](#), президента [Малоросійської колегії](#) в Глухові та [генерал-губернатором Лівобережної України](#) в 1764-1783 рр. В цей час було зведено нову будівлю Малоросійської колегії (1766), Триумфальної арки (1766), садово-паркової резиденції (1767-1768) на Веригінському передмісті.

165 років від часу, як у січні 1860 року видатний український хірург, вчений і педагог **Микола Іванович Пирогов** (1810-1881) відкрив у Глухові першу в Чернігівській губернії недільну школу.

18 січня

День дітей-винахідників

18 січня

135 років від дня народження 18 (4) січня 1890 року в м. Глухові Чернігівської губернії (з 2020 року – Шосткинського району Сумської області)

Віктора Олександровича Романовського (1890 – 1971) – українського історика, археографа і архівіста земської управи у місті Глухові Чернігівської губернії (нині Сумська область). У 1909 році закінчив Глухівську гімназію. Начальник інформаційного відділу Міністерства праці Української Держави Павла Скоропадського. Автор першого українського підручника з архівознавства. Доктор історичних наук (1947). Жертва сталінського терору.

20 січня

День автономної республіки Крим.

Цього дня у 1991 році більшість кримчан на загальнокримському референдумі висловилися за відновлення Кримської автономії, що визначило статус Криму у складі України

День вшанування захисників Донецького аеропорту в Україні.

40 років від дня народження 20 січня 1985 року в м. Глухові **Романа Васильовича Луценка** - українського футболіста, правого [півзахисника](#) футбольних клубів «Нива» Вінниця (2004-05), «Бершадь» (2005), «Чорноморець» (2006), «Миколаїв» (2007), «Металург» Запоріжжя (2008-09), «Зарка» (2010-11), «Десна» (2011-14), «Миколаїв» (2014-15) та «Велетень» (Глухів у 2002-2019 рр.). [Майстра спорту міжнародного класу](#) (2007).

1-ша річниця від дня смерті 20 січня 2024 року під час відпустки додому уродженця с. Перемога Глухівського району (з 2020 р. в складі Глухівської міської громади Шосткинського району) **Миколи Миколайовича Козела** (1974 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни. Похований на кладовищі села Перемога на Глухівщині.

21 січня

Міжнародний день обіймів.

Заснований в США у 1986 році.

105 років від часу заснування у січні 1920 року на території Глухівського повіту **повстанської республіки під назвою «Глухівська Січ».**

22 січня

День Соборності України.

Відзначається в Україні щорічно відповідно до Указу Президента України від 13.12.2014 р. за № 871/2014.

106 років з часу проголошення об'єднання двох українських державних утворень – УНР і ЗУНР – у єдину Соборну Незалежну Українську державу 22 січня 1919 року. Оголошено Акт Злуки УНР.

110 років від дня народження 22 (9) січня 1915 року в с. Уланове Глухівського повіту Чернігівської губернії (з 2020 року – в складі Есманської селищної громади) **Григорія Івановича Гончарова** (1915 – 2000) – українського науковця, фахівця у галузі механізації сільського господарства, кандидата технічних наук (1968), лауреата [Державної премії СРСР](#) (1950).

24 січня

Міжнародний день освіти - щорічне свято, проголошене [Організацією Об'єднаних Націй](#) для відзначення ролі освіти для миру та розвитку, яке святкують 24 січня, починаючи з 2019 року.

80 років від дня смерті 24 січня 1945 року **Івана Яковича Александренка** (1926 - 1945) – Герой Радянського Союзу (1945), уродженця с. Комарівка Уланівської сільської Ради Глухівського району (з 2020 року в складі Есманської селищної громади Шосткинського району). У 1943 р. був мобілізований до Червоної Армії. При форсуванні р. Одер у Польщі, командиром відділення було присвоєно звання Героя.

26 січня

Міжнародний день без інтернету.

Відзначається в останню неділю першого місяця нового року.

27 січня

Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту.

Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН від 21.11.2005 року A/RES/60/7. Цього дня 1945 року були звільнені в'язні концтабору Освенцим.

29 січня

День пам'яті героїв Крут.

Відзначається в Україні відповідно до Указу Президента України від 15.01.2007 р. за № 15/2007.

День мобілізації зусиль проти загрози ядерної війни

135 років від дня смерті 29 (17) січня 1890 року **Миколи Івановича Неплюєва** (1825 – 1890) - видатного представника роду Неплюєвих, таємного радника та поміщика. Виховання здобув у Швейцарії та школі гвардійських підпрапорщиків. 1844 р. одержав офіцерське звання та служив у лейб-гвардії драгунському та кінно-гренадерському полках. 1863 р. обраний **Глухівським повітовим предводителем дворянства**, у 1872– 1890 рр. був Чернігівським губернським предводителем дворянства. **Долучився до відкриття Глухівського учительського інституту.** Нагороджений орденом Св. Володимира II ст. Похований у Ямполі. Його старший син Микола став засновником Хрестовоздвиженського православного трудового братства.

30 січня

40 років від дня смерті 30 січня 1985 року **Івана Симоновича Паливоди** (1885 – 1985) - українського політичного діяча, за доби Української Народної Республіки - міністра пошти і телеграфу, в еміграції - педагога і церковного диригента. Похований на українському православному цвинтарі в Баунд-Бруку, штат Нью-Джерсі в США. У 1907 році закінчив Глухівський учительський інститут.

1-ша річниця від дня смерті 30 січня 2024 року унаслідок гострої серцево-судинної недостатності у навчальному центрі **Івана Васильовича Бабія** (1978 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни. Похований 6 лютого 2024 року в Шевченковому.

1-ша річниця від дня загибелі 30 січня 2024 року **Олександра Григоровича Картавого** (1979 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, жителя Есманьської селищної громади Шосткинського району.

31 січня

10 років від дня смерті **Миколи Федоровича Кубана** (14.05.1928 – 31.01.2015) – відомого глухівського громадського діяча та педагога, заступника керівника сільгоспуправління Глухівського райвиконкому (1953-1976), заступника директора з навчально-виробничої роботи СПТУ-31 (1976-1988).

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 87 Календаря.

10 років від дня смерті 31 січня 2015 року лікаря Глухівської районної лікарні **Василя Антоновича Грінченка** (? – 2015).

1-ша річниця від дня загибелі 31 січня 2024 - поблизу с. [Синьківка Куп'янського району](#) Харківської області - **Василя Миколайовича Фещенка** (1986 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, жителя селища Есмань. Похований 6 лютого 2024 року в с. Есмань Шосткинського району.

Лютий

1 лютого

90 років від дня народження 1 лютого 1935 року в с. Комарівка фотокореспондента газет «Народна трибуна» (з 1967), «Данкор-Глухів» (2002-2003) та «Глухівщини» (1992-1996), співробітника фотолабораторії Глухівського педінституту, члена Національної спілки журналістів України **Миколи Миколайович Шавші** (1935 – 2012) - майстра художньої фотографії.

2 лютого

60 років від дня народження 2 лютого 1965 року на Буринщині **Миколи Степановича Ільченка** – голови Глухівської районної державної адміністрації в 2005 році, депутата Сумської обласної ради (з 2020 року).

3 лютого

105 років від дня народження 3 лютого 1920 року в с. Береза **Михайла Трохимовича Лантуха** (1920-2008) – відомого хлібороба-рільника, бригадира комплексної бригади колгоспу ім. Держинського (33 роки), Героя

Соціалістичної праці (1972 – за видатні успіхи, досягнуті в збільшенні виробництва і продажу державі зерна, цукрового буряка та інших продуктів землеробства та проявлену трудову доблесть), нагородженого орденами Леніна (1972), Трудового Червоного прапора (1958), Знаком Пошани (1958), учасника німецько-радянської війни.

50 років від дня смерті 3 лютого 1975 року **Олександра Харитоновича Рум'янцева** (1904-1975) - інженера-технолога, кандидата сільськогосподарських наук. У роки німецько-радянської війни був секретарем Глухівського підпільного райкому КПУ. З 1946 по 1969 р. працював завідувачем контрольно-технологічної лабораторії Інституту луб'яних культур у Глухові.

5 років від дня смерті 3 лютого 2020 року в м. Глухів **Миколи Дмитровича Мигаля** (1931-2020) - радянського і українського агронома, вченого-селекціонера у галузі коноплярства, доктора біологічних наук (1994), професора (2005).

5 лютого

Всесвітній день читання вголос.

95 років від дня народження 5 лютого 1930 року в с. Нарбутівка (з 2016 р. ку складі Березівської сільської громади Шосткинського району) Червоного району Чернігівської області **Володимира Юхимовича Ткаченка** (1930 – 2013, літературний псевдонім Краянський) – автора книг «Нарбутівка і Нарбути» (1998) та «Православна Глухівщина» (2001), поетичної збірки «Красиве і зле» (2005), члена літературно-мистецького об'єднання «Сіверщина», головного архітектора м. Глухова (1959-1967), викладача Глухівського технікуму ім. С. А. Ковпака, з 1960 р. публікував вірші у районній пресі.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 89 Календаря.

6 лютого

1-ша річниця від дня загибелі 6 лютого 2024 року поблизу м. Авдіївка Донецької області **Володимира Миколайовича Понирка** (1975-2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Кривенкове Глухівського району (з 2016 р. ку складі Березівської сільської громади Шосткинського району), який був похований 12 лютого 2024 року в с. Береза.

7 лютого

260 років від дня смерті 7 лютого (27 січня) 1760 у Глухові **Миколи Даниловича Ханенка** (1693 - 1760) - політика і державного діяча Гетьманщини, генерального хорунжого в 1741–1760 роках, дипломата, мемуариста, двоюрідного внука гетьмана Михайла Ханенка і сина полковника Данила Ханенка, учасника елекції (обрання) 1750 р. гетьманом Лівобережної України Кирила Розумовського у Глухові. Похований у Глухові біля стін 330-річної Миколаївської церкви.

100 років від дня народження 7 лютого 1925 р. на Київщині (з 1925 р. - у Глухові, де батько працював у відділенні пошти і зв'язку, а мати – в райлікарні, навчався сам у Глухівській СШ № 2, до 1941 р. закінчив 7 кл.) **Валерія Юхимовича Висоцького** (1925-2010) – старшого інженера із захисту і охорони лісів Глухівського держлізгоспу (1961-1987), природолюба-фенолога, член Національної спілки журналістів України, автора газетних статей та книжок «Шумлять ліси Глухівщини» (1993 та 2007), збірка віршів «Відгомін серця» (1999), «Серед квітів, птахів і звірів» (2002), «На зелених теренах Глухівщини», поет, учасника німецько-радянської війни (09.1943-05.1945 = кулеметник та розвідник, служив в Одеському ВО до 1951 р.), почесного голови літературного об'єднання «Сіверщина» при газеті «Глухівщина», яким керував з початку створення в квітні 2002 р.

9 лютого

Міжнародний день стоматолога

10 років від дня смерті **Михайла Порфировича Кужеля** (1931 - 2015) – відомого глухівського освітянина та громадського діяча, завідувача райвно, директора шкіл № 1 та №3 (1960-1990), багаторічного депутата міста Глухова. Упродовж 1955 - 1961 років навчався на історичному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. З 7 березня 1964 року перебував на посаді викладача наукового атеїзму з погодинною оплатою у Глухівського інституті. До 1972 року. Почесного громадянина Глухова (2010).

11 лютого

Міжнародний день жінок і дівчат в науці.

День безпечного інтернету.

Відзначається щорічно з 2004 року у другий вівторок лютого за ініціативою європейських неурядових організацій.

12 лютого

10 років від дня загибелі 12 лютого 2015 року під час бою за Дебальцеве при масованому обстрілі позицій російськими бойовиками **Олексія Миколайовича Комарова** (23 вересня 1983 – 12 лютого 2015) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, капітана Збройних сил України, заступника командира батареї з озброєння 30-ї окремої механізованої бригади. Похований у м. Глухів. Лицар ордена Богдана Хмельницького III ступеня.

13 лютого

Всесвітній день радіо.

Відзначається щорічно за ініціативою ЮНЕСКО з 2011 року.

14 лютого

День Святого Валентина.

Міжнародний день дарування книг.

Це добровільна ініціатива, започаткована у 2012 році американкою Еммі Бродмур.

15 лютого

День вшанування учасників бойових дій на території інших держав.

Відзначається щорічно в цей день відповідно до Указу Президента України від 11.02.2004 р. за № 180/2004.

Всесвітній день онкохворої дитини.

75 років від дня народження 15 лютого 1950 року **Василя Опанасовича Капоріна** (1950 – 2020) – відомого історика та вчителя, багаторічного директора Шалигинської середньої школи.

50 років від часу створення у лютому 1975 року Народного **ВІА «Молодість» на Глухівському заводі агрегатних вузлів**. За словами Миколи Буряка на заводі працювала злагоджена та активна команда, яка успішно розвивала культуру, спорт, будували будинки і т.д. До команди входили Володимир Миколайович КОЛТАКОВ, Юрій Львович БІЛОУСОВ, Лазар Васильович БАСЮК і очолював команду, дуже активний і прогресивний директор заводу КАРИКОВ Євген Опанасевич. Спочатку гурт в 1974 році – на заводі «Сател» (директор Володимир Петрович Супрун), ініціатор у 1973-1974 роках Микола Буряк.

16 лютого

День єднання.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 14.02.2022 р. за № 53/2022.

День військового журналіста України.

Відзначається щорічно відповідно до наказу міністра оборони України від 14.02.2018 р. за № 63

360 років від дня смерті 16 лютого 1665 року **Стефана Чарнецького** (бл. 1599 - 1665) – коронного гетьмана Польщі, який у ролі військового радника короля Яна II Казимира керував безрезультатною облогою Глухова у січні – лютому 1664 року.

17 лютого

День спонтанного прояву доброти.

90 років від дня утворення 17 лютого 1935 року Шалигинського району Постановою Президії ВУЦВК № 25 від 17 лютого 1935 року [«Про склад нових адміністративних районів Чернігівської області»](#) із центром у селі [Шалигине](#) в складі Чернігівської області. До складу району увійшли Шалигинська, Катеринівська, Сварківська, Соснівська, Ковенківська, Гудівська, Ходинська, Чернівська, Холопківська, Баницька, Будищенська, Вікторівська, Волокитинська, Кочергівська, Ротівська та Стариківська сільські ради [Глухівського району](#) і Веселівська, Ревякинська, Князе-Козацька,

Уцківська, Мачулищенська, Погарицька та Шулешівська сільські ради [Путивльського району](#).

90 років від дня відновлення 17 лютого 1935 року Есманського (з 31.08.1935 р. – Червоний район) Постановою Президії ВУЦВК № 25 від 17 лютого 1935 р. [«Про склад нових адміністративних районів Чернігівської області»](#) з центром у селі [Червоне \(Янівка\)](#) в складі Чернігівської області. До складу району увійшли Червона (Янівська), Фотевізька, Баранівська, Пустогородська, Бачівська, Сопицька, Вільно-Слобідська, Суходольська, Уланівська, Ястрєбщинська, Кучерівська, Есманська, Студеноцька, Клочківська, Хотьминівська та Білокопитівська сільські ради Глухівського району. Існував до 1962 року.

15 років як у середині лютого 2010 р. випало багато снігу. Для чищення доріг задіювалися БАТи (броньований артилерійський тягач) потужністю 840 к. с., що пробивали замети та відсовували трьох-метрові кучугури обабіч доріг, створені внаслідок чищення звичайними очищувачами.

19 лютого

Верховна Рада затвердила тризуб як малий Державний герб України (1992).

160 років з дня народження 7 (19) лютого 1865 року в с. Микитівка Глухівського повіту Чернігівської губернії **Георгія Миколайовича Висоцького** (1865 - 1940) — видатного українського вченого у галузі лісівництва, ґрунтознавства, геоботаніки, фізичної географії та гідрології, академіка АН України, основоположника науки про ліс і лісову дослідницьку справу (лісівництво). Навчався у Глухівській чоловічій прогімназії (нині у її приміщенні розміщується центральний корпус Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка).

80 років від дня народження 19 лютого 1950 року в с. Сопич (з 2020 р. - у складі Есманської селищної громади) **Федора Степановича Авдєєва** (1950-2021) - доктора педагогічних наук, професора, ректора Орловського державного університету (1992—2013 роки).

20 лютого

Всесвітній день соціальної справедливості.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН від 18.12.2007 р. В Україні відзначається відповідно до Указу Президента України від 04.11.2011 р. за № 1021/2011.

День Героїв Небесної Сотні.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 11.02.2015 р. за № 69/2015.

25 років від дня народження 20 лютого 2000 року в с. Уланове Глухівського району (з 2020 р. - у складі Есманської селищної громади) **Олександра Вікторовича Смика** (2000 – 2023) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 21

листопада 2023 року в с. Площанка Сватівського району Луганської області. Проживав, похований у с. Полошки Глухівської міської громади Шосткинського району.

21 лютого

Міжнародний день рідної мови.

Проголошений Генеральною конференцією ЮНЕСКО у листопаді 1999 року. Відзначається щорічно з лютого 2000 року

80 років від дня народження 21 лютого 1945 року **Миколи Петровича Ноценка** (1945 – 2021) - українського політика, депутата Верховної Ради України 4-го скликання (квітень 2002 - квітень 2006, обраного по Глухівському виборчому округу), члена Народної партії України, віце-президента Всеукраїнського благодійного фонду екології і соціального захисту «Наше майбутнє», голова підкомітету з питань фінансування соціальних програм бюджетного Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, члена депутатської групи Народного блоку Литвина.

15 років від дня смерті 21 лютого 2010 року **Світлани Федорівни Косяк** (1936 – 2010) – дільничного лікаря-педіатра Глухівської ЦРЛ з 1961 року.

23 лютого

275 років від дня смерті 23 лютого 1750 в Глухові **Єпископа Амвросія (Дубневича; кінець XVII — 1750)** - українського релігійного та освітнього діяча, богослова та філософа. Єпископ Чернігівський (у складі синодальної Російської православної церкви; 8 вересня 1742 — 23 лютого 1750). Похований у м. Глухів.

24 лютого

3-тя річниця початку повномасштабної війни РФ в Україні (2022).

26 лютого

День спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 26.02.2020 р. за № 58/2020.

1-ша річниця від дня загибелі 26 лютого 2024 року на Лиманському напрямку **Олексія Олександровича Дудкіна** (1984 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця смт Шалигине Глухівського району, мешкав у м. Малин на Житомирщині, похований 6 березня 2024 року на Житомирщині.

27 лютого

1-ша річниця від дня загибелі 27 лютого 2024 року на Куп'янському напрямку **Анатолія Анатолійовича Лисенка** (1975 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Катеринівка Глухівського району (з 2017 р. – у складі Шалигинської селищної

громади), закінчив 9 класів Соснівської середньої школи. Проживав та похований 28 березня 2024 в с. Шостка.

28 лютого

Останній день календарної зими.

Березень

1 березня

Всесвітній день цивільної оборони.

Всесвітній день імунітету.

1-ша річниця, як внаслідок ворожого авіаудару по Глухову 1 березня 2024 року загинули військовослужбовці групи розвідки штабу загону спеціального призначення військової частини А6175: капітан **Ілля Олександрович Пичоха** (2000 - 2024) - з Волині, **Назар Остапович Соколовський** (1989 - 2024) з Тернопільщини та молодший лейтенант **Сергій Ростиславович Тришкалюк** (1993 – 2024) з Тернополя.

3 березня

Всесвітній день письменника.

Відзначається за рішенням Міжнародного ПЕН-клубу з 1986 року.

40 років від дня смерті 3 березня 1985 року **Йосипа Самуїловича Шкловського** (1916-1985) - видатного українського радянського астрофізика єврейського походження, члена-кореспондента АН СРСР, уродженця Глухова, що закінчив Глухівську середню школу № 2, яка розміщувалася у будівлі 3-го корпусу Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. У Глухові існує вулиця Йосипа Шкловського.

4 березня

275 років від дня **обрання** 4 березня (22 лютого) 1750 року в м. Глухів гетьманом **Лівобережної України Кирила Розумовського** (1728 - 1803) Четверта з названих глухівських рад відрізнялася від усіх інших своєю розкішшю і тим, що на ній обирали гетьмана за його відсутності на раді.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 91 Календаря.

6 березня

65 років від дня народження 6 березня 1960 року в с. Слоут Глухівського району **Галини Степанівни Фесенко** – відомої керівниці Глухівщини, керівника секретаріату – секретаря виконкому Глухівської районної Ради народних депутатів (1994 –1996), заступника голови – керівник секретаріату Глухівської РДА (1998 –2000), керівника апарату Глухівської РДА (2000), заступника голови

Глухівської РДА (2000 – 2005), керівника апарату Глухівської РДА (2010 – 2015), керівника апарату Березівської сільської ради (2016 – 2019).

5 років від дня смерті 6 березня 2020 року в м. Глухів **Анатолія Петровича Голуба** (1933 – 2020) - учасника бойових дій в роки Другої світової війни, колишнього юного партизана, літописця партизанського руху, активіста міської ветеранської організації Глухова, автора книги «Пам'ять дитячого серця» (1997).

1-ша річниця від дня загибелі 6 березня 2024 року поблизу с. Роздолівка Бахмутського району на Донеччині **Юрія Миколайовича Шишка** (1969 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Привілля Глухівського району (з 2020 р. – в складі Глухівської міської громади). Похований 16 березня 2024 року в с. Привілля Шосткинського району Сумської області.

7 березня

65 років від дня народження 7 березня 1960 року в с. Слоут Глухівського району **Світлани Олегівни Талан** – відомої української письменниці, авторки романів в жанрі «реальних історій», членкині Національної спілки письменників України (2014), Золотої письменниці України (2015), Почесної громадянки Березівської сільської територіальної громади (2018).

1-ша річниця від дня загибелі 7 березня 2024 року поблизу с. Синьківка Куп'янського району Харківської області **Сергія Володимировича Лисенка** (1975 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Шевченкове Глухівського району (з 2016 р. - у складі Березівської сільської територіальної громади). Похований 14 березня 2024 в с. Шевченкове.

8 березня

Міжнародний день прав жінок і миру.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/32/142 від 16.12.1977 року.

День землевпорядника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 11.12.1999 № 1556/99 в другу суботу березня.

110 років від дня народження 8 березня 1915 року **Василя Григоровича Жеребцова** (1915 – 1943) – радянського військовослужбовця, учасника радянсько-німецької війни (1941 - 1943), Героя Радянського Союзу (1943, посмертно), який відзначився у серпні 1943 року під час боїв поблизу сіл Сопич і Бачівськ (обидва – в складі Есманської селищної громади Шосткинського району). Похований у с. Широке (існувало до 1982 року) поблизу с. Бачівськ.

40 років від дня смерті 8 березня 1985 року в м. Тбілісі **схимитрополита Серафима (у миру – Захарія Йоакимовича Мажуги; 1896 - 1985)** - ченця Глинської пустині (1912-1914, 1917-1922), митрополита Тетрицькаройського в

Тбілісі та благочинного православних приходів в Грузії і Вірменії, де зібрав з 1972 року колишній ченців Глинської пустині.

9 березня

День народження Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861), українського поета, художника, мислителя.

50 років від дня народження 9 березня 1975 року в с. Кривенкове Глухівського району (з 2016 р. - у складі Березівської сільської територіальної громади) **Володимира Миколайовича Понирка (1975 – 2024)** - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 6 лютого 2024 року поблизу м. Авдіївка Донецької області. Похований 12 лютого 2024 року в с. Береза.

10 березня

День Державного гімну України.

Затверджено Кабінетом Міністрів України 7 грудня 2021 року.

50 років від дня народження 10 березня 1975 року в м. Глухів **Андрія Васильовича Волка (1975 – 2023)** - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 29 листопада 2023 року під Вугледаром на Донеччині. Похований 6 грудня 2023 року в Глухові.

1-ша річниця від дня загибелі 10 березня 2024 року поблизу с. Роздолівка Бахмутського району на Донеччині **Андрія Леонідовича Мозгового (1984 - 2024)** - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова. Похований 17 березня 2024 року в м. Глухів.

11 березня

10 років з дня відкриття нової експозиції музею «Історії євреїв Глухівщини» 11 березня 2015 року в Глухові. Перша експозиція музею була створена у вересні 2003 року на громадських засадах подружжям Михайлом та Галиною Часницькими на базі єврейської громади «Хаверім» (укр. «Друзі»). Розташований він у колишньому приміщенні «Банку Терещенка».

120 років від часу, як у березні 1905 року понад 3 тис. селян Глухівського та Новгород - Сіверського повітів Чернігівської губернії під гаслом «зрівняти в одне становище мужиків і панів» спалили та розгромили цукровий завод та економію Терещенка у Хуторі-Михайлівському. Збитки становили кілька мільйонів рублів. Війська драгунів та козаків на чолі з Чернігівським губернатором та начальником жандармерії втихомирили цей бунт. Наслідком цього став так званий «Глухівський процес», на якому восени 1905 року було засуджено 167 винних в організації цього бунту.

14 березня

День українського добровольця.

Відзначається відповідно до постанови Верховної Ради України від 17.01.2017 року за № 1822-VIII.

15 березня

Всесвітній день захисту прав споживачів.

Відзначається щороку в цей день.

16 березня

День працівника житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 15.02.1994 року за № 46/94 в третю неділю березня

15 років від дня смерті 16 березня 2010 року **Григорія Андрійовича Батока** (1931 - 2010) – директора Ходинської неповносердньої школи в 1960-1998 рр. (38 років!), уродженця с. Кочерги Путивльського району.

18 березня

40 років від дня народження 18 березня 1985 року в м. Глухів **Віталія Володимировича Курятника** (1985 – 2023) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 3 листопада 2023 року поблизу с. Іванівське Бахмутського району на Донеччині. Похований 7 грудня 2023 року в м. Глухові.

20 років від дня смерті 18 березня 2005 року в м. Глухові **Василя Олексійовича Рудяка** (1935 - 2005) – заслуженого лікаря Української РСР (1985), лікаря-фтизіатра (у 1963 р.), отоларинголога Глухівської ЦРЛ (1964-1967), директора Глухівського медичного училища (1967 – 1977), головного лікаря Глухівської ЦРЛ (1977 – 1990). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1976), Трудового Червоного Прапора (1983).

20 березня

Міжнародний день щастя.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/281 від 12.07.2012 року

21 березня

Всесвітній день поезії.

Відзначається щорічно в цей день згідно з резолюцією 30-ї сесії ЮНЕСКО (1999).

Міжнародний день лісів.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН від 14.02.2013 року A/RES/67/200.

Міжнародний день людини із синдромом Дауна.

Міжнародний день лялькаря.

22 березня

Всесвітній день водних ресурсів.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 22.12.1992 року.

Міжнародний день таксиста.

В цей день у 1907 році на вулицях Лондона з'явилися перші таксі.

23 березня

Всесвітній день метеорології.

В цей день у 1950 році вступила в силу Конвенція Всесвітньої Метеорологічної Організації

225 років від дня народження 23 (11) березня 1800 року в с. Чорториги (нині – Шевченкове Березівської сільської громади) **Василя Івановича Туманського** (1800 – 1860) - українського російськомовного поета-романтика (у 17-річному віці був обраний членом Вільного товариства любителів словесності), дипломата (служив у Тереччині), дійсного статського радника у Петербурзі, чиновника у командах Новоросійського та Бессарабського губернаторів, онука [Василя Григоровича Туманського](#).

25 років від часу створення 23 березня 2000 року ТОВ «Яструбщанське» в с. Яструбщина тоді Глухівського району (засновник та єдиний директор Іван Михайлович Гончаров).

24 березня

Всесвітній день боротьби із захворюванням на туберкульоз.

У 1882 році в цей день доктор Роберт Кох відкрив туберкульозну бацилу.

25 березня

День Служби безпеки України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 22.03.2001 року за № 193/2001 щорічно в цей день

1-ша річниця від дня смерті 25 березня 2024 року вдома у м. Глухові, де перебував на реабілітації **Андрія Вікторовича Васькова** (1980 - 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, військовослужбовця 58-ї окремої мотопіхотної бригади.

26 березня

День Національної гвардії України.

Відзначається в колишній День внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України відповідно до Указу Президента України від 18.03.2015 року за № 148/2015.

60 років від дня народження 26 березня 1965 року в м. Глухів **Олексія Миколайовича Лазаревича** (1965 – 2020) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, техніка 1-ї мінометної батареї 16-ї ОМПБ 58-ї окремої мотопіхотної бригади. Помер 13 квітня 2020 р. від гострої серцевої недостатності в місці проживання особового складу чергових розрахунків мінометної батареї в смт Новгородське Торецької міськради на Донеччині. Похований у Глухові на Усівському кладовищі.

У 2022 році українські військові звільнили місто Тростянець та село Боромля Охтирського району Сумської області від армії РФ.

27 березня

Міжнародний день театру.

Відзначається з 1962 року за рішенням ЮНЕСКО.

140 років від дня народження 27 (15) березня 1885 року **Юхима Павловича Філя** (1885 – 1938) – українського літературознавця та етнолога, ученого секретаря Кам'янець-Подільського наукового товариства при ВУАН (1926—1929), випускника Глухівського учительського інституту 1915 року.

310 років від часу як у 1715 році стався завал **Троїцької церкви в Глухові**, яка будувалася на місці дерев'яної. Про це повідомляє у своїй «Хроніці...» Павло Полуботок. Відновлення почалося з 1720 року і з перервами тривало до 1803 року. У 1962 році за рішенням совєцької влади собор був розібраний.

29 березня

110 років від дня смерті 29 (16) березня 1915 року **Порфирія Михайловича Мальченка** (1858 – 1915) — українського державного діяча, уродженця Глухова, **Глухівського міського голови (1905 - 1915)**, [колезького радника](#) (1902). Похований у Глухові.

100 років від дня народження 29 березня 1925 року **Бориса Львовича Звагельського** (1925 - 1991) – українського літературознавця, кандидата педагогічних наук (1971), доцента, випускника факультету російської мови та літератури Глухівського учительського інституту (1948, з відзнакою), викладача Глухівського державного педагогічного інституту (у 1980-х рр.).

30 березня

Міжнародний день за світ без відходів.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/77/161.

31 березня

55 років від дня народження 31 березня 1970 року в м. Глухів **Андрія Васильовича Рудяка** - заступника голови Глухівської РДА, керівника Глухівського теплового району.

Квітень

1 квітня

День сміху

Міжнародний день птахів.

Відзначається з 1906 року, з часу підписання Міжнародної конвенції про охорону птахів.

140 років від дня народження 1 квітня (20 березня) 1885 року **Івана Симоновича Паливоди** (1885 – 1985) - українського політичного діяча, за доби УНР - міністра пошти і телеграфу, а в еміграції — педагога і церковного диригента, довголітнього псаломщика у православному храмі Святого апостола Андрія Первозваного в Баунд-Бруку (США). Похований на українському православному цвинтарі в Баунд-Бруку, штат Нью-Джерсі (США). У 1907 році закінчив Глухівський учительський інститут.

120 років від початку зведення у 1905 році **Будинку Веригинського міського чотирикласного училища** – пам'ятки архітектури місцевого значення (1905-1906). Нині - приміщення Глухівського навчально-виховного комплексу: дошкільний навчальний заклад - загальноосвітня школа I-II ступенів № 4 Глухівської міської ради Сумської області.

2 квітня

Міжнародний день дитячої книги.

Відзначається щорічно (починаючи з 1967 року) в день народження великого казкаря Ганса Крістіана Андерсена (1805–1875). Цього року йому виповнюється 220 років.

Всесвітній день поширення інформації про проблему аутизму.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН А /RES/62/139.

3 квітня

65 років від дня народження 3 квітня 1960 року **Віктора Івановича Лисенка** – відомого глухівського політика та громадського діяча, члена політичної партії Всеукраїнське об'єднання «БАТЬКІВЩИНА», голови депутатської фракції ВО «Батьківщина» в Сумській обласній раді, депутата обласної ради (2015 - 2020), пенсіонера, депутата Глухівської міської ради від партійної організації Всеукраїнське об'єднання «БАТЬКІВЩИНА» (з грудня 2020 до жовтня 2024), кандидата в народні депутати України (2002, 2006, 2014).

4 квітня

Міжнародний день просвіти з питань мінної небезпеки та допомоги в діяльності щодо розмінування.

165 років від дня смерті 4 квітня (23 березня) 1860 року **Василя Івановича Туманського** (1800 – 1860) - українського поета, дипломата, дійсного статського радника, державного діяча Російської імперії, уродженця с. Чорториги (нині – Шевченкове Березівської сільської громади Шосткинського району).

75 років від дня смерті 4 квітня 1950 року **Еля Гершовича Співака** (1890 - 1950) - радянського мовознавця єврейського походження, їдишиста, члена-кореспондента АН Української РСР. Випускника Глухівського учительського інституту 1919 року.

5 квітня

1-ша річниця від дня загибелі 5 квітня 2024 року в м. Харків **Миколи Миколайовича Куприки** (1991 - 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, військовослужбовця НГУ, уродженця м. Глухова. Похований у рідному місті.

180 років у березні 1845 року, як **Глухів удруге відвідав Тарас Шевченко** (закінчив Академію художеств і вирушив з Петербурга в другу подорож по Україні). Першу зупинку в Україні для ночівлі він зробив у селі Есмань. Через це село письменник проїжджав неодноразово, коли добирався з Петербурга в Україну і повертався назад. Перетнувши кордон Росії з Україною і опинившись на Глухівщині, поет побачив чепурні хатинки, розлогі верби, національний український одяг, почув чарівну рідну мову. Прибувши до Глухова, він зупинився у свого приятеля В.О. Білявського, який володів хутором Білявщиною. Близько двох тижнів гостював Тарас Шевченко у товариша, милуючись красою української природи. Перебуваючи в Глухові він оглядав, вивчав і змальовував різні історичні місця і пам'ятники старовинного міста. Зокрема, відвідав старовинну (на той час уже 150-річну) Миколаївську церкву та шукав місця, де знаходилися Палац гетьмана Лівобережної України Івана Скоропадського, будинок Малоросійської колегії. Тодішні свої враження про древнє місто письменник описав у повісті «Капітанша», а також згадував Глухів у поемі «Сон» та вірші «Іржавець».

6 квітня

Початок війни на Сході України у 2014 році.

Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/67/296.

125 років від дня народження 6 квітня (25 березня) 1900 року в с. Бачівськ Глухівського повіту Чернігівської губернії (з 2020 року – в складі Есманської селищної громади Шосткинського району) **Олексія Євстафійовича Трибунського** (1900 - 1958) – Героя Радянського Союзу (1967, посмертно), який одним із перших 24 вересня 1943 року форсував Дніпро біля с. Гребені Київської області та захопив ворожу траншею і з кулемета розстріляв кілька десятків гітлерівців, поки не підійшов його підрозділ. За цей мужній вчинок отримав звання Героя Радянського Союзу. (29 березня 1943 року). Після війни жив у с. Слоут, де й похований. Нагорода прийшла після його смерті в 1967 року. На його честь проводиться Міжнародний турнір з волейболу.

85 років від дня смерті 6 квітня 1940 року **Георгія Миколайовича Висоцького** (1865 - 1940) - видатного українського вченого в галузі лісівництва, ґрунтознавства, геоботаніки, фізичної географії та гідрології, академік АН Української РСР, основоположника науки про ліс і лісову дослідницьку справу (лісівництво), уродженця с. Микитівка Глухівського повіту Чернігівської губернії. Навчався у Глухівській чоловічій прогімназії (нині – приміщення

центрального корпусу Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка).

7 квітня

Всесвітній день здоров'я.

В цей день у 1948 році набув чинності Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я.

10 квітня

35 років від дня народження 10 квітня 1990 року в с. Привілля Глухівського району **Ігоря Володимировича Тюльпи** (1990 - 2023) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, кавалера ордена «За мужність» III ступеня. Загинув 11 червня 2023 року поблизу м. Бахмут Донецької області. Похований в с. Привілля Глухівської міської громади Шосткинського району.

35 років від часу заснування в квітні 1990 року молодіжного театрального колективу «Пілігрим» **Марією Григорівною Ільясовою** при Глухівському районному Будинку культури. Прем'єра одноактної вистави «Зірка над дахом» Т. Долгової та «Жартівниця» Альбіковського. У 1996 р. за результатами обл. фестивалю «Театральна весна» колективу було присвоєно звання «Народний» за виставу «Сестра моя Русалонька» за п'єсою Л. Разумовської

11 квітня

Міжнародний день визволення в'язнів нацистських концтаборів.

Відзначається щорічно в цей день за ініціативи ООН.

80 років від початку (1945) повстання в'язнів концтабору в Бухенвальді.

12 квітня

У 2022 році повністю відновлено контроль над державним кордоном у **Сумській області**. Сили оборони остаточно вибили ворога та деокупували область.

13 квітня

5 років від дня смерті 13 квітня 2020 року **Олексія Миколайовича Лазаревича** (1965 - 2020) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, техника 1-ї мінометної батареї 16-ї ОМПБ 58-ї окремої мотопіхотної бригади. Помер 13 квітня 2020 р. від гострої серцевої недостатності в місці проживання особового складу чергових розрахунків мінометної батареї в смт Новгородське Торецької міськради на Донеччині. Похований у Глухові на Усівському кладовищі.

14 квітня

45 років від дня народження 14 квітня 1980 року **Євгена Васильовича Скрипника** – глухівського громадського діяча, приватного лікаря-психіатра,

лікаря-експерта ДУ "Центр громадського здоров'я МОЗ України" та психіатра КУСОР "Будищанський психоневрологічний інтернат", в минулому - завідувача амбулаторно-поліклінічного відділення КЗ СОР «Третя обласна спеціалізована психіатрична лікарня» в м. Глухів.

15 квітня

Всесвітній день мистецтва.

Відзначається з 2012 року, ініційовано Міжнародною асоціацією мистецтв International Association of Art, партнером ЮНЕСКО.

Міжнародний день культури.

Запроваджений на честь прийняття у 1935 році (90 років тому) міжнародного договору «Про захист художніх і наукових закладів та історичних пам'яток», відомого в міжнародно-правовій практиці як Пакт Періха.

16 квітня

65 років від дня народження 16 квітня 1960 року **Марії Миколаївни Коняєвої** – відомої глухівської викладачки, громадської діячки, депутатки Сумської обласної ради VII скликання (2015 - 2020), директорки Комунальний заклад Сумської обласної ради "Регіональний ландшафтний парк "Сеймський" (2019 - 2024), начальника відділу міжнародного співробітництва та економічного розвитку Есманської селищної ради (з грудня 2024).

17 квітня

День пожежної охорони.

Відзначається щорічно в цей день відповідно до Указу Президента України від 11.10.2013 року за № 555/2013.

160 років від дня народження 17 (5) квітня 1865 року **Леоніда Яковича Апостолова** (1865 - 1932) - українського освітянина, директора Глухівського учительського інституту в 1913 – 1916 роках.

80 років від дня смерті 17 квітня 1945 року **Василя Федоровича Золотіна** (1924 - 1945) - радянського військовика, повного кавалера ордена Слави (1944, 1945, 1946, посмертно), учасника Другої світової війни, уродженця с. Ходине Глухівського району (з 2016 р. – Шалигинської селищної громади, з 2020 р. – Шосткинського району Сумської області). В армії від серпня, на фронті від вересня 1942. Відзначився у березні 1944 року під час форсування р. Південний Буг поблизу м. Нова Одеса Миколаївської обл. та в 1945 році під час боїв у районі м. Познань (Польща) та на території Німеччини. Помер від ран. Похований поблизу м. Бранденбург у Німеччині.

30 років від дня народження 17 квітня 1995 року в смт. Червоне Глухівського району (нині – Есмань Шосткинського району) **Андрія Вікторовича Ребенка** (1995 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 13 серпня 2024 року. Похований у м. Суми.

18 квітня

Міжнародний день пам'яток і визначних місць.

Відзначається щорічно з 1984 року, встановлено Асамблеєю Міжнародної ради з питань охорони пам'яток і визначних місць (ІКОМОС), створеної при ЮНЕСКО.

День пам'яток історії та культури.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 23.08.1999 року за № 1062/99.

295 років від дня, як 18 (7) квітня 1730 року в будинку Стефана Миклашевського (Будинок Поштово-телеграфної контори) відбулась перша театральна вистава **першого в Україні аматорського театру**. За гетьманування Кирила Розумовського було створено перший в Україні професійний театр, який став осередком театральної культури України на західноєвропейський кшталт, на відміну від «шкільної драми», практикованої в Києво-Могилянській академії та Чернігівському колегіумі, чи від народного вертепу. З огляду на це можна вважати Глухів театальною столицею тодішньої України, а цей будинок - етапною пам'яткою в історії українського театру.

35 років від часу присвоєння у 1990 році почесного звання «Народний аматорський» **фольклорному колективу «Червона калина» Некрасівського СБК** (заснований у 1970 році, тодішній керівник Віктор Гаркавий, нинішній – Микола Довгополий) – лауреат I премії XIII Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» в жанрі українського автентичного фольклору за напрямком «Гуртовий спів» у 2013 році.

15 років від часу присвоєння у 2010 році почесного звання «Народний аматорський» **жіночому вокальному ансамблю «Любава» Полошківського СБК** (заснований 1980 року, керівники Світлана Володська та Оксана Миколаєнко).

19 квітня

День довкілля.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 06.08.1998 року за № 855/98 в третю суботу квітня.

20 квітня

Світле Христове Воскресіння. Великдень.

День вдячності волонтерам.

21 квітня

Всесвітній день творчості та інноваційної діяльності.

35 років від дня народження 21 квітня 1990 року в с. Баничі Глухівського району (з 2020 р. – у складі Глухівської міської громади Шосткинського району) **Євгена Віталійовича Костюченка** (1990 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 20

серпня 2024 року в ДТП поблизу с. Семенівка Глухівської міської громади та похований 23 серпня 2024 року в рідному селі.

840 років від часу, як через Глухівщину проліг **відомий похід новгород-сіверського князя Ігоря Святославовича (1151 - 1202) на половців** в квітні 1185 року.

22 квітня

Міжнародний день Матері-Землі.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН.

70 років від дня народження 22 квітня 1955 року **Івана Михайловича Гончарова** – директора та засновника ТОВ «Яструбщанське».

1-ша річниця від дня смерті 22 квітня 2024 року **Анатолія Петровича Семерні** (1975 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Полошки Глухівського району (з 2020 р. – у складі Глухівської міської громади Шосткинського району). Похований 24 квітня 2024 року в рідному селі.

23 квітня

Всесвітній день книги і авторського права.

Відзначається згідно з резолюцією 28-ї сесії ЮНЕСКО від 15.11.1995 року

Всеукраїнський день психолога.

195 років від часу завершення будівництва у 1830 році та освячення в день 23 квітня (6 травня) цього ж року **храму в ім'я Георгія (Григорія) Победоносця в Дунаєцькій Слобідці** (нині в складі с. Дунаєць (з 2020 р. – у складі Глухівської міської громади Шосткинського району)).

80 років від дня народження 23 квітня 1945 року в с. Перемога **Ольги Петрівни Лисенко** (1945 - 2025) – відомої глухівської керівниці, голови Глухівської районної державної адміністрації та Глухівської районної ради народних депутатів (1995 - 1996), голови Глухівської районної державної адміністрації (1995 – 2003), голови Глухівської районної ради (2003 – 2004), багатолітньої очільниці колгоспу у с. Перемога.

35 років від часу старту в квітні 1990 року **професійної футбольної команди «Спартак» (Глухів)** у 3-й зоні чемпіонату Української РСР серед колективів фізкультури, створеної в січні 1990 при культурно-спортивному центрі «Синтез» (керівник та засновник Микола Буряк). Тренер (з лютого по липень 1990 р.) - колишній футболіст **«Динамо» (Київ)** у 1953-1959 рр., майстер спорту Олександр Серафимович Кольцов (1934 - 2006) – володар Кубка СРСР 1954 року. Помічник тренера - Олександр Литвинець, керівник – Сергій Александренко. Регулярні тренування у спортзалі технікуму, кроси, підготовчі матчі на снігу. З березня 1990 р. – футболісти були прийняті на роботу до КСЦ «Синтез». З літа 1990 року тренером став Віктор Олофінський. В першому і єдиному сезону вибороли 8-е місце з 16 команд.

26 квітня

День Чорнобильської трагедії.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президії Верховної Ради Української РСР від 29.03.1990 року за № 8985-ХІ.

Міжнародний день інтелектуальної власності.

80 років від дня смерті 26 квітня 1945 року **Павла Петровича Скоропадського** (1873 – 1945) - Гетьмана Української Держави (29 квітня - 14 грудня 1918). українського державного, політичного і громадського діяча, військовика, що походив із козацько-старшинського роду Скоропадських, генерал-лейтенанта (1916), учасника російсько-японської, Першої світової війни та радянсько-української війни, борця за незалежність України у ХХ сторіччі. Володів 45 десятинами землі у Глухівському повіті. У с. Полошки (нині в складі Глухівської міської громади Шосткинського району) знаходився його маєток, збудував за свої гроші приміщення церковноприходської школи. Зберігся лише парк (частково). У 1895 р. став ініціатором будівництва Анастасівської каплиці в Глухові.

27 квітня

210 років від дня народження 27 квітня 1815 року **Лазаря Давидовича Цвейфеля** (Цвейфель Елі'езер Цві ха-Кохен; 1815 - 1888) - відомого єврейського письменника і публіциста, який писав переважно гебрейською мовою, а також на мові їдиш. Останні роки життя провів у Глухові, активно займаючись літературною діяльністю. У цей час написав збірки "Оживлення" (1867), "Покровитель" (1885). Автор праці «Шалом аль Ізраїль». Похований на старовинному єврейському цвинтарі у Глухові.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 93 Календаря.

40 років від дня народження 27 квітня 1985 року **Андрія Миколайовича Кримова** – українського спортсмена-паверліфтера, Заслуженого майстра спорту України (2011). Виступав за спортивний клуб «Гармонія» (м. Глухів) у 2001–2005 роках у вагових категоріях до 90 та 93 кг.

28 квітня

Всесвітній день охорони праці.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 18.08.2006 року за № 685/06 щорічно в цей день.

29 квітня

Всесвітній день танцю.

Відзначається з 1982 року за рішенням ЮНЕСКО

1-ша річниця від дня загибелі 29 квітня 2024 року на Запорізькому напрямку **Ігоря Валерійовича Редуна** (1992 - 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, бойового медика, кавалера Ордена «За мужність» III ступеня, уродженця м. Глухова. Похований 3 травня 2024 року в м. Харків, де він мешкав.

315 років від дня народження у квітні 1710 року **Григорія Андрійовича Стеценка** (1710 - 1781) – українського художника, який в 40 – 50-х роках XVIII ст. жив у Глухові. У 1752 р. стає придворним живописцем гетьмана Кирила Розумовського. Виконував настінні розписи та картини на замовлення родини Розумовських, готував декорації для вистав Глухівського театру.

30 квітня

День прикордонника України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 27.04.2018 року «Про День прикордонника України» за № 111/2018 щороку в цей день.

Міжнародний день джазу.

Відзначається щорічно з листопада 2011 року відповідно до ініціативи ЮНЕСКО.

Травень

1 травня

Свято весни і праці

85 років від дня народження 1 травня 1940 року **Валерія Олександровича Горбатова** (1940 - 2005) – відомого глухівського лікаря-педіатра, кандидата медичних наук (1984). Після закінчення Харківського медичного університету (1963), з 1976 року працював у Глухівській ЦРЛ завідувачем оргметодкабінтету та заступником головлікаря Глухівської ЦРЛ.

3 травня

Всесвітній день свободи преси.

Відзначається щорічно, за рішенням Генеральної Асамблеї ООН з 1993 року.

День Сонця.

Запроваджено у 1994 році Міжнародним товариством сонячної енергії.

День кондитера.

65 років від дня смерті 3 травня 1960 року в с. Вороніж Шосткинського району **Івана Спиридоновича Абрамова** (1874 - 1960) – відомого фольклориста, етнографа, археолога, літературознавця та краєзнавця. Після закінчення школи при трудовому братстві мецената М. Неплюєва викладав у школі с. Студенка Глухівського повіту. У 1895-1898 рр. навчався у Глухівському вчительському інституті. З 1898 р. працював у Рівному, Петербурзі, Тобольську. Після репресій наприкінці 1930-х рр. повернувся на батьківщину (в селище Воронеж, нині Шосткинська міська громада Шосткинського району), де займався краєзнавством та літературознавчими дослідженнями. Похований у Воронежі на Нікольському кладовищі.

4 травня

35 років від дня смерті 4 травня 1990 року **Федора Овксентійовича Моргуна** (1910 - 1990) - українського радянського поета і перекладача, першого відповідального секретаря Черкаської обласної організації Спілки письменників, першого лауреата премії імені Василя Симоненка, випускника економічного відділення Глухівського технікуму.

15 років від дня смерті 4 травня 2010 року **Віктора Іларіоновича Ляха** (1927 - 2010) – заступника голови Глухівської міської ради (1971 - 1978 рр.), викладача спеціалізацій Глухівського СПТУ № 1 (після закінчення закладу освіти, до якого вступив у 1948 р. і до 1971 р.), учитель трудового навчання і автосправи Глухівської ЗОШ № 2 (1978 - 1987).

5 травня

День фахівців цивільно-військового співробітництва ЗСУ.

Відзначається щорічно відповідно до наказу Головно-командувача Збройних Сил України від 24.12.2022 р. за № 333.

Міжнародний день акушерства.

230 років від дня смерті 5 травня (24 квітня) 1795 року **Марка Федоровича Полторацького** (1729 - 1795) - українського співака (баритон), козака Сосницької сотні Чернігівського полку. Починав свою кар'єру в Глухові у гетьманському театрі Кирила Розумовського. З 1763 року - директор Придворної співочої капели в Петербурзі. Його учнями були видатні глухівчани М. Березовський та Д. Бортнянський.

105 років від дня народження 5 травня 1920 року **Георгія Олексійовича Рогачевського** (1920 - 1996) – Героя Радянського Союзу (1944), у роки німецько-радянської війни командир ланки торпедних катерів 2-го дивізіону 1-ї Севастопольської ордена Нахімова бригади торпедних катерів Чорноморського флоту, старший лейтенант. У Глухові закінчив середню школу в 1937 році.

6 травня

День піхоти.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 19.04.2019 року за № 152/2019.

7 травня

1-ша річниця від дня загибелі 7 травня 2024 року **Антон Сергійовича Стукала** (1998 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, випускника Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (2019, спеціальність Середня освіта (Фізичне виховання)). Похований 17 травня 2024 року в м. Шостка.

8 травня

Міжнародний день Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

Відзначається в день народження засновника Міжнародного Руху Червоного Хреста Андрі Дюнан

День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.

Відзначається відповідно до Закону України «Про День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» від 29 травня 2023 року за № 3107-ІХ.

85 років від дня народження 8 травня 1940 року в с. Суходіл Глухівського району **Петра Федоровича Нечмоні** – депутата Сумської обласної ради від ВО «Батьківщина» та відомого мецената.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 95 Календаря.

20 років від дня смерті 8 травня 2005 року в м. Глухові **Валерія Олександровича Горбатова** (1940 - 2005) – відомого глухівського лікаря-педіатра, кандидата медичних наук (1984). Після закінчення Харківського медичного університету (1963), з 1976 року працював у Глухівській ЦРЛ завідувачем оргметодкабінету та заступником голвлікаря Глухівської ЦРЛ.

1-ша річниця від дня загибелі 8 травня 2024 року в Северодонецькому районі Луганської області **Ігора Геннадійовича Ляшенка** (1989 - 2024) українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Перемога Глухівського району (нині – село в складі Глухівської міської територіальної громади Шосткинського району). Похований 15 травня 2024 року в рідному селі. Кавалер ордена «За мужність» III ступеня (2024, посмертно).

1-ша річниця від дня загибелі 8 травня 2024 року в районі м. Авдіївки Донецької області **Олександра Миколайовича Мазепи** (1983 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який проживав у с. Береза Глухівського району. Похований 22 травня 2024 року в с. Береза Шосткинського району Сумської області.

9 травня

День Європи (в Україні).

Відзначається згідно з Указом Президента України від 08.05.2023 року за № 266/2023 щороку 9 травня спільно з державами Європейського Союзу.

20 років від дня встановлення 9 травня 2005 року **пам'ятного знаку Героїв Чернівського бою** на 12 кілометрі автотраси Глухів – Суми за підтримки районної влади та ініціативної групи «Моноліт» (керівник Олексій Щербань).

155 років від початку зведення у 1870 році приміщення будинку Терещенків, згодом **Глухівської чоловічої гімназії** (зараз - центральний корпус Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (зведено у 1892 р.)

10 травня

90 років від дня народження 10 травня 1935 року **Раїси Іванівни Коломіної-Куриленко** (1935 – 2021) - української педагогині, «Заслуженого

вчителя України», учителя-методиста. Випускниця Глухівського державного педагогічного інституту (1962). Померла й похована в м. Глухів.

11 травня

День Матері.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 10.05.1999 року за № 489/99 в другу неділю травня.

12 травня

Міжнародний день медичної сестри.

45 років від часу урочистого відкриття 12 травня 1980 року кафе «Сніжинка» по вул. Радянській (нині – вул. Київській) у Глухові.

13 травня

15 років від дня смерті 13 травня 2010 року **Валерія Юхимовича Висоцького** (1925 - 2010) – старшого інженера із захисту і охорони лісів Глухівського держлізгоспу (1961 - 1987), природолюба-фенолога, член Національної спілки журналістів України, автора газетних статей (з 1936 р. – у газеті «Коллективіст Глухівщини»), вірші почав писати у 5-му класі, та книжок «Шумлять ліси Глухівщини» (1993 та 2007), збірка віршів «Відгомін серця» (1999), «Серед квітів, птахів і звірів» (2002), «На зелених теренах Глухівщини», колективна збірка «Ранкові дзвони» (1992), поет, учасник німецько-радянської війни (09.1943-05.1945 = кулеметник та розвідник, служив в Одеському ВО до 1951 р.), почесного голови літературного об'єднання «Сіверщина» при газеті «Глухівщина», яким керував з початку створення в квітні 2002 р.

14 травня

День пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни.

Відзначається щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України від 02.02.2021 року за № 4479.

90 років від дня народження 14 травня 1935 року **Василя Олексійовича Рудяка** (1935 - 2005) – заслуженого лікаря Української РСР (1985), лікаря-фтизіатра (у 1963 р.), отоларинголога Глухівської ЦРЛ (1964-1967), директора Глухівського медичного училища (1967 – 1977), головного лікаря Глухівської ЦРЛ (1977 – 1990). Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1976) та Трудового Червоного Прапора (1983).

1-ша річниця від дня загибелі 14 травня 2024 року на Харківському напрямку **Олега Олександровича Тищенка** (1977 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Уздиця Глухівського району (нині – село в складі Глухівської міської територіальної громади Шосткинського району). Похований 18 травня 2024 року в рідному селі.

45 років від часу початку будівництва в травні 1980 року 69-квартирного будинку по вул. Ціолковського в Глухові. Було здано в експлуатацію в серпні 1981 р.

15 травня

Всесвітній день вишиванки.

Відзначається у третій четвер травня.

Міжнародний день родини (сім'ї).

Відзначається щорічно, за рішенням Генеральної Асамблеї ООН.

День сім'ї в Україні.

Відповідно до Указу Президента України від 28.07.2023 року за № 455/2023 свято перенесено на 15 травня (замість 8 липня).

30 років від дня смерті 15 травня 1995 року **Клавдія Павлівна Жукова** (1927 - 1995) – відомої глухівської освітянки, директорки Глухівських шкіл № 6 та № 2 (1970-1980-ті роки), вчителька російської мови та літератури. Похована у селі Сад Сумського району.

1-ша річниця від дня загибелі 15 травня 2024 року поблизу Вугледара Донецької області **Віталія Володимировича Рогози** (1974 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Баничі Глухівського району (нині – село в складі Глухівської міської територіальної громади Шосткинського району). Похований 21 травня 2024 року в рідному селі.

16 травня

140 років з дня народження 16 (4) травня 1885 року **Юрія Гавриловича Нестеренка** (1885 - ?) - українського та білоруського педагога, викладача історії педагогіки та дошкільне виховання, завідувача Глухівського педагогічного технікуму (нині - Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка) у 1925–1928 роках. У глухівський період (1925 – 1928 рр.) брав участь в літературному об'єднанні «Вперед» (член правління). Також друкувався в бюлетені Окружного ІНО зі статтями: «Виразне читання та його місце в школі». Були підготовленні, але не опубліковані статті: «Методика читання художніх творів», «Методика читання ділових статей».

55 років від часу, як у 1970 році в Глухові відбувалося розчищення озера Леніна (нині – озеро Скоропадського) земснарядом та облаштування пляжу. Також була посилена стара дамба і створена нова. Нижче моста перекрили старе русло річки, а для стікання води було прорито канал.

17 травня

Всесвітній день інформаційної спільноти.

День науки.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 14.02.1997 року за № 145/97 в третю суботу травня.

18 травня

Міжнародний день музеїв.

Відзначається щорічно, за рішенням XI Генеральної конференції Міжнародної ради музеїв (травень 1977 року).

День пам'яті жертв політичних репресій.

День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу.

Відзначається щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України від 12.11.2015 року за № 792-VIII.

20 травня

25 років від дня смерті 20 травня 2000 року в с. Первомайське на Глухівщині (нині - с. Янівка Березівської сільської територіальної громади Шосткинського району) **Юхима Денисовича Полозова** (1922 - 2000) – українського військовика, повного кавалера ордена Слави. Розвідник взводу розвідки 24-го гвардійського кавалерійського полку 5-ї гвардійської кавалерійської дивізії 3-го гвардійського кавалерійського корпусу 2-го Білоруського фронту, гвардії сержант — на момент подання до нагородження орденом Слави 1-го ступеня. Після другої світової війни жив у рідному селі, працював заступником голови місцевого колгоспу. Випускник Глухівського державного педагогічного інституту (1951).

60 років від часу, як у 1965 році одержали струм Червоне, В. Слобода, Сваркове, Обложки. 26 грудня 1964 року стала до ладу лінія високовольтної електропередачі на електростанцію. Глухів одержав струм від Шосткинської ТЕЦ.

21 травня

Всесвітній день культурного різноманіття заради діалогу та розвитку.

Відзначається за рішенням Генеральної Асамблеї ООН.

Міжнародний день чаю.

22 травня

Міжнародний день біологічного різноманіття.

Відзначається за рішенням Генеральної Асамблеї ООН.

День перепоховання праху Тараса Григоровича Шевченка (1861), українського поета, художника, мислителя на Чернечій горі, поблизу Канева.

50 років від дня смерті 22 травня 1975 року **Георгія Олександровича Кононова** (1896 - 1975) - українського радянського художника і віолончеліста, уродженця с. Старикове (нині – в складі Шалигинської селищної територіальної громади Шосткинського району), члена Спілки радянських художників України з 1962 року.

23 травня

День Героїв – щорічне свято в Україні, встановлене на честь українських вояків – борців за волю України, передусім, лицарів Київської Русі, козаків

Гетьманської доби, опришків, українських січових стрільців та вояків Армії УНР, УПА та діячів ОУН

155 років від дня, як 23 травня 1870 року було затверджене рішення про заснування у місті Глухові Чернігівської губернії чотирикласної чоловічої прогімназії (в приміщенні – нині розташований центральний (другий) корпус Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

105 років від дня смерті 23 травня 1920 року уродженця с. Нарбутівка (неподалік с. Янівка, нині – в складі Березівської сільської територіальної громади Шосткинського району) **Григорія Івановича Нарбута** (1886 - 1920) - українського художника-графіка, ілюстратора, автора перших українських державних знаків (банкнот і поштових марок). У 1896 – 1906 роках разом зі своїм братом Володимиром навчався у Глухівській гімназії, де почав цікавитись книжковою графікою, ілюстраціями І. І. Бібліна до дитячих книжок, геральдики. Художню освіту здобув самостійно.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 98 Календаря.

1-ша річниця від дня загибелі 23 травня 2024 року на Харківщині **Михайла Сергійовича Бородаченка** (1996 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, дитинство якого пройшло в с. Іващенкове (нині – в складі Березівської сільської територіальної громади Шосткинського району), де виховувався у дитячому будинку сімейного типу Ковтунів. Похований 4 червня 2024 року в с. Максимівка Сахновщинської громади Берестинського району Харківської області.

24 травня

День слов'янської писемності і культури.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 17.09.2004 року за № 1096/04 щорічно в цей день.

День рівноапостольних Кирила і Мефодія

Європейський день парків

160 років від дня народження близько 1865 року **Дометія Григоровича Онацького** (1865 – 1921) - українського історика, краєзнавця, педагог, батько члена Української Центральної Ради, провідного діяча Організації Українських Націоналістів Євгена Онацького. 1886 року закінчив Глухівський учительський інститут. Від 16 серпня 1886 року почалася його педагогічна діяльність. Працював учителем у Глухові в міському трьохкласному училищі Федора Терещенка.

40 років від часу, як в 1985 р. у с. Береза було прокладено тротуари в центрі села та побудована стіна з каменю. Господарським способом збудовано 5 будинків з усіма надвірними будовами для тваринників та 6 в індивідуальному порядку. Було завершено будівництво готелю для приїжджих та будинок тваринників на МТФ № 2.

25 травня

День зниклих безвісти дітей.

Відзначається щорічно з 2002 року з ініціативи Європейського центру зниклих дітей і тих, що зазнали сексуального насильства.

День хіміка.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 07.05.1994 року за № 219/94 в останню неділю травня.

70 років з дня народження 25 травня 1955 у с. Веселе Путивльського р-ну **Миколи Андрійовича Деркача** - Почесний громадянин м. Глухова (2006), Заступник голови Сумської обласної державної адміністрації, міський голова Глухова (1994 – 2003), кандидат економічних наук (2001).

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 103 Календаря.

40 років від дня народження 25 травня 1985 року **Олени Миколаївни Демішевої** – секретаря Глухівської міської ради (2015 - 2020), фінансового директора ТОВ «Лінен оф Десна».

28 травня

Всеукраїнський день краєзнавства

45 років від дня народження 28 травня 1980 року в м. Глухів **Олександра Миколайовича Артамонова** ("Арчі"; 1980 - 2025) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 19 березня 2025 року. Похований 30 березня 2025 року в рідному місті.

29 травня

Міжнародний день миротворців ООН.

Відзначається за рішенням Генеральної Асамблеї ООН.

40 років від дня народження 29 травня 1985 року в м. Глухів **Рафаеля Ілгамовича Абдуллаєва** (1985 – 2024) м. Глухів, проживав у м. Ніжин на Чернігівщині) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 13 червня 2024 року під Вовчанськом на Харківщині. Похований 16 червня 2024 року в м. Глухів.

30 травня

Європейський день сусідів.

Відзначається щорічно в останню п'ятницю травня.

31 травня

Всесвітній день боротьби з тютюнопалінням.

Відзначається за ініціативою Всесвітньої організації охорони здоров'я.

День працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 25.05.1999 року за № 563/99 в останню суботу травня.

Червень

1 червня

Міжнародний день захисту дітей.

Відзначається з 1949 року за ініціативою Міжнародної демократичної федерації жінок.

Всесвітній день батьків.

Відзначається щороку в перший день літа за пропозицією Генеральної Асамблеї ООН.

День захисту дітей.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 30.05.1998 року за № 568/98 щорічно в цей день.

Всесвітній день молока.

Встановлено Продовольчою та сільськогосподарською організацією (ФАО) ООН. Відзначається щорічно в цей день з 2001 року.

День працівників місцевої промисловості. Відзначається в першу неділю червня відповідно до Указу Президента України від 20.08.2002 року за № 726/2002.

День працівників водного господарства.

Відзначається в першу неділю червня відповідно до Указу Президента України від 18.03.2003 року за № 226/2003.

2 червня

15 років від дня спорудження куполу **храму-каплиці на Чернечих джерелах** 2 червня 2010 року на честь **Пустинно-Глинської ікони Різдва Пресвятої Богородиці** за ініціативи Покровської громади (відродженої у 2006 році) на чолі з головою Миколою Касимовим. Це - перший храм, зведений у Глухові за 119 років після освячення Трьох-Анастасіївського храму 1893 року. У 2007 р. було закладено фундамент, а 2008 р. побудований цокольний поверх і проведений перший молебень, 10 серпня 2010 р. встановлений хрест, а урочисте освячення відбулося 20 вересня 2012 року.

3 червня

Всесвітній день велосипеда.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/72/272.

70 років від дня народження 3 червня 1955 року **Миколи Олексійовича Штукіна** – відомого аграрія, колишнього керівника ТОВА «Агрофірма «Дружба» в с. Соснівка (з 2017 р. – в складі Шалигинської селищної ради), керівник ТОВ «Ворожбалатінвест» (з 2009), ТОВ «Раснянське» (з 2014). Працював начальником головного управління сільського господарства і продовольства Сумської обласної державної адміністрації та обирався головою ради сільськогосподарських підприємств, а також депутатом Сумської обласної ради

в 1998 та 2006 рр. Заслужений працівник сільського господарства України. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

40 років від дня народження 3 червня 1985 року **Антон Павлович Юнак** – майстра спорту України з біатлону, чемпіона та призера Кубка України (2006, 2007), дворазового призера світової Універсиади, призера чемпіонату Європи серед юніорів з біатлону, випускника Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, кандидата педагогічних наук (2015).

30 років від дня народження 3 червня 1995 року в с. Заруцьке Глухівського району **Олександра Олексійовича Зюкіна** (1995 – 2023) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 14 вересня 2023 року поблизу с. Вербова у Пологівській міській громаді Пологівського району Запорізької області.

4 червня

День вшанування пам'яті дітей, які загинули внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Відзначається щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України від 01.06.2021 року за № 1490-IX.

Міжнародний день безневинних дітей – жертв агресії.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН

140 років від дня народження 4 червня (23 травня) 1885 року в Глухові **Михайла Митрофановича Філоненка-Бородіча** (1885 – 1962) - ученого в галузі механіки, генерал-майора інженерно-технічної служби, Заслуженого діяча науки і техніки РРФСР (1940).

65 років від дня створення 4 червня 1960 року **668-го ракетного полку** (позивний «Інтеграл»), сформованого в місті Глухові на підставі директив Генерального штабу ЗС СРСР і Головнокомандувача РВСП. Полк входив до складу 200-ї ракетної бригади, яка вже у травні 1961 року була переформована на 43-тю гвардійську ракетну дивізію. У штатну структуру полку входило три ракетних дивізіони, які розмішувалися у лісах в районах сіл Дубовичі, Землянка та Шевченкове. Спочатку на озброєнні полку знаходилися ракети Р-14У (8К65), а потім Р-14. Розформовано полк наприкінці 1992 року.

10 років від дня смерті 4 червня 2015 року **Миколи Петровича Базиля** (1949 - 2015) – українського живописця, члена Національної спілки художників України, учасника республіканських і всеукраїнських виставок, уродженця с. Сліпород Глухівського, нині Шосткинського району.

5 червня

Всесвітній день охорони навколишнього середовища.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН.

65 років від часу заснування 5 червня 1960 року Глухівського **заводу «Електропанель»**. Запрацював у вересні 1960 року. Спочатку працювало 185

працівників. Потужність виробництва 0,5 млн. крб. на рік. У 1980 р. – уже 1150 робітників, а потужність виробництва зросла до 16 млн. крб.

55 років від часу, як у 1970 році в Глухові була замінена огорожі парку та вхід з вулиці Первомайської (нині – Героїв Небесної сотні). Вдруге її замінили в 2023 році – через 53 роки.

6 червня

День журналіста.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 25.05.1994 року за № 251/94 щорічно в цей день.

8 червня

День Святої Трійці.

День працівників легкої промисловості.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 09.06.1994 року за № 285/94 в другу неділю червня.

105 років від дня народження **Івана Микитовича Кожедуба** (1920 – 1991), маршала авіації, тричі Героя Радянського Союзу, уродженця Глухівського повіту.

1-й рік від дня смерті 8 червня 2024 року, коли зупинилося серце **Олександра Євгеновича Баглаєва** (1989 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова, що проживав у м. Шостка.

9 червня

140 років від дня народження 9 червня (28 травня) 1885 року **Єлизавети Федорівни Вершигори (до заміжжя — Стефанович)** (1885 – після 1846) – відомої глухівської освітянки, голови педагогічної ради (1918 - 1920) та викладачки історії й географії в **Глухівській жіночій гімназії** (1906 - 1920); викладачки природничо-географічного факультету Глухівського учительського інституту (1938 - 1941), викладачки Глухівської педагогічної школи (1938), **секретаря Глухівського учительського інституту** (1943 р.), викладачки географії природничо-географічного факультету Глухівського учительського інституту (1943-1946).

10 червня

Всесвітній день морозива.

115 років від дня народження 10 червня (28 травня) 1910 року в с. Ярославець Глухівського повіту (нині – у складі Кролевецької міської громади Конотопського району) **Федора Овксентійовича Моргуна** (1910 - 1990) - українського радянського поета і перекладача, першого відповідального секретаря Черкаської обласної організації Спілки письменників, першого лауреата премії імені Василя Симоненка, випускника економічного відділення Глухівського технікуму.

90 років від дня народження 10 червня 1935 року в м. Глухові **Вадима Юрійовича Раєвського** (1935 - 2013) – викладача математики Глухівського державного педагогічного інституту та відомого глухівського поета та журналіста. Перша публікація віршів 26 жовтня 1985 р., а остання збірка «Ритми життя» була презентована у квітні 2014 року.

410 років, як уперше Есмань згадується в царській грамоті від 1615 року, на той час село належало Мовчанському монастирю. Невдовзі, в 1618 році, згідно з Деулінським перемир'ям воно відійшло до Польщі і належало польському шляхтичу А. Огницькому. Пізніше ввійшло до Глухівської сотні. Після ліквідації полкового устрою у 1782 році село стало центром волості у складі Глухівського повіту Новгород-Сіверського намісництва, а з 1795 року — Глухівського повіту Малоросійської губернії. З 7 березня 1923 року — центр Есманського району Новгород-Сіверської округи. У серпні 2019 року відзначалося 404 роки селищу. Нині – центр селищної територіальної громади, що страждає від ворожих обстрілів.

12 червня

Всесвітній день боротьби із дитячою працею.

Відзначається щорічно за ініціативою Міжнародної організації праці.

13 червня

70 років від дня народження 13 червня 1955 року **Олександра Івановича Курка** - українського педагога, ректора Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (з 1 червня 2000 року), доктора історичних наук, кандидата педагогічних наук, професора, Заслуженого працівника народної освіти України (1999).

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 106 Календаря.

1-ша річниця від дня загибелі 13 червня 2024 року на Харківщині **Рафаеля Ілгамовича Абдуллаєва** (1985 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова.

14 червня

Всесвітній день донора крові.

70 років від дня народження 14 червня 1955 року **Ніни Луківни Дубініної** – відомої глухівської лікарки, багаторічної завідувачки Глухівської районної поліклініки, нині – голови ВЛК Комунального некомерційного підприємства «Глухівська міська лікарня» Глухівської міської ради.

50 років від часу початку будівництва у 1975 році гуртожитку на 450-480 місць для Глухівського СПТУ № 1 по вул. Радянській (нині – вул. Незалежності, колишня Цюлковського). Здача в експлуатацію планувалась наприкінці 1976 року, але було здано в серпні 1977 р.). За проектом було зведено велике фойє, кімнати для самостійних занять та роботи спортивних секцій і гуртків.

5 років від дня смерті 14 червня 2020 року **Федора Миколайовича Лимана** (1941 – 2020) - українського науковця, математика, ректора Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка (2005 - 2009), доктора фізико-математичних наук (1996), професора (1994), уродженця с. Щєбри Глухівського району (нині – в складі Глухівської міської територіальної громади Шосткинського району).

100 років від часу початку будівництва у 1925 році **водопроводу протяжністю 6,5 км по центральних вулицях міста Глухова**. Вода до зведення водонапірної вежі подавалась із свердловин, побудованих ще в 1911 р. Будівництво водогону була закінчено в наступному 1926 році.

15 червня

Всесвітній день поширення інформації щодо зловживань стосовно літніх людей.

День батька (День тата).

Відзначається в кожен третю неділю червня.

50 років від часу завершення будівництва 15 червня 1975 року 70-квартирного будинку по вул. Ціолковського (нині – вул. Незалежності), який зводився протягом 1974-1975 рр.

16 червня

45 років від дня народження 16 червня 1980 року **Андрія Олександровича Пархоменка** (1980 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, випускника Глухівського медичного училища. Помер 2 січня 2024 року внаслідок серцево-легеневої недостатності.

165 років від часу зведення у 1860 році **Садиби Неплюєвих** (нині – офісне приміщення Есманської селищної ради). Будинок почав зводити Іван Неплюєв на початку XIX ст. У добудовану садибу у 1863 році в'їхала родина офіцера лейб-гвардії Драгунського полку Миколи Неплюєва - предводителя дворянства Глухівського повітов3. Разом з дружиною баронесою Олександрою Шліппенбах (1827—1917) вони виховали трьох дітей: Миколу, Марію та Ольгу.

17 червня

55 років від дня народження 17 червня 1970 року **Олександра Миколайовича Тюльпи** – головного лікаря КЗ «ЦМПСД Глухівського району» Глухівської районної ради (2013 - 2020), заступника медичного директора з організаційно-методичної роботи Комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Глухівської міської ради (з 2021).

40 років від дня народження 17 червня 1985 року в м. Глухів **Олени Леонідівни Демиденко** (1985 - 2013) - української біатлоністки, майстра спорту України з біатлону, бронзової призерки чемпіонату світу з літнього біатлону (2001).

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 111 Календаря.

18 червня

Міжнародний день протидії мові ворожнечі.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/75/309.

19 червня

Міжнародний день боротьби з сексуальним насильством в умовах конфлікту.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/69/293.

Всесвітній день дитячого футболу.

Проголошений Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) і Міжнародною федерацією футбольних асоціацій (ФІФА).

День фермера.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 18.06.2020 року за № 234/2020.

65 років від дня народження 19 червня 1960 року **Петра Володимировича Товстухи** – відомого глухівського письменника та громадського діяча, члена Національної спілки письменників України (з 2011).

20 червня

Всесвітній день біженців.

Проголошено Генеральною Асамблеєю ООН.

40 років від дня народження 20 червня 1985 року в м. Глухів **Маріанни Іванівни Васильєвої** - заступника міського голови з питань діяльності виконавчих органів Глухівської міської ради (з жовтня 2016 р.), випускниці Глухівського державного педагогічного університету за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Українська мова і література» (2002-2007).

21 червня

Міжнародний день святкування сонцестояння.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/73/300.

Міжнародний день йоги.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/69/131.

165 років з дня смерті 21 (9) червня 1860 року **Миколи Андрійовича Маркевича** (1804 - 1860) – відомого українського історика, етнографа, автора п'ятитомної «Історії Малоросії», уродженця села Дунаєць (нині – в складі Глухівської міської територіальної громади Шосткинського району). У 1804-1809 рр. жив у діда у с. Полошки та прабабусі у с. Дунаєць.

65 років від часу початку зведення з **1960 до 1965 року** будівельниками «Глухівбуду» комплексу Глухівської школи – інтернату (з 2018 року - Комунальний заклад Сумської обласної ради - Глухівський ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою) на 450 місць. Це два чотирьохповерхові корпуси – учбовий (класи, спортзал, актовий зал), житловий (спальні кімнати) та одноповерховий господарсько-побутовий. Всі приміщення було здано в експлуатацію 3 листопада 1965 року, а урочисте відкриття відбулося у січні 1966 р.

22 червня

День скорботи і вшанування жертв війни в Україні.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 17.11.2000 року за № 1245/2000 щорічно в цей день.

23 червня

Міжнародний Олімпійський день.

День Державної служби ООН.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН.

День Державної служби.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 04.04.2004 року за № 291/2003 щорічно в цей день.

Міжнародний день вдів.

Відзначається за ініціативи Організації об'єднаних націй з 2011 року.

25 червня

День митника.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 25.06.2020 року за № 251/2020

26 червня

Міжнародний день у підтримку жертв тортур.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 12.12.1997 року.

Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 07.12.1987 року.

28 червня

День Конституції України.

У цей день 1996 року Верховна Рада України прийняла Конституцію України – першу Конституцію незалежної України.

29 червня

День молодіжних та дитячих громадських організацій.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 27.06.2008 року за № 599/2008 в останню неділю червня.

45 років від дня народження 29 червня 1980 року **Андрія Олександровича Івашка** (1980 – 2022) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, що героїчно загинув неподалік Глухова, у перші години повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року. Герой України (2022, посмертно) з удостоєнням ордена «Золота Зірка».

135 років від початку зведення у 1890 році приміщення **Пансіону Глухівської чоловічої гімназії** (нині - третій корпус Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Було зведено у 1892 році.

Липень

1 липня

День архітектури України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 17.06.1995 року за № 456/95 щорічно в цей день.

2 липня

День податківця України.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 25.06.2020 року за № 252/2020.

150 років від часу великої пожежі у Глухові 2 липня 1875 року.

4 липня

День Національної поліції України.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 04.04.2018 року за № 7/2018.

День судового експерта.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 10.06.2009 року за № 424/2009 щорічно в цей день.

5 липня

40 років від дня народження 5 липня 1985 року в м. Глухів **Юрія Олександровича Мітіна** (1985 - 2022) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 13 листопада 2022 року поблизу м. Бахмут Донецької області.

40 років від дня заселення у липні 1985 року 16-квартирного будинку по вул. Пушкіна (нині – Ігоря Білевича), № 92 працівниками райсільгосптехніки в

м. Глухові та в с. Баничі 16-квартирний будинок, зведеними бригадою І.П. Тищенко з БМУ «Глухівхімбуд».

6 липня

День Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 12.06.2015 № 331/2015 в першу неділю липня

7 липня

День працівника природно-заповідної справи.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 18.08.2009 року за № 629/2009.

15 років від дня смерті 7 липня 2010 р. **Олександра Михайловича Приходька** (1938 - 2010) – керівника Глухівського районного вузла зв'язку, згодом Глухівського центру електрозв'язку Сумської філії ВАТ «Укртелеком» (1978 - 2004). За цей час було встановлено 32 АТС в селах району, у 2001 р. – переговорний пункт, початок надання Інтернет-послуг.

8 липня

125 років від дня народження 8 липня (25 червня) 1900 року **Юрія Корнійовича Смолича** (1900 – 1976) – українського радянського письменника, журналіста, театрального критика, який в 1908 – 1909 роках навчався у Глухівській чоловічій гімназії (нині – це центральний корпус Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка). Потім цей час чудово описав у автобіографічній повісті «Дитинство». Таємний інформатор репресивних органів СРСР (НКВС-МДБ-КДБ) у 1935 - 1953 рр.

10 липня

День племінниць і племінників.

250 років від дня народження 10 липня (29 червня) 1775 року в с. Митченки Батуринської сотні Ніжинського полку (нині – у складі Батуринської громади Ніжинського району Чернігівської області) **Петра Івановича Прокоповича** (1775 - 1850) – відомого українського пасічника-дослідника, який у 1814 році винайшов рамковий вулик, завдяки якому вперше у світі отримав чистий стільниковий мед, без розплоду та знищення бджіл. У своєму маєтку вперше в імперії започаткував школу бджільництва, де навчання проводилося безкоштовно. Його рішення зіграло величезну роль в історії Глухова. Займаючись бджільництвом (550 вуликів) на території поблизу Батурина та маючи з цього великий прибуток, він умовив царський уряд відвести далі будівництво залізниці. Тому залізниця замість лінії Глухів – Батурин – Борзна пішла через Ворожбу – Конотоп – Бахмач, позбавивши цим наше місто промислового розвитку.

140 років від дня народження 10 липня (28 червня) 1885 року в с. Воронок Крупецької волості Курської губернії **схиархимандита Серафима** (в миру –

Івана Романовича Романцова; 1885 - 1976) - ченця Ювеналія Глинської пустині (1910-1914, 1919-1922, 1947-1961 рр.), який умів приймати сповідь, викликати людей на повну відвертість та надзвичайне смирення.

70 років від дня народження 10 липня 1955 року **Петра Романовича Дячкова** - директора Професійно-педагогічного коледжу Глухівського державного педагогічного університету в 2002 – 2012 рр.

11 липня

Всесвітній день народонаселення.

За рекомендацією керівної ради Програми розвитку ООН відзначається щорічно в цей день.

День Рівноапостольної Ольги, княгині Київської.

Всесвітній день шоколаду.

Започаткований у Франції у 1995 році.

305 років від часу зведення в 1720 році **Будинку Миклашевських** (1720-1912; пам'ятка архітектури та історії місцевого значення) по провулку Поштовому, 4, де розміщувалася з 1722 року Перша Малоросійська колегія, а в 1730 році – перший на українських землях театр.

12 липня

День фотографа.

Відзначається у цей день в день святої Вероніки, яка вважається покровителькою фотографії.

110 років від дня народження **Петра Тимофійовича Тронька** (1915 – 2011) - українського історика, краєзнавця, пам'яткоохоронця, організатора музейної справи, державного та громадського діяча, Героя України (2000).

60 років від дня народження 12 липня 1965 року **Петра Васильовича Єременка** – староста сіл **Кучерівка, Студенок, Харківка, Лужки Есманської селищної ради, раніше Студеноцький сільський голова** та заступника начальника Глухівського міськрайвідділу внутрішніх справ УМВС в Сумській області.

13 липня

День рибалки.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 22.06.1995 року за № 464/95 у другу неділю липня.

155 років від дня заснування 13 (1) липня 1870 року Глухівської 4-класної **чоловічої прогімназії** на базі повітового училища. В 1875 році прогімназія стала 6-класною з підготовчим класом, а у 1889 році отримала статус класичної гімназії.

90 років від дня народження 13 липня 1935 року **Олени Вікторівни Ключової** (1935 – 2025) – відомої глухівської бібліотекарки, випускниці Глухівського державного педагогічного інституту 1958 року, яка 32 роки працювала у відділі комплектування та обробки літератури Глухівської районної

бібліотеки (до 1990 року), захоплювалася історією рідного краю, вишивкою, шиттям, малюванням. Вихованцями Хрестовоздвиженського трудового братства були її батько, дідусь, бабуся і дядько, а вона зберігала родинну пам'ять, досліджувала рід і охоче ділилася своїми знаннями.

Див

<https://hlukhiv.city/articles/418874/pishla-z-zhittya-gluhivchanka-yaka-ponad-30-rokiv-prisvyatila-bibliotechnij-spravi-v-misti>

15 липня

День пам'яті святого рівноапостольного великого князя Володимира.

День хрещення Київської Русі-України.

Відповідно до Указу Президента України від 28.07.2023 року за № 455/2023 свято перенесено на 15 липня (замість 28 липня).

День Української державності.

Відповідно до Указу Президента України від 28.07.2023 року за № 455/2023 свято перенесено на 15 липня (замість 28 липня).

День українських миротворців.

Відзначається відповідно до Постанови Верховної Ради України від 21.05.2013 року за № 292-VII.

16 липня

День бухгалтера.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 18.06.2004 року за № 662/2004 щорічно в цей день.

35 років від дня прийняття 16 липня 1990 року Верховною Радою УРСР «Декларації про державний суверенітет України».

17 липня

90 років від дня народження 17 липня 1935 року в с. Муравейня Фотовизької сільської ради (з 2020 р. – у складі Есманської селищної ради) **Миколи Петровича Новикова** – художника, поета, техніка-винахідника та педагога.

75 років від дня народження 17 липня 1950 року **Галини Петрівни Тарасової** – відомого глухівського управлінця, що працювала на посаді керуючою справами міськвиконкому Глухівської міської ради.

65 років від часу початку будівництва в 1960 році сільського будинку культури в с. Березі, який зводився протягом 1960 – 1961 років.

18 липня

1-ша річниця загибелі 18 липня 2024 року на Луганщині **Сергія Володимировича Следюка** (1982 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова, проживав у м. Київ, похований у 25 липня 2024 року в рідному місті.

19 липня

День тренера

295 років від часу відкриття в 1730 році храму на честь Покрови Пресвятої Богородиці (1771 р.; пам'ятка архітектури місцевого значення) в с. Годунівка (з 2020 р. – в складі Глухівської міської ради).

145 років від дня смерті 19 (7) липня 1880 року **Миколи Кузьмича Іванова** (уродженого – Микола Кабраченський; 1810 - 1880) – український камерний та оперний співак (тенор). Свою кар'єру розпочинав у Глухівській співацькій школі. Популярність прийшла до Італії, де виступав на багатьох сценах Європи.

135 років від початку в 1890 році розробки родовища кварцитів (з 1926 року - Глухівський кар'єр кварцитів) у с. Баничі (нині – в складі Глухівської міської ради).

20 липня

Міжнародний день шахів.

День працівників металургійної та гірничодобувної промисловості.

Відзначається в третю неділю липня відповідно до Указу Президента України від 03.06.1993 року за № 187/1993.

100 років від дня народження 20 липня 1925 року в с. Землянка **Василя Климовича Бурляя** (1925 - 2009) – учасника Французького антифашистського Руху Опору, учасника німецько-радянської війни, лісничого Землянківського лісництва.

50 років від дня народження 20 липня 1975 року в с. Уланове Глухівського району (з 2020 року – в складі Есманської селищної ради) **Сергія Івановича Мінакова** – Есманського селищного голови (з 16 грудня 2020 р.), голови Глухівської районної державної адміністрації Сумської області (30 травня – 15 грудня 2020), директор Уланівського навчально-виховного комплексу (2003 – 2020).

25 років від дня народження 20 липня 2000 року в селищі Червоне (нині - Есмань) Глухівського району **Петра Сергійовича Корнієнка** (2000 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 14 вересня 2024 року на Харківському напрямку. Похований 19 вересня 2024 року на кладовищі № 18 м. Харкова.

22 липня

100 років від дня народження 22 липня 1925 року **Марії Кузьмівни Кириченко** (1925 – 2018) – відомої глухівської вчительки біології, завуча Глухівської школи № 5, Заслужений учитель Української РСР. 1944 року закінчила школу № 1 м. Глухова, за два роки (1946) Глухівський педагогічний інститут, заочно закінчила Сумський педінститут (1963).

60 років від часу врочистого відкриття в липні 1965 року **триповерхового готелю комбінату комунальних підприємств** на 87 місць (нині – приміщення

Глухівського суду) на так званій стометрівці. На першому поверсі розміщувався ресторан «Глухів», перукарня та каса аеропорту. Будували з 1962 р.

23 липня

140 років від дня народження 23 (11) липня 1885 року **Никанора Казимировича Ярошевича** (біл. *Міканор Казіміравіч Ярашэвіч*; 1885 – 1937) - першого ректора Білоруського політехнічного інституту (1920 - 1922). У 1903 – 1906 рр. навчався в Глухівському вчительському інституті.

40 років від часу відкриття в липні 1985 року 80-квартирного 5-поверхового будинку з вбудованим підприємством торгівлі (магазини для ветеранів, «Овочі», «Хліб», бутербродна (фірмовий магазин) «Колобок» та кафе «Морозиво» по вул. Леніна (нині – Терещенків), № 55. Будівництво БМУ «Глухівхімбуд» велося з липня 1983 р.

24 липня

125 років від дня народження 24 липня 1900 року в с. Уланове Глухівського повіту Чернігівської губернії (з 2020 року - Есманської селищної громади Шосткинського району Сумської області) **Бориса Микитовича Лобаєва** (1900 - 1976) – радянського українського фахівця в галузі будівництва, доктора технічних наук (1948), професора (1949). У рідному селі закінчив 1912 року церковноприходську школу, а потім в 1918-1922 рр. навчався в Уланівській школі II ступеня. Працював завідувачем кафедрою Київського інженерно-будівельного інституту (нині - Київський національний університет будівництва і архітектури). Автор 60 наукових праць, 10 винаходів.

1-ша річниця загибелі 24 липня 2024 року поблизу м. Бахмут Донецької області **Сергія Олександровича Ананьєва** (1983 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова, похований у Глухові 2 серпня 2024 року.

25 липня

День системного адміністратора.

Відзначається в останню п'ятницю липня.

110 років від часу врочистого відкриття у 1915 році **Будинку повітової земської управи та міської управи** (1912 – 1915; пам'ятка архітектури місцевого значення) в складі корпусу повітової земської управи та корпусу міської управи (нині – приміщення Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»).

55 років від часу, як у 1970 році в Глухові було виділено на благоустрій 100 тис. крб. для заощення вул. Путивльська (шосейна дорога), Шевченка, Фрунзе (нині – Веригинська) та заплановано будівництво електроосвітлення протяжністю 10 км – по вул. Леніна (нині – Терещенків), Пушкіна (нині – Ігоря Білевича), Шевченко, Гоголя, Інтернаціональна, Есманський шлях.

26 липня

90 років від дня смерті у середині 1930-х рр. **Якова Михайловича Морачевського** (1874 - середина 1930-х рр.) — українського педагога, викладача, завідувача педагогічними курсами Глухівського педагогічного інституту (нині - Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка) в 1924 – 1925 рр.

25 років від дня реєстрації 26 липня 2000 року Глухівського дочірнього агролісогосподарського підприємства «Глухівський агролісгосп».

27 липня

День медичного працівника.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 13.06.2023 року за № 327/2023.

День працівників торгівлі.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 05.06.1995 року за № 427/95 в останню неділю липня.

165 років від часу зведення у 1860 році **Садиби Александровичів**, пам'ятка архітектури місцевого значення), яка складалася з головного будинку, великого та малого флігелів, розташованого по вул. Лугова, 3, 13.

20 років від дня, коли 27 липня 2005 року розпочав роботу новий міський ринок по вул. Шевченка, 14«а», побудований ТОВ МАК «ТБ «Полісся ЛТД».

29 липня

1-ша річниця загибелі 29 липня 2024 року поблизу м. Вовчанськ Чугуївського району Харківської області **Віктора Миколайовича Дроздова** (1975 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, стрільця-снайпера аеромобільного відділення аеромобільного взводу 4-ї аеромобільної роти аеромобільного батальйону, уродженця с. Первомайське Глухівського району (з 2024 р. – с. Янівка, з 2016 р. - Березівської сільської ради Шосткинського району). Поховали 29 жовтня 2024 року в м. Коростень на Житомирщині, куди переїхала родина.

30 липня

Міжнародний день дружби.

Всесвітній день боротьби з торгівлею людьми.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН у 2013 році.

70 років від дня народження 30 липня 1955 року в м. Глухів **Сергія Дмитровича Ванідовського** – відомого глухівського педагога, директора Комунального заміського оздоровчого табору для дітей «Сонячний».

50 років від часу будівництва фонтану біля кінотеатру в Глухові, який не зберігся.

31 липня

235 років від дня народження 31 (20) липня 1790 року в с. Сваркове Глухівського повіту Чернігівської губернії (з 2017 року – в складі Шалигинської селищної ради, з 2020 р. – Шосткинського району) **Олександра Михайловича Марковича** (1790 – 1865) — українського історика та етнографа, автора фундаментальних праць «Опис Малоросії» (незакінчений і неопублікований), «Історичні нариси міста Глухова» і, можливо відомої «Історії Русів». У 1820-1821 рр. обіймав посаду повітового судді у Глухові, а потім предводителя дворянства в 1826-1827 та 1832-1838 роках. Заснував народну школу в рідному селі. А також виступив ініціатором створення шпиталю. Займався дослідженням фольклору та старовини на Глухівщині. Зібрав велику бібліотеку. Брат українського політика Якова Марковича (1776 – 1804) та онук українського письменника-мемуариста, державного діяча Гетьманщини Якова Марковича (1696 – 1770).

70 років від дня народження 31 липня 1955 року **Олександра Мефодійовича Ребченка** – директора Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» (2012 - 2023), раніше - керівника Глухівського хлібозаводу та Укрпошти.

50 років від часу початку будівництва 1975 року хлібозаводу в с. Баничі, що зводився протягом 1975-1976 рр. на дві печі для виробництва 30 т. хлібопродукції на добу (*хліб «забайкальський»* та різні сорти булочних виробів) для жителів Глухівського району. Було відкрито у серпні 1976 р.

Серпень

1 серпня

Всесвітній тиждень підтримки грудного вигодовування.

Цього дня у 1990 році була прийнята Декларація про захист, заохочення та підтримку грудного вигодовування. Цю Декларацію підписали 32 країни і 10 агентств ЮНІСЕФ.

1-ша річниця загибелі 1 серпня 2024 року під Вовчанськом на Харківщині **Ігоря Ігоровича Федоренка** (позивний «Арктика»; 1995 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, капітана, командира роти 501-го окремого батальйону морської піхоти 36-ї окремої бригади морської піхоти імені контр-адмірала Михайла Білинського, уродженця м. Глухів. Похований 4 серпня 2024 року в м. Глухів. Нагороджений орденом Богдана Хмельницького 3 ступеня (20.02.2025).

240 років від часу призначення у 1785 році настоятелем Глухівського Петро-Павловського монастиря Новгород - Сіверської єпархії **Архімандрита Мельхіседека** (світське ім'я: *Матвій Карпович Значко-Яворський*); близько 1716

– 1809) - українського православного церковного діяча, архімандрита, члена Новгород-Сіверського патріотичного гуртка.

2 серпня

Міжнародний день пам'яті жертв нацистського геноциду ромів.

У ніч із 2 на 3 серпня 1944 року в таборі смерті Аушвіц-Біркенау нацисти вбили від трьох до чотирьох тисяч ромських в'язнів.

3 серпня

День Повітряних Сил Збройних Сил України.

Відзначається щорічно у першу неділю серпня відповідно до Указу Президента України від 27.06.2007 року за № 579/2007.

5 серпня

День пам'яті жертв Великого терору (1937–1938).

Цього дня 1937 року вступила в дію постанова Політбюро ЦК ВКП(б) «Про антирадянські елементи», яка дала поштовх наймасовішим політичним репресіям сталінського режиму.

6 серпня

Всесвітній день боротьби за заборону ядерної зброї.

7 серпня

65 років від дня народження 7 серпня 1960 року в с. Дунаєць Глухівського району (з 2020 р. – в складі Глухівської міської ради) **Антоніни Петрівни Пинчук (Куліш)** – відомої на Глухівщини бібліотекарки, авторки численних матеріалів у районній пресі.

8 серпня

День військ зв'язку.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 01.02.2000 року за № 154/2000 щорічно в цей день.

Міжнародний день kota.

140 років від часу завершення будівництва у 1885 році **Будинку дитячого притулку Миколи Терещенка** (1872 - 1885; пам'ятка архітектури місцевого значення; охоронний № 336-См), розташована у східній частині історичного середмістя Глухова Сумської області по вулиці Київська, № 45. Нині тут розміщена Глухівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 Глухівської міської ради Сумської області.

9 серпня

Міжнародний день корінних народів світу.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/49/214.

Всесвітній день книголюбів.

90 років від дня народження 9 серпня 1935 року **Миколи Івановича Великолуга** – українського педагога, викладача, ректора Глухівського державного педагогічного інституту (нині - Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка) в 1980-1985 роках.

45 років від дня народження 9 серпня 1980 року в м. Глухів **Андрія Вікторовича Васькова** (1980 - 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, солдата 58-ї окремої мотопіхотної бригади. Помер 25 березня 2024 вдома, у Глухові, де перебував на реабілітації.

10 серпня

День будівельника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 22.07.1993 року за № 273/93 в другу неділю серпня.

День працівників ветеринарної медицини.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 01.11.2001 року за № 1035/2001 в другу неділю серпня.

12 серпня

Міжнародний день молоді.

Затверджений Генеральною Асамблеєю ООН у 1999 році.

День молоді.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 28.07.2021 року за № 333/2021.

13 серпня

Міжнародний день шульги.

Відзначається з 1992 року за ініціативою британського клубу ліворуких.

340 років від часу як у Глухові 13 серпня 1685 року сталася велика пожежа, в результаті якої згоріли дерев'яні мури та вежі Глухівської фортеці, які були відновлені після осади міста поляками у 1664 році.

45 років від часу переведення в серпні 1980 року колгоспного ринку в м. Глухів на нове місце за хлібокомбінатом, де було зведено 6 літніх павільйонів з торговельними столами та м'ясо-молочний павільйон, а також торговельні точки та камера зберігання.

1-ша річниця загибелі 13 серпня 2024 року в Запорізькій області **Андрія Вікторовича Ребенка** (1995 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця смт. Червоне (з 2016 року – Есмань) Глухівського (з 2020 року – Шосткинського району). Похований 19 серпня 2024 року на Ново-Центральному Баранівському кладовищі м. Суми. Нагороджений орденом «За мужність» 3-го ступеня (14.04.2025).

15 серпня

День археолога.

110 років від часу зведення у 1915 році **Садибний будинок** (1915; пам'ятка архітектури місцевого значення) у м. Глухів по вул. Путивльська, № 1, де нині розміщується художньо-естетичний відділ Глухівського міського центру позашкільної освіти Глухівської міської ради та періодично окружна виборча комісія.

90 років від дня народження 15 серпня 1935 року в с. Бачівськ Глухівського району (з 2020 р. – в складі Есманської селищної ради Шосткинського району) **Михайла Порфировича Мамає** - учасника запуску першого штучного супутника Землі в жовтні 1957 року з космодрому Байконур.

16 серпня

Всесвітній день бездомних тварин.

Відзначається в третю суботу серпня за ініціативою Міжнародного співтовариства захисту прав тварин.

140 років від дня офіційного відкриття 4 (16) серпня 1885 року Воздвиженської чоловічої сільськогосподарської школи Миколи Неплюєва з інтернатом, лікарнею і майстернями, розрахованої на 80 учнів. У школі протягом 5 років навчалися хлопці віком 12 – 17 років. Працювала у с. Воздвиженське Глухівського повіту (з 2020 року – Ямпільської селищної громади Шосткинського району).

55 років від дня народження 16 серпня 1970 року в м. Глухів **Юрія Олександровича Бурлаки** – Глухівського міського голови в 2010 – 2015 роках, начальника відділу з питань внутрішньої політики Глухівської міської ради (2001 – 2004), заступника міського голови Глухова (2004 – 2010), депутата Глухівської міськради (з 2015 року до сьогодні). З березня 2021 р. призначений на посаду директора з персоналу АТ «Сумиобленерго».

19 серпня

День пасічника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 15.08.1997 року за № 815/97 щорічно в цей день.

Всесвітній день гуманітарної допомоги.

Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН від 05.03.2009 року.

260 років від часу урочистого освячення у 1765 році **Спасо – Преображенської церкви** (1765 – 1867) - пам'ятки архітектури національного значення в м. Глухів, зведеної архітектором Андрієм Квасовим коштом отамана Генеральної армії Григорія Кологривого. У 2025 році в рамках проекту «Глухівщина крізь століття: цифрова колекція пам'яток історії й архітектури» (керівник Андрій Гриценко) за фінансування Українського культурного фонду проводяться роботи зі створення 3D-моделі цієї унікальної пам'ятки архітектури.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 113 Календаря.

160 років з дня народження 19 (7) серпня 1925 року **Олександра Никифоровича Малинки** (1865 – 1941) - українського фольклориста, етнографа, який у працював у 1898 – 1902 рр. викладачем Глухівських жіночої та чоловічої гімназій, у 1898 році брав участь в археологічних розкопках на території Глухова та співпрацював з відомою етнографією Пелагеєю Литвиновою-Бартош.

100 років від дня, як 19 серпня 1925 року **Глухів став адміністративним центром Глухівської округи** (одного з 41 в Україні), до якої входили 11 північно-східних районів Української РСР. До цього з 1923 року центром округи було м. Новгород-Сіверський. Округу було ліквідовано в липні 1930 року.

60 років від дня урочистого відкриття у серпні 1965 року приміщення нової **двоповерхової Сварківської середньої школи на 400 місць** (навчалось 350 учнів) на кошти колгоспу «Україна» будівельниками Глухівського міжколгоспного будівельного управління № 19.

20 серпня

1-ша річниця від дня загибелі 20 серпня 2024 року в ДТП поблизу с. Семенівка Глухівської міської громади **Євгена Віталійовича Костюченка** (1990 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Баничі Глухівського району, похований 23 серпня 2024 в с. Баничі.

21 серпня

Міжнародний день пам'яті та поминання жертв тероризму.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/72/165.

45 років від часу врочистого відкриття у серпні 1980 року 70-квартирного будинку по вул. Ковпака в м. Глухів (з 2024 р. – вул. захисників України).

15 років від дня урочистого прославлення 21 серпня 2010 року в ліку святих **трьох Глинських старців** - схимитрополита Серафима (у миру – Захарія Йоакимовича Мажуги; 1896-1985), схиархимандита Серафима (в миру – Івана Романовича Романцова; 1885-1976) та схиархимандита Андроніка (у миру – Олексія Андрійовича Лукаша; 1880-1974) в Глинській пустині священноархимандритом обителі митрополитом Київським і всієї України Володимиром. До тих 13 старців, які були причислені до лику святих у 2008 році.

22 серпня

Міжнародний день пам'яті жертв актів насильства на основі релігії або переконань.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/73/296.

80 років від дня (1945) **вступу України в ООН.**

23 серпня

День Державного Прапора України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 23.08.2004 року за № 987/2004 щорічно в цей день.

Міжнародний день пам'яті жертв работоргівлі та її ліквідації.

Європейський день пам'яті жертв сталінізму та нацизму.

75 років від дня народження 23 серпня 1950 року в с. Тулиголове Кролевецького району (з 2020 року – Конотопського району) **Марії Борисівни Терещенко** – відомої на Глухівщині вчительки, «Відмінника народної освіти» (1985), кавалерки ордена Трудової Слави III ступеня (1986), випускниці (диплом з відзнакою) Глухівського державного педагогічного інституту (з 2009 р. - Глухівського національного педагогічного університету імені **Олександра Довженка**). Працювала в Сопицькій та Сварківській середніх школах.

24 серпня

День Незалежності України.

Відзначається щорічно як державне загальнонародне свято відповідно до Постанови Верховної Ради України від 20.02.1992 року за № 2143/XII.

1-ша річниця загибелі 24 серпня 2024 року **Олександра Олександровича Маруна** (1992 - 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухів, проживав у м. Волочиськ Хмельницької області.

26 серпня

120 років віддня смерті 26 (13) серпня 1905 року **Григорія Олександровича Милорадовича** (1839 - 1905) – українського історика та генеолога, громадського діяча, графа, який вивчав історію Лівобережної України та, зокрема, історію роду Терещенків – відомих глухівських підприємців-меценатів. Автор «Родовідної книги Чернігівського дворянства» (1901).

29 серпня

День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 23.08.2019 року за № 621/2019 щорічно в цей день.

День пам'яті Іловайської трагедії.

Міжнародний день дій проти ядерних випробувань.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/64/35.

160 років від дня заснування 29 (17) серпня 1865 року в Глухові **жіночого училища II розряду** (одного з перших в Чернігівській губернії). В перший рік на підготовче відділення та 1-й клас вступили 64 учениці. У 1870 році училище одержало статус Глухівської жіночої прогімназії (4 класи). Щороку в ній навчалось по 100-150 учениць.

60 років від часу заснування в 1965 році **Глухівської восьмирічної школи-інтернату** рішенням Сумської обласної ради – вихованці Глухівського дитячого будинку та діти з сімей, що потребували соціальної допомоги з північних районів Сумщини (350 учнів) навчалися в 2-8-х класах. Урочисте відкриття приміщення відбулося в січні 1966 року.

30 серпня

День авіації України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 16.08.1993 року за № 305/93 в останню суботу серпня.

Міжнародний день жертв насильницьких зникнень (День зниклих безвісти).

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/65/209.

120 років від часу зведення 1905 році будівлі в церковно-парафіяльній школи при Покровській церкві (згодом - Глухівська середня школа № 5, а з 1965 року – дитячий садок) та

60 років від часу заснування та зведення на Усівці (нині – вул. Покровська, № 63) будівлі в серпні 1965 року Глухівської восьмирічної школи, а з 1992 - Глухівської загальноосвітньої школи - саду I - II ступенів № 5, з 2002 року - Глухівського НВК: ДНЗ - ЗОШ I - II ступенів № 5, з 2011 року – Глухівського НВК: ДНЗ - ЗОШ I ступеня № 5, з 2021 року - **Філії Глухівський НВК: ДНЗ - загальноосвітня школа I ступеня № 5** Глухівської ЗОШ I-III ступенів № 6 Глухівської міської ради Сумської області.

85 років від дня народження 30 серпня 1940 року в с. Лужки Есманської селищної ради **Петра Юхимовича Петренка** – ветеринарного лікаря, головного ветеринарного лікаря Глухівського району протягом 10 років, в системі працював з 1971 року. Нагороджений орденом «Знак Пошани» (2003) та званням «Ветеран праці» (2001).

31 серпня

День шахтаря.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 16.08.1993 року за № 304/93 в останню неділю серпня.

1-ша річниця загибелі 31 серпня 2024 року в Курській області **Дмитра Анатолійовича Рябцева** (1982 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухів, який похований 7 вересня 2024 року на Веригинському кладовищі міста Глухова.

Вересень

1 вересня

День знань

60 років від дня смерті 1 вересня 1965 року в Глухові **Миколи Герасимовича Баришева** (1923 - 1965) - учасника німецько-радянської війни, розвідника взводу управління 1007-го легкого артилерійського полку 46-ї легкої артилерійської бригади 12-ї артилерійської бригади прориву 65-ї армії Білоруського фронту, **Героя Радянського Союзу** (29.03.1944), старшини запасу (з 1946). Проживав у місті Глухів Сумської області, де з 1947 р. працював заступником директора торфопідприємства. Похований на Вознесенському цвинтарі у Глухові Сумської області.

50 років від часу урочистого відкриття 1 вересня 1975 року приміщення двоповерхової **Горілівської восьмирічної школи** на 192 місця: 8 кімнат, фізична та хімічна лабораторії, кабінет домоводства, спортзал, їдальня, майстерня. Будівництво розпочалося 11 березня 1975 р., з 10 квітня – тривало зведення стін. Наразі школа не працює.

45 років від дня урочистого відкриття **1 вересня 1980 року** приміщення двоповерхової **Некрасівської восьмирічної школи** на 320 місць, яка будувалася фахівцями «Глухівхімбуд» у 1979-1980 рр. Перший директор школи Л.О.Кудимова. Тільки обладнання та меблів було придбано на 82 тис. крб. Нині тут функціонує Некрасівський навчально-виховний комплекс: дошкільний навчальний заклад - загальноосвітня школа I-III ступенів Глухівської міської ради Сумської області.

35 років від дня урочистого відкриття 1 вересня 1990 року – 4-х поверхового приміщення **Глухівської середньої школи № 6** (нині – Опорний заклад - Глухівська загальноосвітня школа I - III ступенів № 6 Глухівської міської ради) по вул. Ковпака (нині – вул. Захисників) на 1290 місць: 30 кабінетів, окремий корпус для шестиліток (три кабінети, три ігрові кімнати, три спальні), два спортивні зали, плавальний басейн, їдальня, 4 майстерні, актова зала. Початок будівництва влітку 1988 р. На відкриття завітали 5 священнослужителів, 178 першокласників та 21 одинадцятикласник.

2 вересня

День нотаріату

3 вересня

115 років від дня народження 3 вересня 1910 року в с. Потапівка Сопицької сільської ради (з 2020 року – Есманської селищної територіальної громади) **Івана Андрійовича Мешкова** (1910 – 1943) – учасника німецько-радянської війни, Героя Радянського Союзу (1944), заступника командира батальйону 342-го стрілецького полку 136-ї стрілецької дивізії, старшого лейтенанта.

5 вересня

Міжнародний день благодійності

6 вересня

День читання книг

50 років від дня народження 6 вересня 1975 року в м. Глухові **Ігоря Анатолійовича Аносова** (1975 – 2024) – українського військовослужбовця, старшого сержанта, командира стрілецького відділення, учасника російсько-української війни, який загинув 10 вересня 2023 року в селищі Курдюмівка Бахмутського району Донецької області. Похований 17 вересня 2023 року на Веригинському кладовищі у м. Глухів Сумської області.

1-ша річниця від дня смерті 6 вересня 2024 року в м. Мала Токмачка Пологівського району Запорізької області **Олександра Федоровича Марчука** (1973 – 2024) – українського військовослужбовця, солдата-кулеметника, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова. Похований 30 вересня 2024 року.

7 вересня

День підприємця.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 05.10.1998 року за № 1110/98 в першу неділю вересня.

Міжнародний день чистого повітря для блакитного неба.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/74/212.

65 років від дня народження 7 вересня 1960 року **Олександра Володимировича Бріжатового** - проректора з науково-педагогічної роботи (2006-2010), першого проректора (2010-2011) Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, кандидата педагогічних наук (1991), доцента (1997), майстра спорту зі спортивної гімнастики. Нині – проректора Сумського державного університету.

60 років від дня народження 7 вересня 1965 року Світлани Петрівни Жукової - заступниці директора Наукового заповідника «Глухів».

60 років від дня народження 7 вересня 1965 року **Олексія Миколайовича Следюка** – глухівського футболіста, який виборов 10 нагород, як переможець, володар Кубка області та Кубка губернатора, 7-разовий бронзовий призер чемпіонату області. За кількістю відзнак – рекордсмен серед гравців міської команди.

45 років від дня народження 7 вересня 1980 року в м. Глухів **Руслана Вячеславовича Соколова** (1980 - 2025) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який помер 28 лютого 2025 року внаслідок поранення. Нагороджений Почесним знаком Головнокомандувача Збройних Сил України «Хрест хоробрих» та пам'ятним знаком «Хрест доблесті». Похований 5 березня 2025 року в м. Глухів.

45 років від часу розширення у 1980 році дамби (проїжджа частина і тротуар) біля озера Леніна (нині – озеро Скоропадських).

8 вересня

Міжнародний день грамотності.

Відзначається відповідно до резолюції 14-ї сесії ЮНЕСКО щорічно в цей день.

Міжнародний день солідарності журналістів

10 вересня

1-ша річниця від дня загибелі 10 вересня 2024 року **Миколи Вадимовича Овчиннікова** (1993 - 2024) – українського військовослужбовця, солдата, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова, випускника Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка, де здобув спеціальність вихователя дошкільного закладу. Похований 20 вересня 2024 року в м. Глухів.

11 вересня

Тиждень освіти дорослих.

Проходить під егідою ЮНЕСКО. З 1999 року в Україні щорічні події проводяться з 11 по 17 вересня.

155 років від часу заснування у **1870 році школи (3-х класне народне училище) в с. Чорториги (нині – с. Шевченкове), а також селах – Землянці, Полошках, Кучерівці Глухівського повіту (згідно журналу «Земський збірник Чернігівської губернії» за 1891-1899 роки)**. З 1870-х рр. зі створення земства за штатом було передбачено два вчителі та помічник вчителя, а також законовчитель.

13 вересня

Всесвітній день надання першої медичної допомоги.

Відзначається у другу суботу вересня.

День фізичної культури і спорту.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 29.05.1994 року за № 340/94 в другу суботу вересня.

День українського кіно.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 12.01.1996 року за № 52/96 в другу суботу вересня.

День комп'ютерника і програміста.

День українського борщу.

300 років від дня народження бл. 1725 року в Глухові **Григорія Івановича Кологривого** (бл. 1725 – після 1781) – державного діяча Гетьманщини. Фінансував спорудження у 1752-1767 рр. Спасо-Преображенської церкви в Глухові під наглядом головного архітектора міста Андрія Квасова (1720 – після 1770).

14 вересня

День танкових військ.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 09.09.2023 року за № 574/2023 щорічно в цей день.

День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 12.08.1993 року за № 302/93 в другу неділю вересня.

155 років з дня відкриття 1 (14) вересня 1870 року **Глухівської чотирикласної чоловічої прогімназії**. У першому класі було два великих за кількістю гімназистів відділення. А в другому класі навчалось лише 10 учнів. Решта класів відкривались пізніше. Першим інспектором прогімназії у 1870 - 1874 роках було призначено Петра Чуйкевича — учасника Кирило-Мефодіївського товариства.

1-ша річниця від дня загибелі 14 вересня 2024 року на Харківському напрямку **Петра Сергійовича Корнієнка** (2000 – 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця сел. Червоне Глухівського району (нині – Есмань Шосткинського району). Похований 19 вересня 2024 року на кладовищі № 18 м. Харків.

15 вересня

Міжнародний день демократії.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 08.11.2007 року.

День народження Google

95 років від часу розформування 15 вересня 1930 року **Есманського району** (входили Есманська та Уланівська волості) з віднесенням території до складу Глухівського району Постановою ВУЦВК і РНК УСРР № 225 від 2 вересня 1930 року «Про ліквідацію округ та перехід на двоступеневу систему управління».

50 років від часу завершення будівництва у 1975 році дитячого садка на 140 місць по вул. Ветеринарній в м. Глухові. Нині - Глухівський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) «Ромашка» Глухівської міської ради Сумської області по вул. Інститутська, 48.

1-ша річниця смерті 15 вересня 2024 року під час відпустки вдома **Федора Михайловича Павленка** (1986 – 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який проживав у с. Перемога Глухівського району. Похований 20 вересня 2024 року в с. Перемога Глухівської міської ради.

16 вересня

Міжнародний день охорони озонного шару.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 19.12.1994 року.

40 років від дня смерті 16 вересня 1985 року **Зіновія Анатолійовича (Залмана Нафтолійовича) Гуревича** (1898 – 1985) - вченого у галузі соціальної медицини й організації охорони здоров'я, доктора медичних наук, професора, автора 150 наукових праць, в т. ч. 10 монографій, уродженця м. Глухова.

17 вересня

День рятувника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 12.09.2008 року за № 830/2008 щорічно в цей день.

День усиновлення.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 28.07.2023 року за N 455/2023 щорічно в цей день.

1-ша річниця загибелі 17 вересня 2024 року в с. Миколаєво-Дар'їно Суджанського району Курської області росії **Андрія Володимировиса Білого** (1996 – 2024) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Полошки Глухівського району (з 2020 року – в складі Глухівської міської ради). Похований 6 листопада 2024 року в рідному селі. Нагороджений орденом "За мужність" 3 ступеня (20.01.2025).

18 вересня

Міжнародний день читання електронних книг.

Перше святкування International Read an eBook Day відбулося у 2014 році за ініціативою одного з провідних дистриб'юторів електронних книг OverDrive.

30 років від дня смерті 18 вересня 1995 року **Євгена Івановича Квасникова** (1906 – 1995) – мікробіолога, доктора біологічних наук, професора, члена-кореспондента Академії наук України, уродженця м. Глухова. Досліджував групу молочнокислих бактерій, дав нове трактування їх екології, виявив ряд особливостей фізіології і метаболізму; запропонував антибіотик лактоцид. Розробив методи санації дітей-бацилоносіїв дизентерії. Автор понад 400 наукових праць. Мав 52 авторських свідоцтва та 4 патенти. Лауреат Державної премії УРСР, СРСР, премії імені академіка Д. К. Заболотного. Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», 2 золотими медалями ВДНГ.

1-ша річниця загибелі 18 вересня 2024 року поблизу м. Вугледар Волноваського району Донецької області **Ігоря Сергійовича Давиденка** – (1989 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Вільна Слобода Глухівського району (з 2020 р. - у складі Есманської селищної громади). Похований 5 березня 2025 року на Веригинському кладовищі м. Глухова.

19 вересня

День народження «Смайлика».

135 років від часу заснування у 1890 році школи (3-х класне народне училище) в с. Студенок Глухівського повіту (згідно журналу «Земський збірник Чернігівської губернії» за 1891-1899 роки)). За штатом було передбачено два вчителі та помічник вчителя, а також заочновчитель.

20 вересня

День фармацевтичного працівника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 07.09.1999 року за № 1128/99 в третю суботу вересня.

День винахідника і раціоналізатора.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 16.08.1994 року за № 443/94 в третю суботу вересня.

21 вересня

Міжнародний день миру.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН у 1981 році.

Всенародний день батька.

Відзначається у третю неділю вересня.

День працівника лісу.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 28.08.1993 року за № 356/93 в третю неділю вересня.

22 вересня

День партизанської слави.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 30.10.2001 року за № 1020/2001 щорічно в цей день.

Всесвітній день без авто.

Відзначається з 1998 року, вперше день без авто був проведений в Парижі 50 років від дня смерті 22 вересня 1995 року **Михайла Петровича Олексенка** (1904 - 1975) — організатора сільськогосподарського виробництва, директора Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур (нині - Інститут луб'яних культур НААН України) у Глухові, кавалера орденів Леніна, Знак Пошани.

23 вересня

Міжнародний день жестових мов.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/72/161

170 років від часу зведення у 1855 році **Садибного будинку купця Георгія Біловського** (1855, пам'ятка архітектури місцевого значення) у м. Глухів навпроти західного фасаду Миколаївської церкви, нині - по провулку Михайлівському, № 7 – на територію ринку.

26 вересня

Європейський день мов.

Відзначається щорічно з 2001 року.

Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/68/32

27 вересня

День туризму. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 21.09.1998 № 1047/98 щорічно в цей день

35 років від дня народження 27 вересня 1990 року в м. Вараш Вараського району Рівненської області **Олександра Сергійовича Марчука** («Марчика»; 1990 – 2023) - старшого солдата, старшого стрільця-оператора 101-ї окремої бригади територіальної оборони ЗСУ. Загинув 25 серпня 2023 року між селами Мишутине Конотопського району та Ходине на *Глухівщині* внаслідок мінометного обстрілу разом із іншими трьома військовиками 101-ї окремої бригади територіальної оборони. Похований у с. Ромейки Вараського району Рівненської області.

10 років від дня смерті 27 вересня 2015 року під час несення служби в м. Краматорську Донецької області **Андрія Федоровича Казіонного** (1971 – 2015) – українського військовослужбовця, учасника АТО, сержанта, старшого оператора 138-ої радіотехнічної бригади, уродженця с. Обложки Глухівського району (з 2016 року – в складі Березівської сільської ради). Похований у м. Сміла Черкаської області.

28 вересня

Міжнародний день загального доступу до інформації.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/74/5 та рішення ЮНЕСКО 38 C/70.

День машинобудівника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 08.09.1993 № 361/93 в четверту неділю вересня.

Всеукраїнський день дошкілля.

Відзначається відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 року за № 629 та резолюції I Всеукраїнського з'їзду працівників дошкільної освіти в останню неділю вересня.

Міжнародний день глухих.

Відзначається щорічно в останню неділю вересня

29 вересня

День пам'яті жертв Бабиного Яру. Вшановується пам'ять жертв масових розстрілів цивільних та військовополонених, які здійснювали нацисти у Бабиному Яру під час окупації Києва у 1941–1943 роках

90 років від дня смерті 29 вересня 1930 року **Іллі Юхимовича Рєпіна** (5 серпня (24 липня) 1844 - 1930) - українського живописця, педагога, академіка Петербурзької Академії мистецтв (1876). Як член Товариства передвижників (з 1878 р.) чотири роки поспіль у 1880-1883 роках мандруючи Україною, влітку приїжджав до Глухова, де працював над картиною «Хресна хода в Курській губернії». Цю картину майстер писав з натури під час традиційної з 1857 року релігійної ходи духовенства та мирян із монастиря Глинська пустинь до Троїцького собору Глухова.

30 вересня

Всеукраїнський день бібліотек.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 14.05.1998 року за № 471/98 щорічно в цей день.

235 років від дня створення восени 1790 року Глухівської публічної бібліотеки, яка розміщувалася у повітовому училищі (бл. 100 книжок, а у 1860 р. - 1281 примірник).

150 років від дня народження 30 (18) вересня 1875 року **Сергія Миколайовича Сергєєва-Ценського** (справжнє прізвище **Сергєєв**; 1875 - 1958) – радянського письменника, академіка Академії наук СРСР (з 1943), доктора філологічних наук. У 1892 - 1895 рр. навчався у Глухівському учительському інституті (з 2009 р. – Глухівський національний педагогічний університеті імені Олександра Довженка).

85 років від дня смерті 30 вересня 1940 року **Костянтина (Костя) Іраклійовича Зерова** (1860 - 1940) – українського педагога, вчителя, інспектора народних шкіл, батька братів Зерових. Навчався у 1878-1881 роках у Глухівському учительському інституті (з 2009 р. – Глухівський національний педагогічний університеті імені Олександра Довженка).

Жовтень

1 жовтня

Покрова Пресвятої Богородиці (замість 14 жовтня)

День захисників і захисниць України.

Відповідно до Указу Президента України від 28.07.2023 року за № 455/2023 свято перенесено на 1 жовтня (замість 14 жовтня)

День українського козацтва. Відповідно до Указу Президента України від 28.07.2023 року за № 455/2023 свято перенесено на 1 жовтня (замість 14 жовтня)

Міжнародний день людей похилого віку.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН від 14.12.1990 року

День ветерана.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 24.09.2004 року за № 1135/2004

Міжнародний день музики.

Відзначається з 1 жовтня 1975 року за рішенням ЮНЕСКО.

165 років від дня народження 1 жовтня (19 вересня) 1860 року **Костянтина Іраклійовича Зерова** (1860 - 1940) – українського педагога, вчителя, інспектора народних шкіл, батька братів Зерових. Навчався у 1878-1881 роках у Глухівському учительському інституті (з 2009 р. – Глухівський національний педагогічний університеті імені Олександра Довженка).

75 років від дня народження 1 жовтня 1950 року **Віктора Васильовича Скопенка** – директора фермерського господарства «Кристал-Перемога» (заснованого у с. Перемога 24 жовтня 2012 р.), депутата Сумської обласної ради в 2010-2020 роках. ФОП (з 05.02.1998 р.), співзасновника ГО «Наш дім Глухівщина» (з травня 2014 р.), відомого мецената, будівничого православного храму на честь Архистратига Михаїла та інших Небесних Сил безплотних у с. Перемога (2018).

75 років від дня народження 1 жовтня 1950 року **Миколи Олексійовича Кобзарьова** – багаторічного керівника Глухівського районного відділу Державного комітету України по земельних ресурсах (Держкомзему; 1996 - 2020), депутата Глухівської районної ради багатьох скликань. Закінчив Сумський сільськогосподарський інститут в 1984 р., вчений агроном.

35 років від часу заснування в 1990 році Глухівського дошкільного навчального закладу (центр розвитку дитини) «Світлячок» Глухівської міської ради Сумської області, розташованого по вул. Ковпака, 4а (нині – вул. Олександра Ступаченка, 4а). У 1990-1994 рр. цей заклад освіти функціонував, як ясла-садок №16 «Світлячок», потім, у 1994-2006 рр. – Глухівський ясла-садок №5 «Світлячок», далі – у 2006-2013 рр. - Глухівський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) «Світлячок». З 2013 р. має сталу назву Глухівський дошкільний навчальний заклад (центр розвитку дитини) «Світлячок». 25-річчя святкували 1 жовтня 2015 р.

2 жовтня

Міжнародний день боротьби проти насилля.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН А/RES/61/271

25 років від дня народження 2 жовтня 2000 року в м. Глухів **Дениса Олеговича Курятникова** (2000 – 2025) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, механіка відділення ударних безпілотних авіаційних комплексів, який загинув 11 вересня 2025 року поблизу с. Іванівка Межівська селищна громада Синельниківського району Дніпропетровської обл.

15 років від дня смерті 2 жовтня 2010 року уродженця м. Глухова **Дмитра Григоровича Савицького** (1956 - 2010) – начальника організаційного відділу апарату Глухівського міськвиконкому (1983 - 2010), викладача Глухівського державного педагогічного інституту (1978 - 1983), випускника ГДПІ (1979).

3 жовтня

Всесвітній день усмішки.

Відзначається у першу п'ятницю жовтня.

90 років від дня смерті 3 жовтня 1935 року уродженця містечка Есмань **Миколи Прокоповича Василенка** (1866 – 1935) - українського ученого-історика, громадського та політичного діяча, випускника Глухівської чоловічої гімназії (1885), кандидата з історії (1890), члена Української Центральної Ради (1917 – 1918), за Гетьманату Української Держави 1918 року — виконувач

обов'язків отамана Ради міністрів, міністр освіти, голова Державного Сенату, а за радянської влади - голова-президент Української академії наук у 1921 – 1922 роках.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 116 Календаря.

45 років від дня урочистого відкриття напередодні Дня учителя 1990 року приміщення 8-річної школи в с. Землянка Глухівського району (з 2016 р. у складі Березівської сільської громади) на 108 учнів (у 1989 р. у старій навчалось більше 70 учнів). Школу почали зводити навесні 1989 р. План освоїти в 1989 р 58 тис. крб.. план = липень 1990 р. У серпні 1990 р. будівництво штурмували 67 будівельників райагробуду та 16 - з субпідрядних організацій. Функціонувало 10 кабінетів + комбінований спортивний та актовий зал душовими, туалетами. Під школою – стрілецький тир. Пішло до школи 78 учнів. Працювало 15 вчителів. Директорка Олександра Миколаївна Дубинка.

4 жовтня

Всесвітній день захисту тварин.

195 років від дня народження 4 жовтня (23 вересня) 1830 року на хуторі Степанівка Глухівського повіту колезького реєстратора **Федора Дмитровича Красовського** (1830 - до 1884) - депутата від дворян Глухівського повіту (1854 - 1866), голови Глухівської повітової управи (1872 – 1881) та почесного мировий судді, а також багаторічного члена Чернігівського губернського зібрання. Приймав активну участь у відкритті Глухівського учительського інституту в 1873-1874 рр.

55 років від часу врочистого відкриття в жовтні 1970 року **70-квартирний будинок** по вул. Цюлковського, 7 (тодішній вул. Сергеева–Ценського) за кошти Глухівського заводу агрегатних вузлів (вартістю 58 тис крб.) в розкішному фруктовому саду на північно-східній околиці міста. Зводився з травня 1968 р. до жовтня 1970 р.

5 жовтня

Всесвітній день учителя.

Відзначається щорічно у цей день з 1994 року.

День працівників освіти України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 11.09.1994 року за № 513/94 в першу неділю жовтня.

День територіальної оборони в Україні.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 30.09.2020 року за № 417/2020 в першу неділю жовтня.

6 жовтня

Всесвітній день архітектора.

Відзначається в перший понеділок жовтня.

Всесвітній день бавовни.

Відзначається з 2019 року відповідно до рішення ООН.

Міжнародний день житла (Всесвітній день Хабітат).

У 1985 році ООН ухвалила проводити цей день, присвячений умовам проживання в населених пунктах в перший понеділок жовтня

Міжнародний день лікаря.

Відзначається в перший понеділок жовтня за ініціативою ВООЗ ООН як день солідарності і активних дій лікарів всього світу.

Міжнародний день соціального педагога.

Відзначається в перший понеділок жовтня.

120 років від дня початку 6 жовтня (23 вересня) 1905 року студентського страйку в м. Глухові, у відповідь на початок так званого «Глухівського процесу» над засудженими, які розорили цукровий завод родини Терещенків у м. Хуторі-Михайлівському.

45 років від дня народження 6 жовтня 1980 року **Оксани Миколаївни Яковлевої** — української біатлоністки, Заслуженого майстра спорту (2007), чемпіонки Європи серед юніорів (гонка переслідування, 2000), чемпіонки Європи (індивідуальні гонки, 2001, 2007; спринт, 2008; естафета, 2008), неодноразової призерки чемпіонатів Європи, неодноразової чемпіонки України, на XXIII Всесвітній зимовій універсіаді у Турині виборола дві медалі (1 золота, 1 срібна), дворазової срібної призерки Чемпіонату світу в естафеті (2003, 2008). влітку 2010 закінчила кар'єру. Випускниці Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

30 років від часу відкриття у жовтні 1995 року **нового приміщення Глухівської дитячої школи мистецтв ім. Максима Березовського** (3-поверхова будівля, зведена під керівництвом архітектора Валерія Грибана — лауреата Державної премії в галузі архітектури та збереження історичного середовища Глухова).

8 жовтня

День юриста.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 16.09.1997 року за № 1022/97 щорічно в цей день.

9 жовтня

Всесвітній день пошти.

Міжнародне свято відзначається в рамках ООН.

Всесвітній день захисту зору.

Відзначається кожного другого четверга у жовтні.

65 років від часу відкриття у жовтні 1960 року 2-поверхового **приміщення Універмагу (згодом – Дитячого світу)** на 16-робочих місць в Глухові по вул. Радянській (нині – на стометрівці в центрі Глухова).

10 років від часу **перепоховання 9 жовтня 2015 року в урочищі Борок останків 125 солдат Другої світової війни** віднайдених пошуковим загonom «Обеліск» (керівник – Юрій Коваленко) до Меморіального комплексу жертвам фашизму. Починаючи з 1994 р. перепоховано було 1600 останків.

50 років від часу завершення будівництва у жовтні 1975 року **16-квартирного будинку** по вул. Кульбаки (нині – вул. Пилипа Орлика) для працівників технікуму, а також 16-квартирний будинок для працівників «Сільгосптехніки» по вул. Пушкіна (нині – вул. Ігоря Білевича).

10 жовтня

Всесвітній день психічного здоров'я.

Проголошений Всесвітньою організацією охорони здоров'я.

День працівників стандартизації та метрології.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 08.10.2002 року за № 910/2002 щорічно в цей день.

200 років з дня смерті 10 жовтня (28 вересня) 1825 року **Дмитра Степановича Бортнянського** (1751 – 1825) – українського композитора, співака, капельмейстера, автора 6 опер, камерно-інструментальних творів, хорових циклічних концертів, 10 двохорних концертів, херувимських та причасних творів та уродженця Глухова. До 1758 року навчався у Глухівській музичній школі. Мав значний вплив на подальший розвиток класичної музики у Гетьманщині. У Глухові 1995 році було встановлено пам'ятник роботи скульпторки Ірини Коломієць.

1-ша річниця від дня загибелі 10 жовтня 2024 року **Дмитра Дмитровича Новікова** (нар. 2 квітня 1994 року) - військовослужбовця Державної прикордонної служби України, учасника російсько-української війни, уродженця с. Кореньок Глухівського району (з 2020 р. – у складі Есманської селищної громади). Похований у м. Глухів.

11 жовтня

Міжнародний день дівчаток (Міжнародний день дівчат).

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/170.

12 жовтня

День художника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 09.10.1998 року за № 1132/98 в другу неділю жовтня.

День працівників Державної санітарно-епідеміологічної служби.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 05.10.2004 року за № 1178/2004 в другу неділю жовтня.

13 жовтня

Міжнародний день зі зменшення небезпеки лих.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/64/200.

13 - 19 жовтня - Європейський тиждень місцевої демократії.

Відзначається щороку в тиждень, що включає 15 жовтня – дату підписання Європейської хартії місцевого самоврядування у 1985 році

245 років від дня смерті у 1780 році в Глухові **Андрія Васильовича Квасова** (1718 - 1780) — визначного українського архітектора середини XVIII століття. В Україні відомі його споруди в Козельці, Батурині, та Глухові (зокрема, величний Троїцький собор). У Царському Селі будував Великий Царськосільський палац.

55 років від часу врочистого відкриття 13 жовтня 1970 року нової будівлі **Глухівського медичного училища** за директорства Василя Рудяка (1967 – 1977).

14 жовтня

95 років від дня народження 14 жовтня 1930 року в с. Клишки Шосткинського району **Лева Григоровича Рябого** (1930 - 2011) – директора Глухівського технікуму механізації та електрифікації сільського господарства імені С.А. Ковпака (з 1991 р. – політехтехнікум, з 1994 р. – коледж) у 1970 - 2002 рр., а потім – викладача Глухівського коледжу СНАУ, Заслуженого працівника народної освіти Української РСР (1990), нагородженого орденом «За заслуги» III ступеня (1999).

90 років від дня народження 14 жовтня 1935 року **Павла Гавриловича Ободєєва** (1935 – 2014) – голови колгоспу «Победа» (с. Ходине) в 1963 – 1999 рр. (35 років 5 міс. і 5 днів).

45 років від дня смерті 14 жовтня 1980 року в м. Глухові **Якіма Олександровича Кривка** (1903 – 1980) – відомого глухівського краєзнавця, педагога, У 1951-1964 рр. – викладача Глухівського учительського та педагогічного інститутів. Похований у Глухові.

15 жовтня

Міжнародний день «Білої тростини» (день незрячих та слабозорих).

Відзначається з 1970 року за ініціативою Федерації сліпих.

Міжнародний день сільських жінок

25 років від дня смерті 15 жовтня 2000 року в м. Києві **Михайла Івановича Олійника** (1908 - 2000) – учасника німецько-радянської війни, Героя Радянського Союзу (1943), старшини 339-го гвардійського мінометного дивізіону 100-го гвардійського мінометного полку 3-ї гвардійської армії Південно-Західного фронту, уродженця с. Заруцьке Глухівського району (з 2020 р. – у складі Глухівської міської громади). Похований на Берковецькому кладовищі м. Києва.

16 жовтня

Всесвітній день продовольства.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 5 грудня 1980 року.

День Шефа (День Боса)

100 років від дня, як 16 жовтня 1925 року селище Шалигине, Монастир Глинська пустинь та навколишні села (Стариково, Кав'єнки, Ємадикине, Гудове, Ходине та ін.) Крупецької волості у складі більшої частини Путивльського повіту було передану зі складу Російської РФСР до складу Глухівської округи Української СРР. З 2017 року – це більшість території Шалигинської селищної громади. З 2022 року ця територія нещадно розстрілюється російською армією.

50 років від часу **завершення будівництва у 1975 році Будинку побуту** в центрі Глухова зі скла і бетону на площі Рудченка та 100-квартирного будинку для працівників Глухівського НДІ луб'яних культур (нині – по вул. Терещенків, 49), які зводилися протягом 1973-1975 рр.

10 років від дня смерті 16 жовтня 2015 року **Віяльма Тихоновича Шевчука** (? – 2015) – лікаря-уролога Глухівської ЦРЛ з 1962 року, автора книги про історію Глухівської медицини.

17 жовтня

Міжнародний день боротьби за ліквідацію бідності.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 22.12.1992 року.

18 жовтня

Європейський день боротьби з торгівлею людьми.

Започаткований 18 жовтня 2007 року Європейським парламентом як день консолідації діяльності з підвищення рівня обізнаності щодо феномену торгівлі людьми, небайдужості громадськості до цього явища.

105 років від дня народження 18 жовтня 1920 року в Глухові **Дмитра Миколайовича Курлука** (1920 - 1944) – учасника німецько-радянської війни, Героя Радянського Союзу (1944), випускника Глухівської школи № 2 (1939). Батальйон 1018-го стрілецького полку під командуванням капітана Курлука під час прориву оборони противника, в Білорусії, зробивши розвідку боєм, зайняв два населені пункти і захопив техніку німців. Загинув у Польщі. Ім'я Курлука носить одна з вулиць міста Глухова.

19 жовтня

Всеукраїнський день відповідальності людини.

Відзначається щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України від 16 липня 2021 року за № 1705-ІХ з метою вшанування пам'яті Богдана Гаврилишина, автора «Декларації відповідальності людини»

День працівників харчової промисловості.

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 08.08.1995 року за № 714/95 щорічно у третю неділю жовтня.

50 років від дня народження 19 жовтня 1975 року в селі Катеринівка Глухівського району (з 2017 року - Шалигинської селищної громади) **Анатолія Анатолійовича Лисенка** (1975 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, солдата, стрільця 3-го стрілецького відділення 1-го стрілецького взводу 1-ї стрілецької роти 41-го окремого

стрілецького батальйону ЗСУ, який загинув 27 лютого 2024 року на Куп'янському напрямку. Похований 28 березня 2024 року в м. Шостка.

20 жовтня

Всесвітній день статистики.

Відзначається кожні п'ять років, починаючи з 2010 року, відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/69/282.

Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на рак молочної залози

Міжнародний день кухаря та кулінара

75 років від дня народження 20 жовтня 1950 року **Тамари Дмитрівни Волинка** – багаторічного директора Приватного сільськогосподарського підприємства «Агрофірма «Усівська» в м. Глухів по вул. Пивоварова, 33 (ПП засновано 5 квітня 2000 року).

21 жовтня

30 років від дня смерті 21 жовтня 1995 року в Глухові **Анатолія Григоровича Чумаченка** (1949 - 1995) – керівника органів влади Глухівщини у 1987-1995-х рр. Похований на Вознесенському кладовищі Глухова.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 122 Календаря.

1-ша річниця від дня загибелі у Донецькій області 21 жовтня 2024 року **Євгена Вікторовича Усманова** (1983 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Горіле Глухівського району (з 2016 р. - Березівської сільської громади).

22 жовтня

215 років від дня народження 22 (10) жовтня 1810 року в містечку Вороніж Глухівського повіту (нині – в складі Шосткинської міської ради) **Миколи Кузьмича Іванова** (уродженого – Миколи Корбачинського; 1810 - 1880) – українського камерного та оперного співака (тенора). Свою кар'єру розпочинав у Глухівській співацькій школі. Популярність прийшла в Італії, де виступав на багатьох сценах Європи.

75 років від дня народження 22 жовтня 1950 р. **Михайла Вікторовича Смоленського** – відомого глухівського баяніста та педагога. Закінчив Глухівську музичну школу, Сумське музичне училище (1965), Донецький музично-педагогічний інститут (1969 - 1974). З 1975 року вже півстоліття працює викладачем по класу баяна та акардеона комунального закладу «Глухівська школа мистецтв імені Максима Березовського» Глухівської міської ради.

23 жовтня

15 років від дня урочистого підключення до природного газу с. Студенок 23 жовтня 2010 р. – першого населеного пункту колишнього Червоного району. До постачання було під'єднано 47 будинків студентчан.

1-ша річниця від дня смерті 23 жовтня 2024 року внаслідок хвороби, отриманої під час бойових дій **В'ячеслава Олексійовича Косолапа** (1976 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця Глухова, директора Глухівського хлібозаводу.

1-ша річниця від дня смерті 23 жовтня 2024 року внаслідок поранення несумісного із життям у с. Дар'їно Суджанського району Курської області **Олександра Вікторовича Гурінова** (1998 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, лейтенанта, заступника начальника розвідувальної прикордонної застави 15-го мобільного прикордонного загону «Сталевий кордон» ДПСУ, уродженця м. Глухів, похованого 30 жовтня 2024 року в м. Буринь, де проживав.

24 жовтня

День Організації Об'єднаних Націй.

Відзначається як день ООН з 1948 року.

Всесвітній день інформації про розвиток.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН у 1972 році.

30 років від дня народження 24 жовтня 1995 року в м. Глухів **Ігоря Ігоровича Федоренка** (позивний «Арктика»; 1995 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 1 серпня 2024 року під Вовчанськом на Харківщині.

25 жовтня

Європейський день цивільного права

10 років від часу створення 25 жовтня 2015 року Березівської сільської громади Шосткинського району – першої ОТГ в Сумській області, до якої увійшов 21 населений пункт із 8 сільських рад площею 465 кв. км. Населення на той час складало 5,7 тис. осіб.

10 років від часу обрання на виборах Глухівського міського голови 25 жовтня 2015 року Мішеля Терещенка (виборці віддали «за» 8 410 голосів, на другому місці – Юрій Бурлака – 4067).

5 років від дня смерті 25 жовтня 2020 року **Віктора Володимировича Заїки** (1957 – 2020) – українського історика та краєзнавця, старшого викладача кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

26 жовтня

День автомобіліста і дорожника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 13.10.1993 року за № 452/93 в останню неділю жовтня.

300 років від народження 26 (15) жовтня 1725 року **Семена Васильовича Кочубея** (1725 - 13 (24) грудня 1779) - генерального обозного за правління гетьмана Кирила Розумовського (1751 - 1764) та Другої Малоросійської колегії (з листопада 1764 до грудня 1779), ніжинського полковника (1746 - 1751),

бунчукового товариша (бл. 1743), генерал-майора (1764), таємного радника (1776). Помер у м. Глухів.

135 років від дня народження 1890 році в м. Глухів у родині церковного регента **Петра Федоровича Роцинського** (1890 – 1943) – українського громадського діяча, старшини армії УНР (1918) та службовця «екзильного» міністерстві шляхів у Тарнові (1921), лікаря на Волині в складі Польської республіки.

55 років від часу врочистого відкриття в жовтні 1970 року 70-квартирного будинку по вул. Радянській, 69 (нині – вул. Київська), зведеного за кошти фабрики по переробці вторсировини, технікуму та нафтобази з травня 1969 по жовтень 1970 р.

27 жовтня

День пам'яті преподобного Нестора Літописця (замість 9 листопада)

День української писемності та мови. Відповідно до Указу Президента України від 28.07.2023 року за № 455/2023 свято перенесено на 27 жовтня (замість 9 листопада)

Всесвітній день аудіовізуальної спадщини

Міжнародний день шкільних бібліотек.

Щорічно відзначається кожен четвертий понеділок жовтня.

280 років від народження 27 (16) жовтня 1745 року в м. Глухів **Максима Созонтовича Березовського** (1745 – 1777) - відомого українського композитора, диригента та співака, автора першої української симфонії, випускника Глухівської співацької школи. У Глухові 1995 році було встановлено пам'ятник роботи скульпторки Ірини Коломієць.

50 років від часу завершення будівництва 1975 року клубу на 400 місць у селі Пустогород Глухівського району (з 2020 року – в складі Есманської селищної громади).

28 жовтня

День вигнання нацистських окупантів із України (1944).

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 20.10.2009 року за № 836/2009.

День дідусів і бабусь

20 років від часу присвоєння Постановою колегії управління культури Сумської ОДА від 28 жовтня 2005 року звання «Народний музей» Уланівському краєзнавчому музею, відкритому у вересні 1959 року, **шкільному краєзнавчому музею в Улановому** учителем Петром Івановичем Киселенком. З 1969 р. – музей було розширено експозиції з перенесенням до приміщення старої школи. З кінця 1990-х рр. справу продовжив учитель історії Анатолій Горбовцов. З 2006 р. – директором музею працювала Віра Максименко.

29 жовтня

55 років від дня народження 29 жовтня 1970 року в с. Уздиця Глухівського району (з 2020 р. – у складі Глухівської міської громади) **Олександра Петровича Матвієнка** (1970 - 2023) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 21 жовтня 2023 року біля м. Авдіївки Донецької області. Похований 13 лютого 2025 року на кладовищі с. Уздиця.

30 жовтня

75 років від дня народження 30 жовтня 1950 року в с. Черневе Глухівського району (з 2020 р. – у складі Шалигинської селищної громади) **Миколи Петровича Гурця** - відомого глухівського поета, освітянина, журналіста, краєзнавця та члена літературно-мистецького об'єднання «Сіверщина», яке діє при районній газеті «Глухівщина». Випускник Глухівського державного педагогічного інституту, очолював Горілівську неповносердню школу на Глухівщині та працював старшим викладачем кафедри української літератури Глухівського державного педагогічного університету та науковим співробітником Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. Друкувався в районних, обласних і центральних періодичних виданнях та збірках «Ранкові дзвони», «Самоцвіти», «Глухівські фрески», «Слобожанщина», «Славянские колокола» та ін. Член Національної спілки журналістів України.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 126 Календаря.

31 жовтня

Всесвітній день міст.

Відзначається щорічно в цей день відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН 68/239 від 27 грудня 2013 року.

Листопад

1 листопада

День народження Європейського Союзу.

Утворився на основі підписаного 7 лютого 1992 року Маастрихтського договору, який набув чинності 1-го листопада 1993 року.

Міжнародний день вегана.

В цей день у 1944 році було засновано першу веганську спільноту в Британії

2 листопада

Міжнародний день припинення безкарності за злочини проти журналістів.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/68/163.

День працівників соціальної сфери.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 13.04.1999 року за № 374/99 в першу неділю листопада.

3 листопада

День ракетних військ і артилерії.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 31.10.1997 року за № 1215/97 щорічно в цей день.

День інженерних військ.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 27.10.1999 року за № 1399/99 щорічно в цей день.

135 років від дня народження 3 листопада (22 жовтня) 1890 року **Еля Гершовича Співака** (1890 - 1950) - радянського мовознавця єврейського походження, їдишиста, члена-кореспондента АН УРСР, який закінчив Глухівський учительський інститут в 1919 р.

60 років від часу **здачі в експлуатацію приміщення Глухівської школи-інтернату** 3 листопада 1965 року. Зведення тривало з 1960 до 1965 рік будівельниками «Глухівбуду» триповерхових споруди – учбовий (класи, спортзал, актовий зал), житловий (спальні кімнати) та господарсько-побутовий корпуси на 350 (450) місць. Урочисте відкриття відбулося у січні 1966 р.

4 листопада

День залізничника.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 11.12.2002 року за № 1140/2002 в цей день.

80 років від часу **заснування восени 1945 року служби швидкої медичної допомоги в Глухові**. При міській поліклініці впровадили нічне чергування фельдшера, який надавав допомогу пішки або кінним транспортом. Перші фельдшери – О.Т. Андрійчук, В.О. Леонова та Л.Ф. Лейбовська. Вони рятували життя населення м. Глухів, ходили пішки на виклики, а вночі з 24.00 до 8.00 працювала чергова допомога – кобила «Галка» та кінь «дід Яша». Нині – Глухівська підстанція екстреної швидкої медичної допомоги (ЕШМД) Шосткинського територіального округу екстреної швидкої медичної допомоги. Керівник – Анатолій Клішевич (заступник головного лікаря округу). З 1 січня 2013 р. – Глухівська підстанція екстреної швидкої медичної допомоги (ЕШМД) Сумського обласного центру екстреної швидкої допомоги та медицини катастроф., з 1 лютого 2015 р. – увійшла до Шосткинського територіального округу екстреної швидкої медичної допомоги.

75 років від дня підписання (1950) **«Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод»** (Європейської конвенції з прав людини).

60 років від дня народження 4 листопада 1965 року в с. Гребля Зарічанської сільської громади Хустського району Закарпатської області **Івана Євгеновича Скоблея** (1965 – 2025) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, головного сержанта, стрільця - помічника гранатометника

стрілецького відділення стрілецького взводу стрілецької роти військової частини А 7124. Загинув 14 квітня 2025 року в бою поблизу с. Соснівка Шосткинського району Похований 16 квітня 2025 року в рідному селі.

5 листопада

155 років від дня народження 5 листопада (24 жовтня) чи 23 листопада 1870 року **Феофана Олександровича Пашкевича** (1870 –1941) – відомого лікаря Глухівської земської лікарні (з 1908 р.), завідувача Глухівськими земськими благочинними установами (1909-1915), лікаря Глухівського учительського інституту (1911-1915), викладача гігієни та санітарії Глухівського учительського інституту (1913-1915), лікаря санітарного поїзду імені Чернігівського дворянства в діючій армії, що курсував між Західним фронтом та Москвою (1915-1917), депутата Глухівської міської ради (з 23 липня 1917), викладача дитячої гігієни Глухівського учительського інституту (1919-1922, 1923-1924). До виходу на пенсію в 1940 р. – лікар хірургічного відділення Глухівської районної лікарні.

65 років від дня народження 5 листопада 1960 року **Анатолія Васильовича Тітова** - директора ТОВ «Велетень» (з грудня 2020), заступника директора з виробництва ТОВ «Велетень», депутата Глухівської міської ради.

50 років від часу завершення будівництва 5 листопада 1975 року господарського магазину «Товари для дому» біля Миколаївської церкви.

6 листопада

Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/56/455.

55 років від дня народження 6 листопада 1970 року в м. Глухові **Олександра Григоровича Ткаченка** (1970 – 2014) — українського військовослужбовця, учасника АТО, капітана МВС України, по смертно - майора, спецпризначенця. Загинув 11 липня 2014 року в с. Сіверськ Донецької області.

40 років від часу відкриття в листопаді 1985 року **підприємств торгівлі (магазини для ветеранів, «Овочі», «Хліб», бутербродна (фірмовий магазин) «Колобок» та «Морозиво» у відкритому в липні 1985 р. 80-квартирному 5-поверховому будинку по вул. Леніна (нині – Терещенків), 55, який зводився з липня 1983 р.**

1 рік від дня загибелі 6 листопада 2024 року на Покровському напрямку **Андрія Миколайовича Марусича** (1983 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, проживав у м. Глухів. Похований 10 липня 2025 року в Глухові.

9 листопада

Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 28.07.2023 року за № 455/2023 в цей день.

День виноградаря і винороба України.

Відзначається щорічно у другу неділю листопада згідно з Указом Президента України від 22.09.2020 року за № 403/2020.

5 років від дня смерті 9 листопада 2020 року **Олександра Львовича Ільїна** (1956 – 2020) - доцента кафедри педагогіки та методики початкового навчання Глухівського державного педагогічного інституту (1989 – 1997), який на той час активно публікувався та досліджував історію Глухівщини.

10 листопада

Всесвітній день науки в ім'я миру та розвитку.

Відзначається відповідно до рішення ЮНЕСКО в цей день.

70 років з дня народження 10 листопада 1955 року **Раїси Павлівни Вороненко** (1955) – редакторки газети «Глухівщина» в 1990-х рр., головної редакторки, директорки Сумського видавництва «Корпункт», очільниці Благодійної організації «Сумський обласний благодійний фонд «Милосердя», голови «Подільського земляцтва» на Сумщині, громадської діячки.

1-ша річниця загибелі 10 листопада 2024 року **Андрія Олеговича Куропатенка** (1987 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова, випускника Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка за спеціальністю учитель фізичної культури.

11 листопада

200 років від дня народження 11 листопада (30 жовтня) 1825 року **Миколи Івановича Неплюєва** (1825 – 1890) — таємного радника та поміщика, одного з ініціаторів відкриття **Глухівського учительського інституту**. Його старший син Микола став засновником Хрестовоздвиженського православного трудового братства.

140 років від того часу, як у 1885 році Глухівський повіт був розподілений на три лікарські дільниці: міську, Тулиголівську та Ямпільську. Обсяг лікарської дільниці визначався в діаметрі 20-25 верст з кількістю населення 15-20 тис. осіб. Якщо в 1867 р. бюджет земства на медичну допомогу в повіті складав 17 838 руб., тоді у 1885 р. він виріс майже в 7 разів і склав 92 915 руб.

40 років від часу зведення в листопаді 1985 року 16-квартирного будинку в с. Береза, який зводився із жовтня 1983 р.

35 років від часу першого виступу 11 листопада 1990 року **Народного камерного хору духовної музики** міського Палацу культури (художній керівник **Катерина Кобзар**) під час проведення Всенощного бдіння з нагоди престольного свята Трьох-Анастасіївського собору за участі єпископа Сумського

і Охтирського Никанора. Ініціатор благочинний і протоієрей Косма для нотного партесного співу під час святкових служб, який мріяв про клиросний хор.

1-ша річниця від дня загибелі 11 листопада 2024 року біля с. Кучерівка внаслідок атаки ДРГ на бойовий автомобіль **Олександра Миколайовича Горобенка** (1986 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, командира кулеметного взводу, лейтенанта. Проживав у с. Чудин Радомишльської громади Житомирського району, де й був похований 14 листопада 2024 року.

13 листопада

Міжнародний день незрячих.

Відзначається щорічно відповідно до рішення ВООЗ.

45 років з дня смерті 13 листопада 1980 року в Алушті **Степана Петровича Бідненка** (1913-1980) – учасника німецько-радянської війни, Героя Радянського Союзу (27.06.1945). Командир взводу 51-го гвардійського танкового полку 10-ї гвардійської механізованої бригади 5-го гвардійського механізованого корпусу 4-ї гвардійської танкової армії 1-го Українського фронту, гвардії лейтенант проявив себе у квітні 1945 року під Берліном, відбиваючи ворожі атаки. Потім, 9 травня, його танковий взвод першим увійшов до Праги. Після демобілізації навчався у Глухівському учительському інституті. Не закінчивши його, було направлено директором Ходинської семирічної школи. З 1948 року працював директором Перемозької неповносередньої школи, у 1970 р. вийшов на пенсію та переїхав до Криму.

15 років від часу початку економічної діяльності на теренах Глухівщини **агропромислової групи «Росток-Холдинг»** до складу якої увійшли ТОВ «Шалигинське» і АФ ім. Чапаєва (3145 га землі), а згодом ПП «Аграрні інвестиції» (11,5 тис. га). Станом на 2016 р. банк землі глухівського кластеру складав 32 тис. га. У листопаді 2021 р. Глухівський кластер придбала група «Кролевецький комбикормовий завод».

5 років від дня смерті 13 листопада 2020 року в Глухові **Ігоря Івановича Сбитного** (1927 - 2020) – відомого краєзнавця, довгожителя та публіциста історії Глухова ХХ сторіччя.

14 листопада

Всесвітній день боротьби із захворюванням на діабет.

Затверджений Міжнародною федерацією діабету.

1-ша річниця від дня загибелі 14 листопада 2024 року на Бахмутському напрямку **Миколи Юрійовича Сліпушка** (1979 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця Глухова, випускника Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, де здобув спеціальність викладача фізико-математичної освіти та інформатики.

15 листопада

55 років від часу, як у 1970 році в Глухові відбулася **реконструкція кінотеатру на широкоформатне кіно**. Збільшено екран (18 x 8,5 – радіус 23 м. – ефект об’ємності). Зручніше поставлені крісла східчастого типу. Із залу внесено 300 кубометрів землі. Додаткові джерела звуку – чехословацька апаратура, 34 динаміки по 100 Вт – це в 5 раз більше попередньої. В Україні було на той час лише три таких комплекти.

1-ша річниця від дня загибелі 15 листопада 2024 року поблизу хутора Зелений Шлях Курської області **Олександра Вікторовича Червякова** (1976 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова. Похований 19 вересня 2025 в м. Глухів.

16 листопада

Міжнародний день толерантності.

Запропонований Генеральною Асамблеєю ООН 12.12.1996 року.

День працівників радіо, телебачення та зв’язку.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 11.11.1994 року за № 667/94 щорічно в цей день.

День працівників сільського господарства.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 07.10.1993 року за № 428/93 в третю неділю листопада.

Всесвітній день пам’яті жертв дорожньо-транспортних пригод.

Відзначається в третю неділю листопада.

17 листопада

День студента.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 16.06.1999 року за № 659/99 щорічно в цей день.

5 років від дня смерті 17 листопада 2020 року **Олексія Петровича Столбіна** (1922 – 2020) - українського письменника, прозаїка, члена Національної спілки письменників України, який в 1950 році закінчив заочне відділення Глухівського учительського інституту.

18 листопада

1-ша річниця як 18 листопада 2024 року близько 23:30 **росіяни вдарили «шахедом» по багатопверховому гуртожитку Глухівського медичного коледжу та зруйнували цілий під’їзд**. Загибло 12 людей, зокрема українська поетеса **Лідія Процик** (1949 – 2024).

19 листопада

День працівників гідрометеорологічної служби.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 11.03.2003 року за № 208/2003 щорічно в цей день.

80 років від часу, як у 1945 році першим невропатологом у Глухівській центральній районній лікарні почав працювати лікар **Олексій Іванович**

Михайленко - амбулаторно при поліклініці, а з 1966 році - завідувачем неврологічного відділення ЦРЛ.

20 листопада

Всесвітній день прав дитини.

Відзначається за рекомендацією Генеральної Асамблеї ООН з 1954 року як день світового братерства і розуміння між дітьми.

255 років від дня смерті 20 (7) листопада 1770 року **Якова Андрійовича Марковича** (1696 – 1770) - українського письменника-мемуариста, державного діяча Гетьманщини, одного із найосвіченіших людей свого часу. У 1740 - 1762 рр. обіймав посаду Генерального підскарбія. У 1743 – 1747 рр. збудував у с. Сваркове величну Миколаївську церкву, що діє і зараз. Найвизначнішим твором є «Діяріуш», що охоплює щоденникові записи з історії 1717–1767 років й містить матеріал для політичної, соціально-економічної й культурно-побутової історії.

100 років від дня народження 20 листопада 1925 року в м. Глухові **Михайла Васильовича Богдановича** (1925 – 2006) – українського вченого, кандидата педагогічних наук (1967), методиста в галузі навчання математики, випускника Глухівського учительського інституту (1951), викладача альма-матер у 1958-1962 роках.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 129 Календаря.

21 листопада

День Гідності та Свободи.

Відзначається щорічно 21 листопада відповідно до Указу Президента України від 13.11.2014 року за № 872/2014 на честь початку цього дня двох революцій: Помаранчевої революції (2004 року) та Революції Гідності (2013 року).

День Десантно-штурмових військ Збройних Сил України.

Всесвітній день телебачення.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 17.12.1996 року

140 років від дня народження 21 (9) листопада 1885 року **Нестора Феофановича Городовенка** (1885 - 1964) - українського хорового диригента, художнього керівника капели «Думка», заслуженого артиста Української РСР. Випускника Глухівського учительського інституту. Після німецько-радянської війни емігрував до Канади.

55 років від часу, як у 1970 році в Глухові зведено **16-квартирний будинок для працівників лубінституту**. Загалом у 1970 році було освоєно на будівництво інститутом 290 тис крб.: головний корпус, їдальня, нафтобаза на 400 т., 2 кілометри дороги, навіс для сільськогосподарських робіт).

22 листопада

День пам'яті жертв Голодоморів.

Відзначається щорічно в четверту суботу листопада відповідно до Указу Президента України від 26.11.1998 року за № 1310/98.

25 листопада

Міжнародний день боротьби за ліквідацію насилля над жінками.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 17.12.1999 року.

26 листопада

10 років від дня демонтажу **26 листопада 2015 року пам'ятника Карлу Марксу на території Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка** згідно рішення вченої ради закладу вищої освіти. Була ідея встановити на постаменті пам'ятник відомому випускнику Олександрові Довженку. Встановлений у 1964 році. Знаходиться на території НЗ «Глухів».

1-ша річниця від дня загибелі **26 листопада 2024 року в м. Суми** внаслідок нанесення ракетного удару по місцю розташування особового складу ДПСУ **Олександра Валерійовича Плахова (1993 – 2024)** – військовослужбовця ДПСУ, випускника професійно-педагогічного коледжу Глухівського національного педагогічного університету, уродженця с. Первомайське (з 2024 р. – Янівка Березівської сільської громади).

28 листопада

День працівника системи фінансового моніторингу.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 28.11.2020 року за № 523/2020.

85 років від дня смерті в 1940 році **Василя Петровича Кочубея (1868 - 1940)** - камер-юнкера та **Глухівського повітового предводителя дворянства (1896 - 1905)**, займався справами життя Глухівського повіту на рівних правах із губернатором, захищав інтереси громади, член особливої комісії по заснуванню у Глухові зібрання предметів місцевої старовини (тобто, місцевого краєзнавчого музею. Почесний Піклувальник Глухівського Учительського Інституту (1910-1917), кавалер Орденаів – Святого Володимира 4 ступеня та Святого Станіслава 2 ступеня.

30 листопада

Міжнародний День захисту інформації.

У 1988 році американська асоціація комп'ютерного обладнання оголосила 30 листопада міжнародним Днем захисту інформації (Computer Security Day).

День пам'яті всіх жертв застосування хімічної зброї.

Відзначається щорічно з 2015 р., відповідно до рішення 20-ї сесії Конференції держав – учасниць Організації заборони хімічної зброї.

50 років від дня смерті 30 листопада 1975 року **Опанаса Яковича Саганюка (1902 – 1975)** - першого командира Шалигинського партизанського загону (з 27 серпня 1941 по 15 листопада 1942 року). До початку війни був головою сільради, а вже перед самою війною - головою районної споживчої спілки Шалигинського району. Під час війни був учасником відомого

Карпатського рейду. Після війни очолював райспоживспілку Шалигинського району, а потім з 1949 по 1960 рік працював на посаді голови колгоспу ім. Червоної Армії села Перемога Глухівського району. У повоєнні роки колгосп імені Червоної Армії перетворився на один із найбільших господарств у Глухівському районі.

40 років від дня народження 30 листопада 1985 року **Тараса Олександровича Шелестюка** - українського професійного боксера, бронзового призера Олімпійських ігор у Лондоні (2012), чемпіона світу (2011) та бронзового призера Чемпіонату Європи (2010), переможця Кубка Європи (2010), триразового чемпіона України (2009, 2010, 2011). Заслужений майстер спорту України з боксу. У 2007-2012 роках навчався на соціально-гуманітарному факультеті Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 132 Календаря.

25 років від дня народження 30 листопада 2000 року в с. Чернево Глухівського району (з 2020 р. – у складі Шалигинської селищної громади Шосткинського району) **Олександра Володимировича Жуля** (2000 – 2022) - українського військовослужбовця, солдата 58-ї окремої мотопіхотної бригади імені гетьмана Івана Виговського ЗСУ, учасника російсько-української війни, який загинув 8 серпня 2022 року поблизу м. Бахмут Донецької області. Похований у рідному селі.

Грудень

1 грудня

Всесвітній день боротьби зі СНІДом.

Проголошено Всесвітньою організацією охорони здоров'я у грудні 1988 року, підтримано Генеральною Асамблеєю ООН.

День працівників прокуратури.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 02.11.2000 року за № 190/2000 щорічно в цей день.

2 грудня

Міжнародний день боротьби за скасування рабства.

Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/317(IV).

215 років від дня смерті у грудні 1810 року **Федора Осиповича (Йосиповича, в деяких джерелах помилково Васильовича) Туманського** (1757(?) - 1810) – українського письменника і перекладача кінця XVIII століття, кореспондента Академії наук, уродженця м. Глухова. Запропонував у 1778 році проект відкриття у Глухові академічної книгарні та Академічного товариства

який реалізував у 1781 році, заснувавши вперше у Лівобережній Україні книжкову торгівлю у Глухові. Після цього обіймав посади асесора Чернігівської скарбничої палати (1782), дворянського депутата (1788-1795), директора державного банку Петербурзі (з 1793 р.).

3 грудня

Міжнародний день людей з інвалідністю.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН.

150 років від дня народження 3 грудня (21 листопада) 1875 року в селі Сопич Глухівського повіту Чернігівської губернії (з 2020 року – в складі Есманської селищної громади Шосткинського районі Сумської області) **Олександра Петровича Грекова (Греківа)** (1875 - 1959) - українського військового діяча, генерал-хорунжого Армії УНР, військового міністра Директорії УНР, автора і керівника знаменитого Чортківського прориву Української галицької армії (УГА), політичного емігранта, репресованого за сталінських часів.

4 грудня

Міжнародний день банків.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/74/245.

5 грудня

День працівників статистики.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 02.12.2002 року за № 1120/2002 щорічно в цей день.

Міжнародний день волонтерів.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 17.12.1985 року.

Всесвітній день ґрунтів

50 років від дня народження 5 грудня 1975 року в с. Полошки Глухівського району (з 2020 року – в складі Глухівської міської громади) **Анатолія Петровича Семерні** (1975 - 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який помер 22 квітня 2024 року внаслідок важкої хвороби, викликаній виконанням військового обов'язку.

6 грудня

День Збройних сил України.

Відзначається відповідно до постанови Верховної Ради України від 19.10.1993 року за № 3528/ХІІ щорічно в цей день.

День святого Миколая (замість 19 грудня)

330 років від дня урочистого освячення **Миколаївської церкви в Глухові** 6 (19) грудня 1695 року, яка була зведена архітектором Матвієм Єфімовим протягом 1693-1695 років.

115 років від дня народження 6 грудня (23 листопада) 1910 року **Олександра Дмитровича Томчука** (1910 – 1997) — українського педагога, викладача, ректора Глухівського державного педагогічного інституту (1954 - 1971). Згодом (до 1987 року) обіймав посаду доцента.

Читайте далі більше інформації у матеріалі на С. 133 Календаря.

7 грудня

День місцевого самоврядування.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 25.11.2000 року за № 1250/2000 щорічно в цей день.

Міжнародний день цивільної авіації.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН.

День української хустки.

35 років від дня народження 7 грудня 1990 року в м. Глухів **Данила Олександровича Бондаренка** (1990 – 2023) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 29 липня 2023 року біля с. Роботине у Токмацькій міській громаді Пологівського району Запорізької області. Похований 18 вересня 2023 року на Веригинському кладовищі Глухова.

10 років від дня демонтажу 7 грудня 2015 року пам'ятника Володимиру Леніну та Василю Циганку в Глухові силами ТОВ «Глухівбуд» (вартість для міського бюджету 19,95 тис. грн.).

8 грудня

8–14 грудня - Всеукраїнський тиждень права.

Проводиться щороку в тиждень, що включає 10 грудня – День прав людини. Адже саме цього дня у 1948 році Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй прийняла Загальну декларацію прав людини

215 років від дня народження у 1810 році у м. Кролевець **Дмитра Петровича Огієвського** (1810 - 1871) - судового засідателя Глухова, колезького радника, знайомого Тараса Шевченка.

5 років від дня початку діяльності **8 грудня 2020 року Шосткинської районної ради VIII скликання** – першого зібрання нового укрупненого району з колишніх Глухівського, Ямпільського та С-Будського, райради якого втратили повноваження. На перше сесійне засідання зібралося 39 депутатів з 42. Шляхом таємного голосування 24 депутати проголосували за Вікторію Сокол як голову райради, обраної від партії «Наш край». Депутати від політсил «Європейська солідарність» та «За майбутнє» не брали участі у голосуванні. Обрані депутати: «Наш край» (у т.ч. із Глухівщини - Вікторія Сокол, Тамара Слукіна, Валентина Барахович, Віталій Горбасьов, Руслан Клейншміт, Олександр Хроль) та «Опозиційна Платформа – За життя» (у т.ч. Олександр Мельник, Олександр Мехедок) - по 10 мандати, «Слуга народу» - 7 (у т.ч. Тетяна Кащенко, Володимир Картавий, Віктор Губенко), «За майбутнє» - 6, «Батьківщина» - 5 (у т.ч. Сергій Буйков) та «Європ. солідарність» - 4.

9 грудня

Міжнародний день пам'яті жертв злочину геноциду, вшанування їхньої людської гідності і попередження цього злочину.

Ця дата була обрана Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році.

Міжнародний день боротьби з корупцією.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 31.10.2003 року.

5 років від дня смерті 9 грудня 2020 року **Анатолія Петровича Шишканова** (1953 – 2020) забрала коронавірусна хвороба - *Голови Глухівської районної державної адміністрації (з 27. 12. 2005. до 07.05.2010), засновника ТОВ «Слобідський шлях» (обробляє землі в с. Горіле, Кучерівка).*

10 грудня

Міжнародний день прав людини.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН.

Всесвітній день футболу.

12 грудня

День Сухопутних військ України.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 18.10.1997 року за № 1167/97 щорічно в цей день.

13 грудня

140 років від дня відкриття 13 грудня 1895 року о 23:37 (точні дата і час прибуття поїзда) залізничного сполучення до Глухова. Пасажирське сполучення з Глуховом наприкінці XIX століття зросло до чотирьох пар поїздів на добу.

70 років від дня народження 13 грудня 1955 року в с. Студенок Глухівського району **Миколи Миколайовича Гричаника** (1955 – 2011) – багаторічного Студеноцького сільського голову (2006 – 2011).

65 років від часу врочистого відкриття у грудні 1960 року приміщення Глухівського районного Будинку культури із актовим залом на 375 місць.

14 грудня

День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 10.11.2006 року за № 945/2006 щорічно в день закінчення будівництва саркофага над зруйнованим четвертим енергоблоком.

День благодійництва.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 13.12.2007 № 1220/2007 щорічно в другу неділю грудня.

90 років від дня народження 14 грудня 1935 року в м. Глухів Чернігівської (з 1939 року – Сумської) області **Юрія Сергійовича Шемшученка** (1935 – 2025) — українського науковця, директора Інституту держави та права імені В. М. Корецького НАН України, завідувача відділу конституційного права та

місцевого самоврядування, доктора юридичних наук, професора, академіка НАН України, академік Академії правових наук України, Почесного громадянина Глухова (1995). Повного кавалера ордена князя Ярослава Мудрого.

15 грудня

День працівників суду.

Відзначається в Україні відповідно до Указу Президента України від 08.12.2000 року за № 1318/2000 щорічно в цей день.

60 років від дня народження 15 грудня 1965 року **Микола Миколайович Сидоренка** – багаторічного Черневського сільського голову, з 2020 року – старосту с. Черневе Шалигинської селищної ради.

45 років від часу введення в експлуатацію в грудні 1980 року нового (п'ятого) 16-квартирного будинку по вул. Пушкіна (нині – вул. Ігоря Білевича) для працівників Глухівської райсільгосптехніки (в т.ч. заступник керуючого Микола Васько). Будинок було зведено буквально за рік, адже у січні 1980 р. - закладено фундамент.

17 грудня

День працівників державної виконавчої служби.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 22.11.2009 року за № 569/2009 щорічно в цей день.

18 грудня

Міжнародний день мігрантів.

Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 4 грудня 2000 року.

1-ша річниця загибелі 18 грудня 2024 року **Станіслава Петровича Москальова** (1983 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця с. Вікторове Глухівського району (з 2020 року - в складі Глухівської міської громади Шосткинського району). Похований у рідному селі.

19 грудня

День адвокатури.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 02.12.2002 року за № 1121/2002 щорічно в цей день.

55 років від дня народження 19 грудня 1970 року в м. Глухів (нині - Шосткинського району) **Анатолія Володимировича Стрельцова** (1970 – 2023) — українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який 31 травня 2023 року помер від серцевого нападу. Похований на Новогребельському кладовищі м. Глухова.

20 грудня

Міжнародний день солідарності людей.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/60/209

21 грудня

Всесвітній день баскетболу.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/77/324.

45 років від дня народження 21 грудня 1980 року в м. Глухові (нині - Шосткинського району) **Олександра Миколайовича Вашука** (1980 – 2022) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, старшого майстер-сержанта Державної прикордонної служби України, що загинув у ході російського вторгнення в Україну.

1-ша річниця від дня смерті 21 грудня 2024 року на Курському напрямку **Миколи Васильовича Власова** (1982 – 2024) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який проживав з дитинства у с. Шалигине. Похований 2 січня 2025 року в селищі Шалигиному.

22 грудня

День енергетика.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 25.04.2001 року за № 282/2001 щорічно в цей день.

День працівників дипломатичної служби.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 21.11.2005 року за № 1639/2005 щорічно в цей день.

90 років від дня народження 22 грудня 1935 року **Лева Залмановича Шильмана**– українського вченого, професора, завідувач кафедри трудового навчання / педагогіки і методики технологічної освіти Глухівського національного педагогічного університеті імені Олександра Довженка в 2009-2014 рр.

60 років від часу початку будівництва у грудні 1965 року 3-поверхової **середньої школи в селі Слоут** на 640 місць. Урочисто була відкрита 31 серпня 1968 року.

24 грудня

День працівників архівних установ.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 30.10.1998 року за № 1200/98 щорічно в цей день.

10 років від дня як 24 грудня 2015 року сесія Глухівської міської ради 18 голосами «за» на чолі з міським головою Мішелем Терещенком **ліквідували КП «Редакція газети «Народна трибуна»**, створеної у липні 1917 року.

25 грудня

Різдво Христове (замість 7 січня)

160 років від дня смерті 27 (15) грудня 1865 року уродженця с. Сваркове (нині – в складі Шалигинської селищної громади) українського історика та етнографа **Олександра Михайловича Марковича** (1790 – 1865) - українського історика, етнографа, автора «Опису Малоросії» (незакінчений і неопублікований), «Історичних нарисів міста Глухова» у 2-х томах (1893), 10-томного «Щоденника» (1859) свого діда Якова Марковича та, напевно «Історії Русів». У 1820-1821 рр. обіймав посаду повітового судді у Глухові, а також предводителя дворянства у 1826-1827, 1832-1838 рр. Збудував народну школу у рідному селі. А також виступив ініціатором створення шпиталю. Зібрав у себе вдома велику бібліотеку Займався дослідженням фольклору та старовини на Глухівщині. Онук генерального підскарбія Якова Марковича (1674 – 1747).

27 грудня

Міжнародний день проти епідемічної готовності.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/75/27.

235 років від дня смерті близько 1790 року в с. Полошки Глухівського повіту Новгород-Сіверського намісництва (з 2020 року – в складі Глухівської міської громади Шосткинського району) **Дениса Васильовича Понирка** (1746 – бл. 1790) – українського лікаря, вченого-інфекціоніста, шляхтича, доктора медицини, професора, поширювача прогресивних засобів лікування.

28 грудня

70 років від часу смерті в 1955 році **Федора Семеновича Гончарова** (1873 – 1955) - радянського художника, уродженця с. Яструбщина (нині – в складі Есманської селищної громади Шосткинського району).

30 років від дня смерті 28 грудня 1995 року **Павла Федоровича Сокири** (1932 – 1995) – українського музиканта, Заслуженого артиста Української РСР (1979), соліста Державної капели бандуристів України, уродженця с. Береза Глухівського району (нині – центр сільської громади Шосткинського району), випускника Київської державної консерваторії імені П. Чайковського (1965).

31 грудня

Щедрий вечір

115 років від дня народження 31 грудня 1910 року **Василя Карповича Ткаченка** (1910 – 1971) – українського науковця, історика, кандидата історичних наук (1954), старшого викладача Глухівського державного педагогічного інституту в 1952-1971 рр. Автор одного з перших історико-краєзнавчих нарисів про Глухів, виданого у Харкові у 1968 р. та ґрунтовної статті про Глухів до енциклопедії «Історії міст і сіл УРСР».

ЮВІЛЯРИ ТА ЮВІЛЕЙНІ ПОДІЇ 2025 РОКУ

31 січня

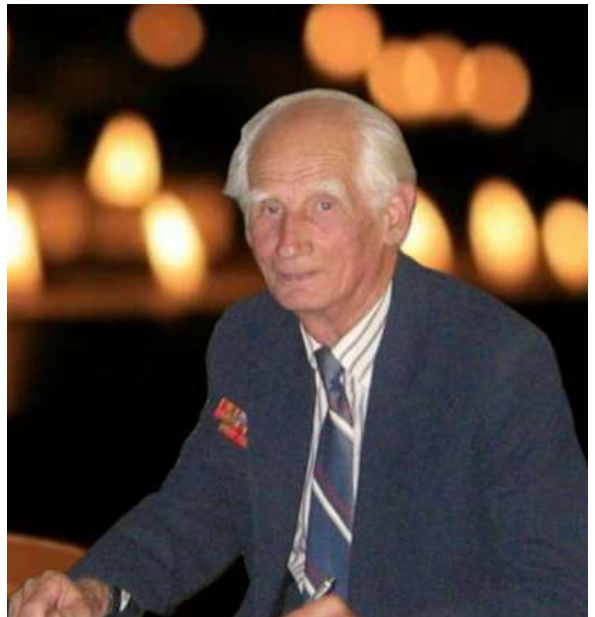
10-та річниця від дня смерті

МИКОЛИ ФЕДОРОВИЧА КУБАНА (1928 –2015) –

відомого глухівського громадського діяча та педагога, випускника

Глухівського педагогічного інституту

Пам'ятається, як здавалося нещодавно писав про відомого в Глухові та районі Миколу Федоровича Кубана. Тоді в газеті «Данкор Глухів», де майже десятиліття був редактором написав статтю з нагоди 80-річчя від дня народження нашого героя. А було це вже в далекому 2008 році. Тобто рухаємося до 100-літнього ювілею. Єдине, що нині нагода ще раз згадати. На жаль, дещо невтішна – 10-а річниця від дня смерті М.Ф.Кубана 31 січня 2015 року.

Історія нашого краю, починаючи з важких післявоєнних 1940-х років і до початку нової війни росії на сході в Україні в 2014 році нерозривна пов'язана з життям і діяльністю Миколи Федоровича. До того ж він сам був і учасником цієї історії та справжньої енциклопедією чи не про всі події.

Унікальність пам'яті підтверджувалася ще й умінням пригадати про людей, яких хоча б раз зустрічав наприклад у Сумах чи Києві, не говорячи вже про Глухівщину.

Народився Микола в часи непу та українізації в Радянській Україні – 14 травня 1928 року в Глухові. Як раз на дитинство припали всі тяготи життя за часів Сталіна – голодомор 1932-1933 рр., репресії другої половини 1930-х та німецько-радянська війна... У 1944 році маючи 5 класів школи вступив до Глухівського технікуму механізації сільського господарства. Так до спеціальності шевця, яку освоїв під час окупації, додався диплом механіка. Після закінчення технікуму 17-річний юнак у важкі післявоєнні роки працював механіком-контролером Апостоловського МТС в Дніпропетровській області.

У 1948 році вступив на фізико-математичний факультет Глухівського учительського інституту. Молодого фахівця направили вчителем до новоприєднаної Тернопільської області – в Конюхівській середній школі. Говорив, що потрапити туди було легко, але перебувати небезпечно. Згадував про те, як на його очах об'єднувалися в одну систему українці колишньої Польщі та Радянського Союзу. Звідти, був призваний до лав Радянської Армії. Навчався в Челябінському танковому училищі, потім служив офіцером 215-ї танкової бригади 2-ї Сталінградської дивізії на Далекому

Сході у тоді неспокійній Маньчжурії. Після демобілізації у 1953 році повернувся до Глухова.

Як цікаво він умів розповідати про події того часу. «5 березня 1953-го я прибув до Глухова у званні капітана. 8-го березня ховали Сталіна. З цього приводу була п'янка у глухівському ресторані (нині на його місці «Фламінго» та «Пательня» - авт.). Був на ній і я. Микола Петрович Черенев працював на той час заступником голови райвиконкому. Він підвів до мене Федорченко, що очолював райвно. Під час розмови стало відомо, що чоловік однієї слоутської вчительки, офіцер, мав їхати до Німеччини. Однак, дружину не відпускали до закінчення навчального року. Потрібно було відпрацювати пару місяців або знайти заміну. Я дав згоду і числа 9-10 березня поїхав до Слоута і там став учителем математики... Пам'ятаю, 9 травня одягнув військову форму».

Уже тоді проявилася оригінальність та харизма Миколи Федоровича. Пригадую як він в іншій бесіді розповідав, що його молодого фахівця до себе додому на обід запрошував сам директор школи – легендарний педагог та ветеран Іван Андрійович Куценко.

Утім влада відразу помітила перспективного фахівця та молодого керівника. Майже відразу після закінчення 1952/1953 навчального року та після 25-го дня народження М.Ф. Кубана призначають на керівні посади. У серпні 1953 р. він отримав паспорт. Молодого спеціаліста призначили заступником директора з навчально-виробничої роботи СПТУ № 1 (нині - Відокремлений структурний підрозділ "Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка").. І це так зване «холодне літо» 1953-го. Як згадував сам наш герой це відбулося на вересневому Пленумі Глухівського райкомі партії.

У 1962 році 34-річний Микола Федорович міняє вектор діяльності, точніше сферу – знову стає аграрієм, але й надалі залишається управлінцем. Наступні 12 років працює в управлінні сільського господарства Глухівського райвиконкому: і за часів реформ Хрущова та й під час «застою» Брежнєва. Пройшов шлях від головного інженера до першого заступника начальника управління. Міг стати начальником управління, але не судилося... Згадував, як поїхав до міністра сільського господарства в Київ за технікою для району, а його не приймали. Довелось чекати наступного дня. Вдалося поговорити й техніка переможцям п'яти колгоспів Глухівщини, що виростили картоплю понад 150 центнерів з гектара, та перемогли в конкурсі надійшла. Це були такі потрібні аграріям самоскиди САЗ, трактори ЮМЗ та МТЗ, а також гербіциди для вирощування буряка. До того ж змусили придбати нікому не потрібну холодильну установку. Утім саме таку для зберігання яблук довго шукав голова слоутського колгоспі В. Овсієнко. Отже поїздка була результативною. Про постать Василя Акимовича ми розповідали рік тому. Своєму помічнику голова колгоспу-мільйонеру подарував стиглу полуницю.

У 1974 році наш герой знову змінив галузь і став освітянином - повернувся до СПТУ № 31 на посаду заступника директора. З 1988 року, перебуваючи на пенсії, Микола Федорович не збавляв обертів: постійно працював у ветеранських організація міста і району, а також училища та коледжу. Ще декілька років працював також і майстром у слюсарних майстернях.

З 2002 року М.Ф. Кубан - заступник голови Глухівської районної організації ветеранів війни і праці, а з 2003 року - голова районної громадської організації соціального захисту інвалідів. Ще більше віддавався громадській роботі коли у жовтні

2008 року померла дружина Віра Єгорівна Кубан. Пам'ятаю, як практично щодня заходив до редакції, обов'язково спілкувалися. Також сивочолий ветеран ходив і по кабінетах чиновників, вирішуючи насущні питання та проблеми. Активно долучився до відродження храму-дзвіниці на Чернечих джерелах, як член ради Покровської релігійної громади. Ще раніше, з відкриттям за ініціативою Олексія Щербаня ініціативної групи «Моноліт» М.Ф. Кубан доєднався до гарних справ з увічнення учасників Чернівського бою 1941 року про що він знав ще в хрущовські 1960-ті роки. Адже науковий керівник його дисертації Іван Левацький крім викладання в аспірантури Мовськоського інженерного інституту в молодому віці воював на початку німецько-радянської війни на Глухівщині та дивом вижив під Імшаною. Однак, Микола Федорович не захистився – помер його науковий керівник.

Сам помер М.Ф. Кубан помер в останній день січня 2015-го – на 87-му році життя. Однак не померла про нього добра пам'ять як про світлу й мудру людину.

5 лютого

95-річниця від дня народження

ВОЛОДИМИРА ЮХИМОВИЧА ТКАЧЕНКА (1930 - 2013) – відомого глухівського краєзнавця, викладача та архітектора

95 років тому у морозні лютневі дні 1930 року в історичному селі Нарбутівка

народився Володя Ткаченко. Тоді це село, яке ще вживу пам'ятало відому родину Нарбутів, входило до складу Янівської сільської ради Глухівської волості Глухівського району Новгород-Сіверської округи Чернігівської губернії. Історія та постаті села як і подальша історія рідного краю пройшла крізь душу майбутнього професіонала поєднавши геодезію та історію, як найулюбленіші галузі досліджень. На його 5-річчя село увійшло до складу новоствореного Есманського (а з вересня 1935 р. – Червоного) району Чернігівської області. Своє 9-річчя Володимир з рідними зустрів уже в складі новоствореної Сумської області. Але на 12-річчя припала фашистська окупація. З 2016 р. це відоме село ввійшло до складу Березівської сільської територіальної громади Шосткинського району.

Не дивлячись на всі тяготи післявоєнного життя Володимир Юхимович Ткаченко у 1946 році закінчив школу Хохлівську семирічну школу. Нині це також невеличке село Зорине Свеської селищної громади Шосткинського району, розташоване за 2 км на північ від Нарбутівки, також на березі річки Янівки. Ще рік 17-річний Володимир навчався у середній школі тодішнього райцентру – селищі Червоному (нині - селище Есмань). Наступний рік жив та навчався ще в більшому райцентрі – Глухові – у річній школі (десятичників) по будівництву малих

гідротехнічних споруд, яку закінчив 1950 року. Наступні два роки молодий фахівець працював ще в райцентрі (містечко Лисянка, саме тут народився батько видатного Богдана Михайловича Хмельницького), тоді ще (до 1954 р.) Київської області, де ще закінчив й вечірню школу.

Наступні п'ять років (з 1952 по 1957 р.) Володимир Ткаченко навчався у Кишинівському сільськогосподарському інституті імені М. В. Фрунзе, де здобув рідкий для сільських випускників фах інженера-гедеозиста. Традиційно для юнаків того хрущовського часу піднімав цілину. Два роки працював у Кзилординській області Казахської РСР гедеозистом із планування гідротехнічних систем і мікропоселень для персоналу.

У 1959 році повернувся до Глухова, який потім на все життя стане рідним. 29-річного фахівця призначають до Глухівського міськовиконкому на відповідальну посаду головного архітектора міста Глухова, де працював до 1967 року. За цей час місто нарешті почало по-справжньому відновлюватися після тягот Другої світової війни, значно причепурився центр колишньої гетьманської столиці та з'явилися новобудови, що й зараз є звичними домінантами: універмаг (1960, більш відомий, як дитячий світ) та гастроном (1961, нині ТЦ «Стиль») на стометрівці. Також у 1961 р. було відновлено будинку центрального корпусу педагогічного інституту, школи № 3, а також поліклініки, а трохи згодом на центральних вулицях почали з'являтися асфальтовані тротуари, які лише нещодавно після півстоліття використання та фактично знищення були замінені сучасною тротуарною плиткою. У 1965 році домінантою стометрівки постав триповерховий готель комбінату комунальних підприємств на 87 місць (нині це приміщення суду). На першому поверсі розмістився культовий ресторан «Глухів», перукарня та каса аеропорту. Природньо зводилися багатоквартирні будинки, приміщення шкіл та з'являлися нові вулиці Глухова.

Також у 1960-х роках майбутнього поета та прозаїка почала захоплювати творчість. Саме у цей час у районній пресі з'являються статті, нариси та вірші. За спогадами, писав він і раніше в 1950-х, але не осміювався виставити на суд читачів свою творчість. Так з'явився творчий псевдонім Краянський

З 1967 року В. Ю. Ткаченко три десятиліття працював викладачем будівельних та геодезичних дисциплін у Глухівському технікумі механізації та електрифікації сільського господарства імені С. А. Ковпака (нині – ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ»).

А паралельно працював та публікувався. Утім і тут Володимир Юхимович не поспішав. Лише в жовтні 1997 року – 67-річний автор уперше подав до друку свою книгу «Нарбутівка і Нарбути: науково-публіцистичний нарис». Вона побачила світ навесні 1998 року завдяки сприянню Глухівського міського голови М. А. Деркача та за підтримки фахівців сумського видавництва ВВП «Мрія-1» ЛТД», а була надрукована у Глухівській міській друкарні. Цей нарис на 104 сторінках став справжнім проривом у таємницю роду Нарбутів (художників-графіків Георгія Івановича і Данила Георгійовича) та поета-акмеїста Володимира Івановича), а також рідного села автора. Перед тим, з 1994 року відбулася проба пера на сторінках всеукраїнського історико-краєзнавчого журналу «Сіверянський літопис» (м. Чернігів).

Подальша діяльність В. Ткаченка була пов'язана із дослідженням історії православ'я та зведенням церков на Глухівщині. У 2001 році була надрукована ґрунтовна книга «Православна Глухівщина: історико-культурна спадщина Глухівського краю». Крім того він був активним членом літературно-мистецького об'єднання «Сіверщина» при районній газеті «Глухівщина». Активно продовжував

дописувати їй до самої газети. Колеги по перу дали його віршам назву «Глухівський верлібр».

Напередодні власного 75-річчя поет та прозаїк видав у січні 2005 року свою першу поетичну збірку «Красиве і зле». Однак і надалі працював над дослідженням історії храмів північної Сумщини. Апофеозом діяльності стало друге (2006) та значно доповнене третє видання у 2008 році книги «Православна Глухівщина: історико-культурна спадщина Глухівського краю» на 256 сторінок. Наприкінці липня 2006 року автор завітав тоді до нас в редакцію газети «Данкор Глухів» та подарував із дарчим надписом екземпляр ґрунтового дослідження. Тепер це вже історія.

Далі автор працював більше над поезією. У 2011 році у видавництві Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (як і попередні книжки) побачило світ книга на 109 сторінках «Чернечі джерела - святе місце Глухівщини : історико-культурна та духовно-просвітницька спадщина Глухівщини».

Помер майстер слова та видатний дослідник-краєзнавець Володимир Юхимович Ткаченко 2 жовтня 2013 року в Глухові на 84-му році життя.

4 березня (за новим стилем)

**275-річчя від дня, як Глухів святкував урочисте відновлення
гетьманства в Лівобережній Україні та ЕЛЕКЦІЮ (ОБРАННЯ)
ГЕТЬМАНА КИРИЛА РОЗУМОВСЬКОГО**

Підготовка обрання гетьмана

Лише наприкінці 1749 року Колегія іноземних справ імперії надіслала до столичного Глухова Грамоту про відновлення гетьманства «Про Буття в Малоросії гетьманові за колишніми норовами і звичаями», видану ще в 1747 році була надана лише в кінці. Цей документ визначав столицею Лівобережної України місто Батурин.

Сама грамота була привезена на початку січня 1750 року до Глухова, який більше відповідав статусу столиці. Це право одержали українські старшини бунчуковий товариш Василь Андрійович Гудович і генеральний хорунжий, мемуарист Микола Данилович Ханенко.

Вслід за ними 16 січня 1750 р. до Глухова з царською жалуваною грамотою «прошеніє в гетманы Кирилы Григорьевича» прибув уповноважений імператриці генерал-аншеф, граф Іван Гендриков. Він звернувся до козацьких старшин з вимогою підписати «Прошення» про обрання гетьманом саме Кирила Розумовського.

Урочистості

Сама елекція (урочисте обрання) відбувалася зранку 4 березня (22 лютого за старим стилем) 1750 року на головному Радному майдані столичного Глухова між Троїцьким собором (що будувався) та Миколаївською церквами.

О 10-й годині ранку пролунали гарматні залпи й гості почали збиратися до спеціально спорудженого для елекції помосту, прикрашеному гарусними штофом і червоним сукном. Головна увагу була зосереджена на почесному ескорті, що рухався з двору графа Івана Гендрикова. Секретар Колегії іноземних справ Степан Писарев у кареті віз на срібній тарелі царську грамоту. Перед нею грала українська музика і козацькі полки схиляли прапори. Дали рухалися понад двадцять бунчукових товаришів на чолі з генеральним хорунжим Миколою Ханенком, а Михайло Гамалія з бунчуковими товаришами несли гетьманську корогву.

Потім бунчукові товариші Маркович і Ширяй на червоній подушці несли гетьманську булаву і за нею йшли генеральні старшини: суддя Яким Горленко, підскарбій Михайло Скоропадський і писар Андрій Безбородько, й при них 24 бунчукові товариші. Бунчукові товариші Лизогуб і Чернолузький на оксамитній подушці несли гетьманський бунчук. За ними далі йшов генеральний бунчужний Дем'ян Оболонський з бунчуковими товаришами та численною старшиною

Далі йшли ще бунчукові товариші та несли гетьманську печатку на оксамитній подушці генеральний хорунжий Яким Горленко та полтавський полковник Андрій Горленко. Відразу за ними йшли писар генерального суду Іван Піковець з канцеляристами генеральної канцелярії та військового суду. Завершував ходу козацької старшини - бунчуковий товариш П. Мокрієвич, який ніс військовий прапор. А за ним йшли ще військові товариші. Наприкінці урочистої ходи їхав каретою на шість коней царський представник Іван Гендриков, оточений гренадерами і придворними лакеями.

Всі присутні представники на чолі з митрополитом Тимофієм Щербацьким та трьома єпископами піднялися на поміст. Не було лише майбутнього гетьмана 22-літнього графа Кирила Розумовського. На площі розташувались традиційно мирські чини та козацька старшина.

Елекцію почав граф Іван Гендриков, повідомивши, що імператриця підтримала ідею відновити гетьманство: «Е. И. В., по прошенію всего малороссійскаго народа, всемиловестивейше соизволяетъ быть попрежнему по всей Малой Росіи гетману и повелеваетъ избрать межъ себя изъ природныхъ своихъ людей гетмана, по малоросіскимъ своимъ правамъ и вольностямъ, воольными голосами, для котораго избранія я съ высокомонаршей грамотою сюда, въ Малую Россію, и присланъ...»

Секретар Колегії іноземних справ Степан Писарев зачитав жалувану грамоту та повертаючись в усі сторони, спитав «Кого ви хочете собі в гетьмани?» Всі кричали єдину кандидатуру Кирила Розумовського. Потім учасники тричі підтвердили вибір

гетьмана, який перебував на той час у Петербурзі. Іван Гендриков «дистанційно» привітав Кирила Розумовського з обранням гетьманом

На честь урочистостей з відновлення гетьманства салютували залпом із 101 гармати. Паралельно велась стрільба із рушниць. Грамоту і клейноди занесли до Миколаївської церкви, де відбулася на святочну службу Божа, відправлена високим духовенством з нагоди відновлення гетьманства. Після літургії всі гетьманські клейноди перенесли до дому Івана Гендрикова.

Чому старшини платили гроші московитам?

Українські старшини радіючи від поновлення гетьманства заплатили графу Івану Гендрикову 10 тисяч. Ще по 3 тисячі карбованців було надано супроводжуючим його чиновникам.

Після обрання гетьмана старшини обрали делегатів до самої імператриці. Право поїхати до С-Петербурга з подякою отримали генеральний бунчужний Дем'ян Оболонський, ніжинський полковник Семен Кочубей, бунчуковий товариш Ілля Журман та генеральний суддя Іван Піковець.

Роль глухівчанина Юрія Шемшученка в дослідженні історії обрання гетьманів у Глухові

Символічно так співпало, що саме на день 275 –річниці з часу обрання гетьманом Кирила Розумовського в Глухові відбувся чин прощання з відомим науковцем, правознавцем, дослідником історії нашого краю та патріотом Глухова. Поховали Юрія Сергійовича 4 березня 2025 року на Байковому кладовищі.

Царський указ довелось чекати майже чотири місяці. Лише 5 червня 1750 року Кирила Розумовського було офіційно затверджено гетьманом Лівобережної України, а сам він прибув до Глухова знову ж таки в урочистій атмосфері в липні 1750 року.

27 квітня

210-та річниця від дня народження

ЛАЗАРА ДАВИДОВИЧА ЦВЕЙФЕЛЯ (1815 – 1888) –

видатного єврейського письменника, публіциста та педагога

Активно почали згадувати про єврейського письменника Елієзер-Цві сина Давида Кац Цвейфеля у травні 2022 року, коли росіяни внаслідок ракетного удару ледве не знищили єврейський цвинтар у Глухові. Тоді постраждала одна з найвідоміших на кладовищі надгробок Лазара Цвейфеля.

Він народився 27 (15) квітня 1815 року в білоруському Могильові (на Дніпрі, як уточнює «Єврейська енциклопедія» відомих Фрідріха

Брокгауза та Іллі Ефрона. Хоча відомий український краєзнавець Яким Кривко, в публікації 1968 року зазначав, що Цвейфель народився в Могильові-Подільському. До речі, зберіглася світлина, де Яким Олександрович читає текст на мацеві Цвейфеля.

Рід Цвейфелів належав до любавицьких хасидів, а батько Давид працював меламедом (учителем у хедері). Завдяки цьому маленький Лазар отримав ґрунтовну домашню освіту і славився знанням рабиністичної та хасидської літератури. Батьки одружили Цвейфеля в юному віці, але його сімейне життя не склалося, і молодість він провів, поневіряючись й заробляючи проповідями та викладанням. З 1853 р. Елиезер-Цві син Давида Кац Цвейфель працював багато років викладачем Талмуду в рабинському училищі в Житомирі, де мав схвальні відгуки вихованців.

З початком педагогічної діяльності розпочинається й літературна діяльність Лазара Цвейфеля. У 1858 році у Вільному вийшла перша збірка віршів і статей «Мінім ве-угав» («Струни і оргán»). Його творчість відрізнялася різноманітністю жанрів – Цвейфель писав вірші та оповідання, публіцистику й проповіді, а також праці з історії та літературно-критичні статті. Писав літератор, головним чином, івритом та, дещо менше, їдишем. 1867 року побачила світ друга збірка оповідань і віршів «Гушія» («Мудрість»). Для поширення ідей помірнього просвітництва Цвейфель у цей час звернувся до творчості на їдиш. Так у 1860-х рр. з'явилися його трактати «Мусар хаскел» («Моральна настанова») і «Тохахат хаїм» («Життєвий осуд»). У 1886 році було опубліковане оповідання «Дер гликліхер мафтир» («Щасливий мафтир»).

Твори Лазара Цвейфеля стають доволі популярними. До рівня слави письменник піднявся після написання івритом чотиритомної історичної праці з історії хасидизму «Шалом ал Ісраель» («Світ Ізраїлю»), яка публікувалася протягом 1868–1873 років у Житомирі та Вільно. Для цього автор опрацював великий документальний матеріал, увівши вперше до наукового обігу факти релігійної боротьби в єврейському середовищі ХVІІІ ст. Пізніше вона була високо оцінена єврейськими істориками.

Письменник опублікував велику сатиричну поему «Малий світ» у часописі «Єврейська народна бібліотека», який редагував видатний єврейський письменник Шолом Алейхем.

1873 року Житомирське рабинське училище було реорганізоване на єврейський учительський інститут. 58-річного Лазара Цвейфеля звільнили, тому він активно шукав роботу вчителя. Для цього, приїхав до повітового Глухова, де на той час проживала його донька (її ім'я, на жаль, невідоме). До речі, син Касьян Лазарович Цвейфель був відомим лікарем у Радомишлі на Житомирщині, де був завідувачем єврейської лікарні, лікарем міської та викладачем двокласного єврейського училища.

Вона була одружена із Ароном Хаїмовичем Глейзером - глухівським громадським рабином (з 1872 року). До того він навчався у Житомирському рабинському училищі в свого майбутнього тестя. Невідомо чому він опинився в Глухові, однак у 1867 році він заснував тут цегельний завод, а ще через деякий час – відкрив на центральній Києво-Московській вулиці (біля старої будівлі жіночої прогімназії за Троїцьким собором) перший в місті книжковий і паперовий магазин, де торгувала донька Лазара Давидовича.

Сам він, намагаючись надалі займатись улюбленою справою – вчити дітей, намагається в 1874 році з партнерами відкрити приватний єврейський пансіон для хлопчиків. Однак, спроби це зробити, як з купцем Саулом Гурвичем (більш відомим під іменем Шай Іш-Гурвич, як єврейський публіцист, письменник, перекладач і літературний критик), так із зятем Глейзером, зробити це не вдалося.

Від так, Елиезер-Цві син Давида Кац Цвейфель, проживаючи разом із зятем, донькою та їхніми дітьми, зосередився на літературній діяльності. В Глухові він написав популярні історично-філософські трактати «Хешбоно шел олам» («Вищий рахунок», 1878), «Нецах Ізраель» («Вічність Ізраїлю», 1884) та визначний твір «Санегор» («Захисник», 1885).

Помер Лазар Цвейфель 9 адара 5648 року від створення світу, точніше 5 березня (21 лютого) 1888 року від Різдва Христового на 73-му році життя.

Народженого наступного 1889 року в родині Глейзера хлопчика назвали на честь діда – Лазарем, а вже 1890 року, ця сім'я назавжди покинула Глухів, переїхавши до Полтави, де глава сімейства був обраний рабином і отримав посаду вченого єврея при полтавському губернаторові.

На мацеві була написана епітафія: «Велика священна людина з серцем зосередженим / Його вуста несли знання і мудрість / хасид / Піднімає промінь віри син / Еліезер Цві син / Давид Кац Цвейфель / Народився 5 нисану 5575 і помер 9 адара 5648. Ця епітафія (випуклий орнамент) доповнена цікавим декором з образами левів, руками та квітами.

На цій мацеві з традиційного пісковими із семи чоловічих на Глухівському єврейському цвинтарі зображені руки. Однак, як і на надгробку Нехамоя - сина Шмуеля а-Коена (тобто лише на двох) зображені пальці рук розведені попарно. Це свідчить про релігійно-кастову приналежність даних покійників до коенів (כהן). Через це у прізвищі вживається слово Аарон, як нащадків роду першого єврейського первосвященника Аарона. Крім того слово Кац (קצ) у прізвищі етимологічно також пов'язане з коенами та означає коен цедек або «праведний священник».

8 травня

85-та річниця від дня народження

ПЕТРА ФЕДОРОВИЧА НЕЧМОНІ -

колишнього депутата Сумської обласної ради та відомого мецената

Глухівщини

Народився Петро Нечмоня 8 травня 1940 року або як у паспорті 8 березня 1940 року в с. Суходіл (з 2020 року – в складі Есманської селищної ради). Дитинство припало на часи Другої світової війни та фашистської окупації, а також сталінської відбудови з голодними 1946-1947 роками. У 1958/1959 навчальному році молодий хлопець навчався у Глухівському училищі електрифікації та механізації сільського господарства. Тому, в юності, як і свої ровесники працював (з липня 1959 по жовтень 1960-го) механізатором і водієм у колгоспі «Перше травня» рідного села. Але лідерські якості та

здатність до саморозвитку кріпко зв'язані з великим рівнем людяності Петра Федоровича дозволили йому територіально вийти за горизонти древньої Глухівщини й Сумщини, провівши в часи хрущовської лібералізації, як і хлопців того покоління обпаленого війною, по всіх усюдах і України, і багатьох містах колишнього Радянського Союзу. Традиційний старт – це армійська служба з жовтня 1960 по серпень 1962 року. Важлива віха – служба в Одеському військовому окрузі та можливість спілкуватися з командувачем округу та, навіть, спільна поїздка з тодішнім першим керівником СРСР Микитою Хрущовим, до речі, українцем та земляком. Від Суходолу до Калинівки (рідного села М.С.Хрущова) лише 27 км.

«Проїшов суворий гарт армійської служби, був студентом Одеського інженерно-будівельного інституту, - згадував у 2020 році Петро Федорович. - З Південної Пальміри доля закинула мене на північ – у республіку Комі, де я «осідлав» крісло першого секретаря райкому комсомолу, згодом завідував райкомівським парткабінетом у тій же далекій від нашого краю автономній Комі...» Досвід набувався в доволі непростих 1963-1966 роках та початку «Косигінських реформ». Позналилися ми з Петром Федоровичем восени 2020 року. Він на той час був доволі відомою особистістю. Кріпке рукостискання, не по віку: представився «Петро Нечмоня» - вільне кермування автомобілем. Та й на вид здавалося тоді менше літ Петру Федоровичу. Тим цікавіше було довідатися про життєпис видатного земляка.

Протягом 1966-1971 років перспективний керівник навчався у вищій партійну школу при ЦК КПРС в Ленінграді. Це був закритий заклад вищої освіти, який готував керівників держави. Лише генеральний секретар партії Леонід Брежнєв виступав за час навчання тричі. Останній раз приїздив разом з кубинським лідером Фіделем Кастро. Такі зустрічі вплинули на становлення Петра Федоровича. Він спочатку повернувся до Прилузького райкому партії республіки Комі, де два роки обіймав посаду відповідального працівника. Однак 33-річного управлінця тягло до рідної домівки. Так, з вересня 1973 по травень 1977 Петро Нечмоня - відповідальний працівник Сумського райкому Компартії України;

Адже, як і тоді, так і зараз він найбільше любить і підтримує, завше, рідний край. Говорить про це завше красиво сам ювіляр: «Люблю поезію і пісню, люблю співати задушевних українських пісень, люблю слухати народний спів, люблю рідну чарівну природу. Напевно, це заслуга батьків і моєї малої Батьківщини, адже рідна земля з її чудовими краєвидами – найпрекрасніше місце в світі, а мамина колискова й народна пісня, які я з душею виконував на аматорських сценах – то потужний стрижень виховання людини – гідного громадянина і справжнього патріота».

Виключення були 1977 – 1980 роки, коли партія відправила на підсилення Беляєвського райкому Компартії України у місті Одеса на тій же ж посаді відповідальний працівник. На той час він був відповідальний за будівництво Одеського припортового заводу.

Однак із червня 1980 року - до теперішнього часу, тобто вже майже 45 років (ще один ювілей) видатний суходілець живе й працює в обласному центрі. Спочатку він відповідальний працівник у будівельних підприємствах міста Суми, потім - податковій інспекції. В цей час постійно обирався депутатом місцевих рад – від міської до обласної.

Ще до своєї активної громадської роботи депутатом в Сумській обласній раді, Петро Федорович, проявив себе щедрим меценатом Глухівщини. Важлива в цьому роль директора ТОВ "Технопротон" та ТОВ «Виробнича фірма «Олімп» (заснована в 2008 році). Зокрема, у 2007 році він підтримав фінансово вихід першої «Української

хвилі», започаткованої відомим глухівчанином Петром Товстухою. Це сприяло започаткуванню та розвитку літературно-мистецького об'єднання «Українська хвиля». В той час також Петро Федорович надавав власні кошти для ремонту даху Глухівського національного педагогічного університету та на придбання фортепіано для учнів Глухівської музичної школи мистецтв імені Максима Березовського. У 2017 році сприяв презентації сьомого випуску літературно-мистецького альманаху «Українська хвиля» в Сумській обласній філармонії.

У 2015-2020 році, як депутат Сумської обласної ради сьомого скликання, обраний від Сумської обласної організації Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина», П. Ф. Нечмоня активно працював у складі постійної комісії з питань розвитку місцевого самоврядування, процесів децентралізації, адміністративно-територіального устрою, депутатської діяльності, регламенту, законності та правопорядку, зв'язків із громадськістю, інформаційної та регуляторної політики. Також працював активно із виборцями міст Суми та Глухів, а також Глухівського та Тростянецького районів. Про визнання досвіду свідчить і той факт, що був радником голови Сумської обласної ради Семена Салатенка.

Важлива сторінка життя – це дружба із талановитим земляком та ровесником відомим композитором та журналістом Миколою Степановичем Єрохою (1941 – 2017). Крім товаришування – це й спонсорування творчих проєктів славетного друга, зокрема, книг «Шел тропой отряд Червоний», «Із чого зіткане життя...» (2018). Не менш символічно, що останнім віршом, який встиг написати Микола Степанович, стали слова саме про Петра Нечмоню. Завдяки його підтримці (разом з Миколою Андрійовичем Деркачем) з обласного бюджету було виділено 23 тис. грн. на розповсюдження книги між освітніми закладами та бібліотеками Глухова й району.

Чи не найбільше для глухівчан прізвище Нечмоня стало відомим, коли 1 вересня 2017 року урочисто було відкрито пам'ятник Тарасу Григоровичу Шевченку в центрі гетьманської столиці. Саме Петро Федорович разом з глухівчанином Віктором Лисенком та колишнім міським головою Миколою Деркачем з так званого депутатського фонду виділили 218 тис. грн на встановлення прекрасної композиції, що вже майже десятиліття прикрашає центр Глухова.

За кадром для більшості залишалася рутинна депутатська робота П. Ф. Нечмоні. Зокрема в 2019 році, він неодноразово говорив з трибуни облради про необхідність ремонту автомобільних шляхів з Глухова до Ямполья та Середино-Буди, а також й до більшості сіл тоді ще Глухівського району.

Патріот Глухівщини ще раніше вклався матеріально у відновлення меморіального комплексу в рідному Суходолі, а також надавав своїм землякам матеріальну допомогу для ремонту в селі Будинку культури. Саме він став ініціатором установа, знову ж таки у рідному селі, в липні 2016 року пам'ятника двом братам Героям Соціалістичної праці – Іванченкам Івану Васильовичу та Петру Васильовичу, а також Герою Радянського Союзу Василю Опаносовичу Батьосі. Також за його сприяння неодноразово виділялися кошти з обласного бюджету. Наприклад, у 2017 році – на проведення поточного ремонту Суходільського будинку культури (80 тис. грн.), а наступного року - на поліпшення навчально-матеріальної бази Суходільського НВК (60 тис. грн.) - для облаштування музейної кімнати Василя Батьохи (урочисте відкриття відбулося 6 вересня 2019 року) та актовій зали з придбанням інтерактивного проєктора, а також, на поліпшення навчально-матеріальної бази Уланівського НВК (65 тис. грн.) для придбання п'яти шкільних дошок, музичної апаратури, кулькового басейну, ноутбука.

Великим ударом стала смерть дружини Валентини Власівни у 2017 році, після чого Петро Федорович ще більше почав віддавати свій час громадській справі. Зокрема, він особисто долучився до виготовлення та встановлення пам'ятника легендарному Миколі Єросі. Товариш ще з дитячих літ також помер влітку 2017 року. Як прикро до болі у серці, що всі ці меморіальні напрацювання тепер поруйновано ворожою країною.

Утім і зараз, попри можливість заслуженого відпочинку, Петро Федорович, не полишає свою здатність до активного громадського життя.

Перелік нагород та відзнак, лише посилює відчуття людяності та досвіду Петра Федоровича. У грудні 2018 року він був нагороджений Почесною грамотою голови Сумської обласної державної адміністрації, а в липні 2020-го - Почесною відзнакою Сумської обласної ради «За заслуги перед Сумщиною» III ступеня. Також чимало нагород радянського часу та, зокрема, Верховної Ради України.

23 травня

105-та річниця від дня смерті

ГЕОРГІЯ ІВАНОВИЧА НАРБУТА (1886 – 1920) –

видатного українського художника-графіка, ілюстратора, автора перших українських державних знаків (банкнот і поштових марок), а також одного із засновників і ректора Української Академії Мистецтв

Народження, перші кроки у малювання та навчання у Глухові

Народився Георгій, точніше Єгор, як його називали в родині, 9 березня (25 лютого за старим стилем) 1886 року на хуторі Нарбутівка поблизу Янівки Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині – у складі Березівської сільської громади Шосткинського району) в родині виходців із литовської шляхти, які приїхали на Глухівщину в XVII столітті. Батько Іван Якович був збіднілим поміщиком. Виховувала дітей мати – Неоніла Миколаївна.

«Сім'я наша була досить велика: у мене було чотири брати та дві сестри, - згадував у автобіографії сам Г. Нарбут. - Батько мій, дрібний поміщик із середніми прибутками, мало цікавився домашніми справами взагалі, а дітьми

зокрема, і тому нашим дошкільним вихованням відала наша мати разом із учителем сусіднього села Янівки – Г. Сальниковим».

З дитинства він постійно та гарно малював: «...За відсутністю фарб, яких я й не бачив, поки не потрапив до гімназії, і олівців, я використав кольоровий папір: вирізав ножицями та клеїв клейстером із тіста...»

У 10-річному віці він потрапив до підготовчого класу Глухівської чоловічої гімназії (нині – центральний корпус Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка). А проживав у пансіоні гімназії (нині – третій корпус технологічного факультету Університету).

Навчався майбутній графік дуже погано. До того ж відразу приїхавши до Глухова восени 1896 року він захворів на кір. Через те, що йому важко давалися чи не всі навчальні предмети, окрім образотворчого мистецтва, то малого Єгора залишали на другий рік («вчився неважливо, тож у першому та другому класах “зимував” по два роки», згадував Георгій), поки не підріс та не вступив до гімназії молодший брат Володимир (1888 – 1938) – згодом відомий український російськомовний поет і літературний діяч.

«Далі навчання пішло краще, але були “улюблені” та “неулюблені” предмети, - розповідає далі в автобіографії наш герой. - Історія, словесність мене цікавили, а математика, наприклад, навпаки. Першим моїм учителем малювання був Навроцький, та був П. Р. Райлян, але вони зовсім нічого не дали мені, оскільки взагалі їхній метод малювання не міг зацікавити дитину.

Весь час мого перебування в гімназії я малював фарбами та олівцем без керівників: що міг, як міг і що хотів. Мене дуже зацікавило при проходженні курсу давньослов'янської мови, як це за старих часів писалися від руки книги, і я, знайшовши зразок шрифту Остромирова Євангелія, почав намагатися писати по-старому. Спочатку переписав «Повчання Володимира Мономаха до своїх дітей», потім «Євангеліє від Матвія», «Пісню про Роланда» (готичним шрифтом з орнаментованими великими літерами)...

На мою велику радість, я знайшов у Глухівській публічній бібліотеці художній журнал “Світ мистецтва”. Цей передовий журнал, присвячений питанням мистецтва і наробив стільки шуму в художньому світі, справив на мене дуже сильне враження і наштовхнув мене на той шлях художнього спрямування ретроспективістів-мирискусників, як їх називали тоді, яким я пішов. Безумовно, перші мої роботи були несамостійні: багато було наслідування майстрам вищезгаданого кола».

Завдяки цьому майбутній художник відчув нестримний потяг до графіки, що стала основою для його, на жаль, недовгого, але видатного життя. У 1904 році він вперше взяв участь у виставці, що проходила в Глухові в особняку Неплюєвих (нині – адміністративне приміщення Есманської селищної ради).

На щастя талановитого юнака у так званій «Сільськогосподарській виставці» було влаштовано «Художній відділ», де експонувалися перші графічні роботи. Того ж таки 1904 року було вперше надруковано мистецьку роботу - графічний аркуш «Ікона святого Георгія Побідоносця», яку відібрали видатні петербурзькі художники, до видання «Общини святої Євгенії» Російського Червоного Хреста.

Переїзд із братом Володимиром у Петербурзі

5 червня 1906 року обидва брати закінчили чоловічу гімназію в Глухові (зокрема, Єгор, переважно мав «трійки»). Далі вони вирішили розвивати свої таланти у столиці імперії, але не отримали підтримки від батька. «Восени мріяв потрапити до Північної Пальміри до своїх, близьких моєму серцю, «мирискусникам» (тобто Товариства «Світ мистецтва»)... Твори Олександра Бенуа про мистецтво манили мене, як сяйво, з рідного куточка на Глухівщині на північ... Одна мрія, інша дійсність... Ціле літо мені довелося воювати за право їхати до Петербурга... Нарешті, після багатьох прохань, погроз і сварок я з братом вирішив поїхати до Глухова і здати на пошту

прохання до Петербурзького університету... Але ось на початку серпня ми отримали повідомлення з канцелярії Петербурзького університету, що «Георгій та Володимир Нарбути зараховані студентами факультету східних мов». (Слід додати, що ми подавали прохання на «східний факультет», тому що не мали надії бути прийнятими на інший якийсь...)»

Він відразу перевівся на історико-філологічний факультет, бо «...думав як слід взятися за науки, але мене вабило до мистецтва, тягнуло до художників...», тому вже наступного 1907 року був відрхований. Утім навіть за рік перебування в університеті став одним із фундаторів «художнього гуртка» в університеті. Відразу ж познайомився з видатним графіком Іваном Білібіним: «познайомився я дуже просто: одного з вечорів, у похмурому Петербурзі, що починаються восени так рано, я з тремтінням і душевним хвилюванням пішов до майстра, - розповідав сам Георгій Нарбут, - щоб поговорити з ним і показати йому для оцінки своєї роботи. Він прийняв мене якось спочатку глузливо... але потім ми якось розмовляли, він подивився мої малюнки, дав деякі поради. Запитав про мій фінансовий стан і взагалі про те, як я влаштувався в Пітері, і, дізнавшись про мою пригоду з квартирою, де мене обікрали, переговоривши з дружиною, - як я пізніше дізнався, вона була художницею М. Я. Чемберс-Білібіною, - запропонував мені у себе вільну кімнату за досить невелику плату. То була для мене радість! Здається, я все віддав би за цю кімнату! Таким чином я познайомився з Іваном Яковичем і оселився в нього... Брат мій, що невдовзі, щоправда, виїхав додому через хворобу, оселився разом зі мною...

...Не будучи його учнем, фактично вчився в нього. Коли він працював у себе в майстерні, то майже завжди кликав мене «за компанію» за свій стіл малювати. Він же дістав мені й заробіток: за його протекцією видавець газети «Російське Читання» купив у мене для видання ілюстрації (зроблені ще в Глухові) до казок «Снігуронька» та «Горшениця», а потім замовив мені кілька графічних робіт для свого журналу...»

Кожного літа та на Різдво під час канікул 20-літній Нарбут приїздив на Глухівщину, але «зізнаюся, що не до старих, не до рідного дому мене вабило... Було там у Глухові в мене кохання, кохання це вже тривало два роки.

...На ...сірому фоні життя повітового міста, позбавленого культурних завдань та інтересів... крім сім'ї П. Я. Дорошенка, ... вигідно відрізнялося сімейство Р. Г. Б[єловського]. Він сам був за фахом лікар, колись багатий поміщик Новгород-Сіверського повіту, який жив увесь час у Москві, тільки нещодавно, приблизно за два-три роки перед тим оселився в Глухові. Його донька М[арія] Б[єловська] і була моїм коханням... Ось до неї з північної столиці я і поспішав, хотів з нею бачитися, розмовляти про всі мої нові враження, а їх було чимало... Маю сказати, що вона зі своєю чуйною, світлою душею мала взагалі вплив на мої роботи того періоду...» Однак вони не одружилися.

У 1909 році Єгор Нарбут удосконалював майстерність у Мюнхені, в школі Шимона Голлоші. Після повернення до Санкт-Петербурга став членом «мистецького об'єднання Світ мистецтва». Як чудовий знавець українського стародавнього мистецтва та геральдики, працював над оформленням та ілюстрацією відомого «Малоросійського Гербовника» Владислава Лукомського і Вадима Модзалевського, що побачив світ 1914 року, а також «Герби гетьманів Малоросії» (1915), та «Стародавні садиби Харківської губернії» (1917) тощо. Під час першої світової війни ніс військову службу в Царському Селі під Санкт-Петербургом у штаті шпиталю, як художник-геральдист.

Перше одруження в Нарбутівці та життя в Києві

Влітку 1912 року 26-річний Єгор традиційно приїхав додому. Тут його познайомили з Вірою Павлівною Кир'яковою – донькою поміщика із сусіднього села Хохлівка (нині – с. Зорине Свеської селищної громади). Майже відразу, 15 липня вони заручилися, а в січні 1913 року вінчалися у церкві Різдва Пресвятої Богородиці у Хохлівці та зіграли весілля. Дружина почала іменувати свого чоловіка Георгій, і він з цього часу починає так себе називати. За рік у лютому 1914-го у них народилася донька Марина Березовська (1914 – 2011, українська класична танцюристка, артистка балету, хореографка, учителька танцю), а в січні 1916-го син Данило (1916 -1998) - український художник театру, живописець. Родина влітку жила у рідних краях, а на зиму їхала до Петербурга.

Після початку Української революції у березні 1917 року 31-річний графік переїхав до Києва. Він винаймав квартиру на другому поверсі дерев'яного будиночка неподалік Золотих воріт, навпроти стіни *Софії Київської, майже поряд із брамою Заборовського*, на Георгіївському провулку, 11. Згодом тут проживали півтора десятки людей: дружина з двома дітьми, його мати і сестра. Восени 1917-го з Чернігова прихав товариш Вадим Модзалевський (**обидва, палкі шанувальники української старовини**) з дружиною Наталією - рідною сестрою його першої дружини Олександри, з якою той розлучився в січні 1907 року.

Талант Георгія Івановича був надто потрібний українському державотворенню. Він розробив поштові марки Української Народної Республіки в 30, 40 і 50 шагів. Крім того, створював ескізи військових мундирів, оформлював етикетки для українських товарів та навіть гральних карт. У вересні 1917 року став професором графіки новоствореної Української академії мистецтв, а з лютого 1918 року (коли знову Центральна Рада повернулася до Києва, вигнавши ворога) її ректором. Саме в цей період Г. Нарбут виконав цикл українських державних банкнот, грамот та листівок. У цей час **Георгій Нарбут чесно зізнався архівісту Якову Ждановичу: «Я Московщину не люблю. Люблю Україну, і їй віддам усі сили».**

Утім творчість перепліталася з сімейними буднями. На початку 1918 року донька Марина та син Данило захворіли на коклюш, тому вирішили дітей відвести на природу. Дружина Віра з дітьми місяців три проживали під Києвом на дачі Нарбутового друга мистецтвознавця Миколи Біляшівського. Нарбут поринає у творчість і не в цей час не спілкується з родиною. Віра приїздить додому. «Я геть не впізнала своєї квартири, – згадувала Віра Нарбут. – Модзалевські перевезли з Чернігова усі свої речі. Без мого відома, але, очевидно, зі згоди Георгія Івановича, по-своєму обмешлювали всю нашу квартиру, ліквідували мою і дітей кімнату. Все говорило без слів, що повновладною господинею стала Модзалевська Наталія Лаврентіївна».

Після великої сварки Георгій з Вірою розлучилися. Утім вже у січні 1919 року одружився з Наталією Модзалевською. Колишній чоловік Тасі лишився проживати при них.

За гетьманату Павла Скоропадського він створив проекти Державного Герба і Печатки Української Держави. Зокрема, 18 липня 1918 року було затверджено, створену Георгієм Нарбутом малу Державну печатку - зображення козака з пищалем на плечі на восьмикутному тлі, у верхній частині якого було розміщено володимирський тризуб.

Після захоплення на початку 1919 року Києва більшовиками Георгій Нарбут керує академією. Але нова влада відбирає приміщення академії та закриває її.

Художник на пожертвування викупляє тут поряд ще дві квартири починає проводити заняття для учнів Акадесії, про що згадував мистецтвознавець Федір Ернст (також випускник Глухівської чоловічої гімназії): «Це був справжній курятник. Стелю устиляли диктом, щоб під час дощу не так хлестала вода. Майстерні відділяли від проходу великими полотнами – творами професорів. Все це мало відповідало значінню, яке Нарбут надавав академії. Але цим кроком він **врятував її від неминучої загибелі**».

Він активно співпрацював з відомими українським письменниками Миколою Зеровим, Павлом Тичиною, Михайлем Семенком, а також науковцями Віктором Романовським (з Глухова), Сергієм Єфремовим, Вадимом Модзалевським, Павлом Зайцевим, які часто збиралися в його квартирі.

Найвидатнішим здобутком Георгія Нарбута стала видана ним «Українська абетка», що вважається зразком мистецтва української каліграфії.

Друге одруження, творчість та хвороба

Безперечно досягнення були б ще більшими, навіть попри гоніння білогвардійців, що у вересні 1919 року вдерлися до Києва, а також початки тоталітарного більшовицького режиму Радянської росії. Однак все це перекреслила хвороба. Повертаючись у червні 1919 року від Михайла Бойчука, який влаштував у себе прийом на Татарці, Георгій з товаришем маляром випили води із придорожньої криниці. За спогадами художника Георгія Лукомського «на столі тераси розставлено страви – галушки з сиром, пшенична каша з картоплею й салом, вареники – вареникам несть числа, та все з великими рожевими вишнями, та сметани глечики, – згадує той день. – Весело було. Раділи всьому. Забули про сум, турботи. Темніло. Неспокійно було на вулицях вночі: нещодавно забили Мурашка. Усі заспішили додому. Напитися води захотіли. Не всі. Тільки Нарбут і ще один маляр. Отруту пили: холодна вода з колодязя була повна бацил тифу. Незабаром обидва захворіли».

На думку товариша Федора Ернста Нарбут випив сирі води з ванни у перерві між двома стравами. Зазвичай, тоді запасливі кияни зберігали воду на випадок, коли виключали водогін.

Як результат – захворіли на епідемічний висипний тиф. Нарбуту вдалося одужати, але сталося ускладнення — запалення печінки. Вже восени 1919 року митець він не вставав з ліжка, але з допомогою учнів облаштував мольберт і практично не випускав із рук олівця.

Останньою великою справою графіка стало ілюстрування "Енеїди" Івана Котляревського, але Нарбут встиг виконати лише одну ілюстрацію «Еней та його військо».

Смерть та продовження у своїх дітях

Помер він передчасно на 35-році життя від тифу 23 травня 1920 року в Кивській лікарні, де йому зробили операцію з видалення каменів. Символічно в цей час, польські та українські війська ненадовго вигнали з міста більшовиків і до Києва, ненадовго, повернулася влада Директорії Української Народної Республіки.

«Чудесний весняний день, сонце заливає вулиці, зелені сади й широкі майдани привітного Києва, – описував чин похорону товариш Федір Ернст. – Вирушив жалібний похід. Хтіли здобути сірих волів, щоб везли, за старим українським звичаєм, його труну – але не знайшли. Довелося найняти ломового візника, прибрали воза старими українськими килимами, укрили труну червоною китайкою. Спереду йшла

військова оркестра, студентки академії в ясных вбраннях несли квіти. Вся художня сім'я Києва – за труною. На зеленій Байковій горі лежить його тіло. Похований Нарбут у своїм жупані».

Всіх охопив сум, згадував Микола Зеров: «Вертаючись з кладовища, зайшли ми до Тичини. Сиділи тихо, в'язалися все невеселі думки про те, як несправедливо складається життя талановитих людей у нас, і скільки ще жертв відбере наша сувородаба. Таку велику людину поховали!»

Похований Георгій Нарбут був у гетьманському жупані зі срібними гудзиками, в якому він любив ходити вдома перед гостями, на Байковому кладовищі (ділянка № 2).

38-річний товариш Вадим Модзалевський прожив менше трьох місяців, бо захворів на дизентерію. Його поховали на Байковому цвинтарі поряд із Георгієм Нарбутом. Доля Наталії Модзалевської невідома.

Віра Нарбут-Кир'якова (перша дружина Георгія Нарбута) увійшла до складу Комісії з підготовки у 1926 році посмертної виставки творів колишнього чоловіка у Всеукраїнському історичному музеї ім. Тараса Шевченка. Невдовзі вона вийшла заміж за Броніслава Лінкевича – колишнього секретаря голови Директорії УНР Володимира Винниченка. Разом з ним переїхала жити в Росію. Там 1962 року написала спогади про Георгія Нарбута. Померла 1981-го в Черкасах, де жив син Данило. Донька Марина Працювала в театрах Києва, Нижнього Новгорода та Берліна. 1949-го переїхала в Австралію, викладала мистецтво у ЗВО.

На малій батьківщині, у Янівці, попри обстріли, бережуть пам'ять про видатного земляка.

25 травня

**70-та річниця від дня народження
МИКОЛИ АНДРІЙОВИЧА ДЕРКАЧА –**

Почесного громадянина м. Глухова (2006), міського голови Глухова (1994 – 2003), кандидата економічних наук (2001), члена наглядової ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Народився Микола Деркач 25 травня 1955 року в с. Веселе Путивльського району (з 2020 року – у складі Путивльської міської громади Конотопського району). Дитинство проходило на берегах Клевені – навпроти стародавніх Будищ тодішнього Глухівського району. Згодом родина переїхала до с. Черневе на Глухівщині, де Микола Андрійович закінчив восьмирічну школу та вступив у 1970

році до Глухівського технікуму механізація та гідромеліорації імені С. А. Ковпака. Після закінчення альма-матер в 1974-1976 роках ніс службу в лавах радянської армії. Після повернення до Глухова працював слюсарем-електриком, а потім оператором головного пульта Глухівського міжколгоспного комбикормового заводу в 1976-1978 роках.

Потім перейшов на завод «Сатурн» (згодом - «Сател») та вступив на навчання до Сумської філії Харківського політехнічного інституту (1979-1985 рр.) за спеціальністю «технологія машинобудування, металорізальні верстати та інструменти» з присвоєнням кваліфікації інженера-механіка. На заводі працював паяльщиком, інженером лабораторії, потім – начальником лабораторії й начальником відділу та, нарешті - головним енергетиком Глухівського заводу «Сател» при науково-дослідному інституті.

З 1990 року починається нова сторінка в житті 35-річного Миколи Андрійовича. Він обирається заступником, а з наступного 1991 року – першим заступником голови виконкому Глухівської міської ради. Це був період становлення незалежної України та святкування в 1992 році 1000-ліття міста Глухова, що було підтверджено наковими пошуками доцента кафедри історії тоді ще педагогічного інституту Валерія Івановича Белашова (1949 – 2022). Наш ювіляр, народившись в таких історичних місцях, завжди переймається історією сивочолої Глухівщини та княжої й гетьманської столиці Глухова. Зокрема, став редактором історико-краєзнавчого нариса, підготовленого В. Белашовим, С. Жуковою, Ю. Коваленком, Ю. Москаленком, В. Панасюком «На зламі тисячоліть», що побачив світ у Сумському видавництві «АС-Медіа».

У 1994 році новий виклик та нова висота. На перших місцевих виборах глухівчани обирають своїм міським головою 38-річного М. А. Деркача. Він загалою тричі (1994, 1998 та 2002 рр. - найбільше в історії Глухова!) переобирався і обіймав цей відповідальний пост до 2003 року. Пам'ятаю мені тоді, редактору газети «Данкор Глухів» з 2002 року неодноразово доводилося зустрічатися з Миколою Андрійовичем: під час засідань міськвиконкому чи сесій міськради або під час спілкування з глухівчанами. Завжди професіоналізм та людяність.

І надалі зростання М. А. Деркача кар'єрними сходинками: з 2003 року – начальник управління житлово-комунального господарства Сумської обласної державної адміністрації, з 2005 року – голова правління ВАТ «Сумгаз», а з 2006 року обіймав посаду заступника голови Сумської обласної державної адміністрації з питань житлово-комунального господарства, будівництва та архітектури.

У цьому ж 2006 році, рішенням Глухівської міськради Микола Деркач за значний внесок у розвиток міста Глухова був відзначений званням Почесний громадянин міста Глухова. У 2009 році, розпорядженням кабінету Міністрів України, увійшов до складу наглядової ради Національного заповідника «Глухів». До слова, він також – член наглядової ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

В 1999 р. закінчив факультет перепідготовки фахівців СумДУ за спеціальністю «фінанси» та здобув кваліфікацію економіст. Та відразу ж у 1999-2000 роках перебуваючи в аспірантурі Сумського державного університету підготував дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (шифр 08.02.03) на тему: «Науково-методичні основи регулювання фінансових потоків сектору загального державного управління» (212 аркушів), яку захистив у 2001 році в Науково-дослідному економічному інституті в м. Київ. У 2003 році став

співавтором навчального посібника для студентів закладів вищої освіти «Банківська справа та основи митного регулювання в Україні» (за загальною редакцією С. М. Фролова, 262 с.), що побачив світ у видавництві «Університетська книга», в наступні роки був співавтором ряду наукових статей.

Ще одна життєва пристрасть та хобі в Миколи Андрійовича, крім історії, - це спорт, точніше, волейбол. Він багато років грає на майданчику, зокрема, і в ході відкритого турніру серед ветеранів пам'яті Костянтина Реви.

Навіть у 62-річному віці Микола Андрійович був активним учасником у травні 2017 року другого (обласного) та третього етапів Всеукраїнської Спартакіади серед депутатів усіх рівнів. За що був нагороджений цінним подарунком. У червні наступного року він перевершив свій рекорд спортивного довголіття й долучився до збірної Сумщини, яка здобула II загальнокомандне місце у VII Всеукраїнській спартакіаді серед депутатів усіх рівнів і гідно захистила честь області.

Він неодноразово обирався депутатом Сумської обласної ради. На засіданнях сесій та депутатських клмсіій він завжди – в гуці подій та слухних пропозицій. Зокрема, під час обговорення ходу виконання Обласної програми «Питна вода України» на 2012-2020 роки за підсумками 2012-2017 років» Микола Деркач запропонував звернути увагу на очистку колодязів у населених пунктах Сумщини. На його переконання багато людей хворіє через неякісну питну воду. Він говорить, що майже всі ОТГ виконують бюджет, а на цю болючу для багатьох сіл області проблему не звертають увагу. Тож запропонував депутатам взяти це питання на контроль і виділити в рамках програми кошти, які направити на заходи, пов'язані із покращенням якості питної води. Його підтримали й інші депутати.

Також Микола Андрійович разом з обласними депутатами Петром Нечмонею та Віктором Лисенком з так званого депутатського фонду виділили 218 тис. грн на встановлення пам'ятника Тарасу Шевченку в центрі гетьманської столиці, який було урочисто відкрито 1 вересня 2017 року.

Завдяки його підтримці (разом з Петром Федоровичем Нечмонею) з обласного бюджету було виділено 23 тис. грн. на розповсюдження книги «Із чого зіткане життя...» (2018) відомого глухівчанина Миколи Єрохи між освітніми закладами та бібліотеками Глухова й району. Крім того, депутат М. А. Деркач постійно клопотав про видалення коштів на лікування хворих та розвиток спорту на Глухівщині. Наприклад, у 2017 році з обласного бюджету було виділено 25 тис. грн. на придбання спортивного обладнання та інвентарю для тренувань спортсменів з біатлону відділення лижного спорту Глухівської ДЮСШ, а також 30 тис. грн. на організацію та проведення відділом молоді та спорту Глухівської міської ради фізкультурно-спортивних заходів. Крім того 50 тис. грн. було направлено на придбання будівельних матеріалів для ремонту прибудинкової території житлового будинку по вул. Ковпака, 2 у м. Глухів.

Працював Микола Андрійович до 2020 року директором із персоналу в ПАТ «Сумиобленерго», а потім у 2021-2022 роках - провідним інженером в АТ «Сумиобленерго». Знову повернувся з обласного центру до Глухова, що став рідним. З 2022 й до 4 квітня 2025 року обіймав посаду заступника Шалигинського селищного голови з питань діяльності виконавчих органів ради.

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Має почесну грамоту Міністерства культури і мистецтв «За досягнення в розвитку культури і мистецтв», лауреат державної премії України в галузі архітектури, дійсний член Академії будівництва України.

1 червня
70-та річниця від дня народження
ОЛЕКСАНДРА ІВАНОВИЧА КУРКА -
українського педагога, ректора Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка (з 2000 року), доктора історичних
наук, кандидата педагогічних наук, професора, Заслуженого працівника
народної освіти України (1999)

Народився Олександр Іванович Курок 13 червня 1955 р. у с. Мутин Кролевецького району (з 2020 р. - у складі Кролевецької міської територіальної громади Конотопського району) Сумської області в родині Івана Васильовича та Софії Олександрівни Курків. У 1962-1970 рр. навчався у Мутинській середній школі та потім у Антрацитівському ПТУ № 68 Ворошиловградської області (1970-1974 рр.). Після військової служби в ракетних військах, 1 грудня 1976 р. 21-річний Олександр Курок був зарахований слухачем підготовчого відділення Чернігівського державного педагогічного інституту імені Т. Г. Шевченка (з 2017 р. - Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка), а 28 липня 1977-го зарахований студентом 1-го курсу факультету фізичного виховання Чернігівського педагогічного інституту імені Т. Г. Шевченка. Відразу в студентські роки Олександр Іванович проявив свої організаторські здібності, як командир студентського будівельного загону «Олімп», староста групи. У 1981 р., за високі виробничі показники, досягнуті в складі студентських будівельних загонів та успіхи у навчанні, науковій і громадській роботі був нагороджений орденом «Знак пошани». Це висока державна нагорода – за організацію діяльності студентських будівельних загонів у важких умовах Тюменської області.

За направленням міністерства освіти УРСР молодий викладач розпочав педагогічну діяльність у Глухівському державному педагогічному інституті імені С. М. Сергєєва-Ценського (нині – Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка), переїхавши з родиною до Глухова. Згідно рішення Ради

інституту з 1 вересня 1982 р. був обраний на посаду завідувача кафедрою фізичного виховання.

Вже під час першого навчального року на посаді викладача педагогічного інституту в Глухові проявилися організаторські та професійні здібності Олександра Івановича. Зокрема, за сумлінну підготовку команди лижників інституту була оголошена подяка. Також і наступного року була оголошена подяка за I місце, зайняте в IV зимовій спартакіаді, що проходила під егідою міносвіти УРСР. Також і в 1985 р. – за якісну підготовку студентів та зайняте II місце. Він разом з колегами по педагогічному інституту та футбольній команді брав участь у спортивно-патріотичному пробігу «Від Путивля до Карпат» по місцях рейду партизан-ковпаківців під час німецько-радянської війни, беручи участь у патріотичних заходах та футбольних товариських зустрічах, зокрема, в Делятині та Яремчі Івано-Франківської області.

На той час у Глухівському педагогічному інституті традиційною для викладачів була участь в організації та проведенні туристичних походів керівниками груп студентів та суддів змагань, зокрема, Валерія Борисенка, Андрія Бора, Володимира Шпака та ін. Це були піші туристичні походи патріотичного спрямування – «Місцями партизанської слави», які проходили територією півночі Сумщини. Щорічно у травні по 350 студентів, об'єднаних у загони по 20–25 осіб, ремонтували й оновлювали історичні пам'ятки, доглядали за могилами полеглих солдат. На фініші походів відбувалися масові збори учасників, де облаштовувався загальний табір та проводилися мітинги до Дня Перемоги, влаштовувались змагання з туристичного багатоборства та святкові концерти.

З 1981 до 1987 р. Олександр Курок був лідером глухівської футбольної команди, яка на той час успішно виступала в першій групі обласного чемпіонату Сумщини, надійно грав у захисті глухівського клубу. Зокрема, в сезонах 1983 та 1986 рр. став бронзовим призером чемпіонату Сумської області з футболу.

У червні 1987 р. викладач здобув ще одну вищу освіту – завершивши навчання у Чернігівському державному педагогічному інституті ім. Т. Г. Шевченка за спеціальністю «Історія» з присвоєнням кваліфікації «Учитель історії та суспільствознавства». У вересні 1987 р. був переобраний на посаду завідувача кафедрою фізичного виховання, старшого викладача. А далі у 1990-1993 рр. Олександр Іванович був переведений на посаду стажера-дослідника Глухівського державного педагогічного інституту ім. С. М. Сергєєва-Ценського. Від так, у 1994 р. 38-річний науковець захистив дисертацію та рішенням спеціалізованої вченої ради Харківського державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди від 24 березня 1994 р. було присуджено науковий ступінь кандидата педагогічних наук. З 1 лютого 1995 р. обійняв посаду доцента кафедри фізичного виховання.

30 червня 1995 р. О. Курок наказом ректора Володимира Куриленка був призначений на посаду декана відновленого факультету дошкільного виховання Глухівського державного педагогічного інституту. Рішенням вченої Ради від 29 лютого 1996 р. Курку Олександрові Івановичу було присвоєно вчене звання кафедри доцента психології і дошкільної педагогіки.

1 жовтня 1999 р. був переведений з посади доцента кафедри дошкільної педагогіки на посаду проректора з соціально-економічних питань Глухівського державного педінституту. За вагомий особистий внесок у підготовку фахівців для народної освіти Олександрові Івановичу Курку було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України».

Наказом № 4 міністерства освіти і науки України від 18 січня 2000 р. О. Курок був призначений першим заступником / виконувачем обов'язки ректора Глухівського державного педагогічного інституту ім. С.М.Сергєєва-Ценського. А з 1 червня 2000 р. 44-річного О. Курка було призначено на посаду ректора Глухівського державного педагогічного інституту ім.С.М.Сергєєва-Ценського на умовах викладених у контракті, терміном на 5 років. Новий ректор та оновлена команда управлінців відразу почали працювати над покращенням функціонування педагогічного вишу з 125-річною історію. Відразу постало питання надання статусу університету. Постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2001 р. № 504 Глухівському державному педагогічному інституту було надано статус університету. Від так, наказом міністерства освіти і науки України №419 від 29.05.2001 р. О. Курка було затверджено з 29 травня 2001 р. на посаді ректора Глухівського державного педагогічного університету із збереженням умов укладених раніше контракту.

Протягом 2001–2004 рр. значні зусилля ректора та його професійної команди були спрямовані на покращення матеріальної бази Глухівського вишу. Було ліцензовано за IV рівнем п'ять спеціальностей (дошкільне виховання, початкове навчання, фізика, біологія, українська мова), а за III рівнем нові спеціальності (англійська мова, практична психологія). Продовжувалася робота з комп'ютеризації освітнього процесу в університеті.

15 листопада 2002 р. Міністерство освіти і науки України видало наказ за №657 «Про створення соціально-гуманітарного факультету Глухівського державного педагогічного університету», що постав на базі навчально-консультаційного центру університету в м. Кролевець. За підтримки Кролевецької районної державної адміністрації вийшли на базі спортивного комплексу розпочалася підготовка фахівців із фізичної культури та соціальної педагогіки.

Крім активної та, найголовніше, ефективною та плідною управлінської діяльності на чолі закладу вищої освіти Олександр Іванович також не менш якісно працював як науковець. 18 квітня 2002 р. рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України О. Курку було присвоєно вчене звання професора кафедри дошкільної педагогіки. За його підтримки активізувалася наукова робота всього університету. Систематично в Глухові проводилися всеукраїнські науково-практичні конференції, семінари.

За особливі заслуги перед Українським народом О. Курок також був нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України. Наступного року - за багаторічну сумлінну працю, плідну науково-педагогічну діяльність також було нагороджено Почесною грамотою міністерства освіти і науки України.

У середині 2000-х рр. робота з розбудови закладу вищої педагогічної освіти у Глухові набула ще більших масштабів. У 2005 р. згідно з наказом ректора «Про реорганізацію структурних навчальних підрозділів університету» з метою оптимізації структури вищого навчального закладу та створення потужних підрозділів, що здатні ефективно та результативно забезпечувати освітній процес, був організований факультет дистанційно-заочного навчання, контингент якого на 2005 р. становив 2 710 осіб: студенти Барського – 438 осіб, Могилів-Подільського – 245 осіб, Кременчуцького – 866 осіб, Конотопського – 319 осіб, Севастопольського – 167 осіб, Сумського – 393 особи, Сосницького НКЦ – 282 особи. А на 2006 р. кількість студентів університету досягла 5,5 тисяч – найбільшого показника за всю історію закладу освіти.

Протягом 2001-2009 рр. здійснювалася цілеспрямована робота щодо забезпечення кафедр університету науково-педагогічними кадрами найвищої кваліфікації відповідно

до затвердженої вченою радою цільової програми «Кадри». Зокрема, у 2007 р. в університеті було відкрито постійнодіючу аспірантуру. Наступного року Глухівський виш був названий іменем найвідомішого випускника - Олександра Довженка.

Рішенням Державної акредитаційної комісії від 2 липня 2009 р., протокол №79, ЗВО було визнано акредитованим за IV рівнем. На той час в університеті функціонували 6 факультетів: педагогічний, фізико-технічний, філологічний, природничий, дистанційно-заочного навчання та соціально-гуманітарний інститут; 15 кафедр; професійно-педагогічний коледж; аспірантура. Навчально-матеріальна база Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка нараховувала 7 навчальних корпусів, три з яких є пам'ятками історії і архітектури національного значення. В освітньому процесі на той час використовувалося 290 комп'ютерів, 27 спеціалізованих лабораторій, навчально-виробничі майстерні, спортивний комплекс з 2 басейнами. Фонди бібліотеки університету нараховували понад 400 тис. примірників. До послуг студентів було п'ять читальних залів та три оновлених гуртожитки.

Згідно з Указом Президента України від 1 жовтня 2009 р. № 792/2009 за загальнодержавне і міжнародне визнання результатів діяльності Глухівського державного педагогічного університету імені Олександра Довженка, його вагомий внесок у розвиток національної освіти і науки, заклад вищої педагогічної напередодні свого 135-річного ювілею набув статусу національного університету. За багаторічну сумлінну працю на освітянській ниві та з нагоди 135-річчя університету Олександра Івановича особисто Президентом України Віктором Ющенком було нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня.

Свідченням визнання управлінського досвіду О. Курка та вагомих показників роботи всього закладу вищої освіти стало його обрання на посаду ректора Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка з 24 грудня 2010 р. строком на сім років, як обраного за конкурсом, затверджене наказом міністра освіти і науки України.

Рішенням спеціалізованої вченої ради Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (нині – Університет імені Григорія Сковороди в Переяславі) від 22 квітня 2011 р. на підставі прилюдного захисту дисертації Курку Олександр Івановичу було присуджено науковий ступінь доктора історичних наук зі спеціальності «Історія науки і техніки».

В національному університеті неухильно зростає якісний склад науково-педагогічних працівників. Станом на 2014 р. освітній процес в національному університеті забезпечували 33 доктори наук, професори, у тому числі 1 академік НАПН України, 143 кандидати наук, доценти. Одинадцять науково-педагогічних працівників удостоєні почесного звання Заслужений працівник освіти. В університеті на той час здобували вищу освіту 5170 студентів. У аспірантурі університету навчалися 25 осіб та аспірантурах й докторантурах інших ЗВО та НДУ ще 19 осіб.

У 2014–2015 рр. активізувалася міжнародна співпраця університету з установами Німеччини, Польщі. За ініціативи ректора було створено центр міжнародного співробітництва. Провідними вченими закладу вищої освіти було заявлено 8 проєктів для реєстрації в міжнародній базі даних. У 2016 р. ЗВО став партнером-учасником реалізації проєкту Еразмус+ (напрями КА 2 – академічна мобільність студентів; КА 107 – стажування викладачів), де гарантом програми був університет Афьон Коджатепе (Туреччина).

Наказом міністерства освіти і науки України у листопаді 2014 р. в Університеті було відкрито спеціалізовану вчену раду з правом прийняття до розгляду та захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти. Очолила раду доктор педагогічних наук, професор Віра Панасівна Курок, заслужений працівник освіти України, а з 2019 р. – член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, знаний науковець, автор численних монографій, посібників, рекомендацій, довідникової продукції. Перше засідання спецради відбулося 14 травня 2015 р., а вона свою роботу успішно продовжує й надалі.

2016 року Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка отримав ліцензії для провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні (тобто аспірантурі) за спеціальностями Науки про освіту (з 2017 р. - Освітні, педагогічні науки), Професійна освіта, Історія та археологія, Менеджмент. Також Олександр Іванович Курок - член спеціалізованої вченої ради Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України (Д 26.373.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) історичних наук за спеціальністю 07.00.07 «Історія науки й техніки»).

Ректор О. Курок став ініціатором численних поїздок представників адміністрації та викладачі до закладів вищої освіти Туреччини протягом 2017–2020 рр. за програмами стажування та викладання. Також і здобувачі освіти у 2018–2020 рр. навчалися за програмами кредитної академічної мобільності. Натомість студенти і викладачі закладів-партнерів Туреччини перебували в Глухівському університеті з аналогічною метою. Ці процеси б зростали і надалі, але були призупинені карантинними обмеженнями через пандемію COVID протягом 2020–2021 рр.

У 2020/21 н. р. розпочалася підготовка іноземців та осіб без громадянства за акредитованими освітніми програмами бакалаврату, магістратури та аспірантури. Й надалі, попри, карантинні обмеження протягом 2020-2021 років та, у в умовах повномасштабного російського вторгнення з 24 лютого 2022 р. Університет стабільно функціонує під керівництвом ректора О. Курка. Після закінчення терміну дії контракту з березня 2023 р. і по цей час Олександр Іванович виконує обов'язки ректора Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка до призначення керівника в установленому законом порядку. Наразі в університеті функціонує півсотня освітньо-професійних та освітньо-наукових програм за ОС «Бакалавр», «Магістр», «Доктор філософії», зміст яких переглядався та оновлювався відповідно до змін, що відбуваються у сфері вищої освіти, рекомендацій стейкхолдерів та роботодавців, а також з огляду на підготовку та проведення акредитаційних процедур.

Попри розгортання російсько-української війни в 2022 р. в Університеті було відновлено програму академічної мобільності в Університеті Нігде Омер Халісдемір у Туреччині за програмою Erasmus +, напряму КА 107 «проекти мобільності». Також за підтримки Олександра Івановича делегація викладачів та студентів університету в червні 2024 р. проходила міжнародне стажування на базі Міжнародної академії прикладних наук у м. Ломжа (Польща).

Протягом 2023–2024 рр. в університеті за підтримки О. Курка було реалізовано міжнародний українсько-ізраїльський проект на тему «Збереження культурної спадщини єврейського кладовища в Глухові Сумської області як єдиного єврейського некрополя на сході України засобами цифрової гуманітаристики». За результатами

2023/24 н.р. здобувачі освіти Університету вибороли призове Третє місце в загальнокомандних змаганнях на XIX Всеукраїнській літній універсіаді.

Отже, життєпис відомого українського освітянина вже понад чверть століття нерозривно пов'язаний з розвитком та управлінням Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, який перетворився з суто педагогічного на заклад вищої освіти, що готує майбутніх педагогів не лише за ОС «Бакалавр» та «Магістр», а й науково-педагогічними кадрами найвищої кваліфікації в 6 аспірантурах, докторантурі, конкуруючи з іншими закладами вищої освіти навіть в кризових умовах викликаних російсько-української війни.

17 червня

40-ва річниця від дня народження

ОЛЕНИ ЛЕОНІДІВНИ ДЕМИДЕНКО (1985 – 2013) -

**української біатлоністки, майстра спорту України з біатлону, бронзової
призерки чемпіонату світу з літнього біатлону (2001)**

Майбутня майстер спорту народилася 17 червня 1985 року в глухівській родині

Демиденків, була єдиною дитиною. Ще 13-літнім підлітком Олена прийшла у лижні гонки та біатлон, тренуючись у Глухівській ДЮСШ. За спогадами її тренера Олександра Москаленка, відразу почалася вигравати шкільні змагання, багато тренувалася самостійно: спритна, кмітлива. Вже у 16 років її включили до молодіжної збірної, потім - до основного складу. Ім'я Олени Демиденко з Глухова майже відразу стало відомим у спортивних колах. Вона неодноразово ставала чемпіонкою України з

біатлону та в 2000 році заявила про себе в Європі.

Найбільшого міжнародного успіху біатлоністка досягла вже в 14-річному віці, коли в естафеті разом з Тетяною Литовченко, Людмилою Сагайдак та Оленою Зубриловою у 2000 році завоювала срібло на чемпіонаті світу з літнього біатлону в Польщі. Наступного року була бронзовою призеркою на Чемпіонаті світу з літнього біатлону в польському місті Душники-Здруй. На чемпіонаті світу серед юніорів того ж 2001 року в італійському Ріднауні вона була 41-ю в особистому заліку, 19-ю у спринті, 29-ю у гонці-переслідуванні та 12-ю у сезоні. Того ж року відбулися юніорські гонки на чемпіонаті Європи в Контіолахті (Фінляндія), де вона була 21-ю в особистому заліку, 26-ю в спринті, 24-ю в гонці-переслідуванні та шостою в естафеті - з Тетяною Литовченко та Ніною Карасевич.

Глухівчанка в період з 2002 по 2005 рік в складі юнацької та юніорської збірних виступала на чемпіонатах світу та Європи. Зокрема, 2003 року 17-річна Олена змагалася в польському Косцьцелісько на чемпіонаті світу серед юніорів і була 22-ю в особистому заліку, 16-ю в спринті, 29-ю в гонці-переслідуванні і 9-ю в естафеті. На юніорських змаганнях чемпіонату Європи 2004 року в Мінську посіла 19 місце в

одиначному розряді і була як у спринті, так і в гонці переслідування 24-ю. На Чемпіонаті світу-2005 була 33-ю в особистому заліку, 13-ю в особистому заліку, 17-ю у переслідуванні та шостою в естафеті.

Останнім міжнародним змаганням для перспективної 20-літньої біатлоністки став чемпіонат світу серед юніорів 2005 року в Контіолахті, де вона посідала 37-е місце в особистому заліку, 18-те в спринті, 20-те в гонці-переслідуванні та з Ніною Карасевич й майбутньою зіркою світового біатлону Оленою Підгрушною фінішували сьомими в сезоні. Колишні колеги по збірні згадували про неї, як про гарну людину, що любила спілкуватися.

Зарано почалися серйозні проблеми зі здоров'ям. Під час поїздки на збори на Урал у неї мало не лопнув апендицит, її встигли врятувати, зробили операцію. А через два роки після цього вона раптом почала сильно набирати вагу, замучили проблеми з кишечником. У результаті змушена була остаточно закинути спорт. Спочатку поїхала до Сум, потім повернулася до Глухова. Тренер Москаленко запросив її працювати у спортшколу Глухова.

Опісля активної спортивної кар'єри вона була місцева знаменитість, її поважали, завжди запрошували на офіційні заходи. Олена Леонідівна успішно тренувала дітей до змагань, сповна віддавалась роботі. Протягом трьох років майже щоденних тренувань двоє дівчат стали чемпіонками України з біатлону. Зокрема, й зараз, пишається своєю першою тренеркою відома українська біатлоністка Анна Кривонос - чемпіонка світу серед юніорів в індивідуальній гонці (2015), дворазова призерка чемпіонату світу серед юніорів 2016, срібна призерка чемпіонату світу серед юніорів 2018. Успіхи учениць призвели до проблем та конкуренції. На перспективну тренерку, що працювала лише на півставки у спортшколі олімпійського резерву «Гарт», посипалися скарги та доповідні. В результаті вона залишилася без роботи у «Гарті».

Також неприємності почалися і в Глухівській ДЮСШ. Глухівським хлопцям подобалося тренуватися з Оленою Демиденко, але це ще більше турбувало її старших колег та призводило до конфліктів у присутності вихованок. З часом Олена Демиденко з побоями середньої тяжкості потрапила до лікарні. Інцидент закінчився судовими позовом. Москаленка зобов'язали виплатити Олені збитки у сумі 6 тис. грн. Після цього випадку Олена на роботу так і не вийшла, а наприкінці лютого 2013 року написала заяву про звільнення: стояла на біржі праці.

Отак майже в один момент життя не склалося: не стало улюбленої роботи. В 2011 році помер батько Леонід Олексійович. Єдиною розрадою була мрія завести сім'ю й виховувати власних дітей у гарній квартирі, до якої вона в'їхала після емонту за місяць перед днем народження. Однак він і став останньою точкою її короткого життя. 17 червня 2013 року Олена відзначала свій 28 день народження - 12 років тому. Колишні вихованці обсипали тренера привітаннями та найкращими побажаннями. Хто знав, що цей день стане для неї останнім. Крім дітей, матері Людмили Боровик, Олена того вечора святкувала день народження із своїм цивільним чоловіком Романом Самаріним, раніше вже засудженим за крадіжки та вбивство (це стало відомо вже від правоохоронців). Їх стосунки тривали лише два місяці. За спогадами сусідів їм компанію склав його приятель. Слідство встановило, що за столом тоді зібралися мати, вітчим іменинниці, її подруга, цивільний чоловік із другом та ще один чоловік. Святкування дня народження закінчилося близько опівночі, гості почали розходитися. Олена проводжала свою подругу Марину, затрималася поговорити, а потім повернулася додому, де на неї чекав співмешканець.

Олену Демиденко знайшла вбитою літнього ранку о 5.40 18 червня 2013 року сусідка (колишній слідчий) у дворі будинку на кілька господарів та ошелешена побаченим зателефонувала на «102». Глухівські правоохоронці, які прибули, виявили на тілі покійної 16 колото-різаних ран. Тіло молодої жінки було по-звірячому понівечене: три поранення - у серце, решта - у живіт, пах і руку, зламна щелепа. На місце цієї жахливої події виїжджали працівники глухівської міліції, прокуратури, а також судово-медичний експерт із Кролевеця. Як стало відомо правоохоронцям, 28-річного Самаріна вже не було в Україні: ще о 4.29 він перетнув державний кордон та виїхав до Російської Федерації.

В правоохоронців відразу було припущення, що до смерті Олени Демиденко швидше за все був причетний саме її співмешканець. Обґрунтовано підозрюваний він був оголошений в міжнародний розшук по лінії Інтерполу, згідно відкритого кримінального провадження за ч. 2 ст. 115 Кримінального кодексу України «Умисне вбивство». Свого часу чоловік відбував покарання за вчинення вбивства та крадіжки.

Ховали Олену Леонідівну всім Глуховом: видатна особистість та така страшна смерть. Тоді ця трагедія нікого не залишила байдужим. Про цю подію писали навіть всеукраїнські медіа.

У серпні 2013 року правоохоронці встановили, що підозрюваний у вбивстві дійсно переховувався на території м. Москви, де скоїв крадіжку і вже відбував на той час покарання. На підставі міжнародних договорів та Мінської конвенції у серпні 2016 року його було повернуто до України в м. Глухів та оголошено про підозру у скоєнні вбивства. У травні 2017 року за вироком суду першої інстанції (м. Кролевець) був визнаний винним у вбивстві та йому було призначено покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

Про Олену Демиденко, про її долю та спортивні успіхи пам'ятають. У Глухові періодично проводяться змагання Глухівської міської ДЮСШ з лижних гонок з нагоди вшанування пам'яті засновника біатлону в місті Глухові, кандидата педагогічних наук Андрія **Бора**, а також спортсменів Глухівської ДЮСШ: Олени **Демиденко**, Наталії **Ющенко** та Романа **Загорюя**.

Серпень

260-та річниця від часу зведення

СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ У ГЛУХОВІ

У серпні 1765 року було освячено козацьку церкву Спаса у Глухові. Перші сто років вона була строго центричною, симетричною, з пірамідальним характером композиції.

За часів Гетьманату, коли Глухів був столицею, це була територія за межами міста, тобто, за головним фортечним валом. Зараз важко уявити, що це була околиця, адже це самий центр міста. На цьому місті з кінця XVII ст. спочатку розташовувалася дерев'яна Спасо-Преображенська церква. Вона називалася «Заградською», бо розташовувалася за межами загальноміських укріплень. Однак вона згоріла, як і більшість споруд Глухова у великій пожежі 1748 року.

Після створення у 1752 року гетьманом Кирилом Розумовським «Будівельної експедиції про будівництво міст Глухова та Батурина» нову муровану церкву почали зводити коштом глухівчанина Григорія Кологривого (бл. 1725 – після 1781), який на той час обіймав посаду осавула Генеральної армії (Генеральної військової артилерії - центрального органу управління артилерією Запорозького Війська). Церква зводилася під наглядом головного архітектора міста Андрія Квасова (1720 – після 1770).

За словами відомого українського архітектора, мистецтвознавця та діяча у сфері охорони культурної спадщини Віктора Вечерського зразком храму стала Трьохсвятительська церква в Лемешах на Чернігівщині, зведена у 1755-1760 рр. також А. Квасовим за кошти родини Розумовських.

Муровану церкву завершили будувати 1765 р. Освячена вона була, очевидно, на

свято Преображення Господнє, також відоме як Яблучний Спас (тому й назва Спасо-Преображенська церква). Воно зараз, як і до 1920 року відзначалося 6 серпня за новим стилем (новоюліанським календарем) та довгий час у ХХ ст. - 19 серпня за старим стилем (юліанським календарем). Наразі ми маємо ювілей - виповнюється 260 років від часу зведення храму.

Спочатку споруда була строго центричною, симетричною, з пірамідальним характером композиції, - розповідає Віктор Васильович. – Вона належить до типу тетраконхів. Центральний четверик хрещатий, з короткими раменами, до яких за сторонами світу прилягають удвічі нижчі екседри, перекриті конхами. Четверик за допомогою підпружних арок і трикутних пандативів несе масивний

світловий восьмерик підбанника з восьмилотковим зімкнутим склепінням купола. У пандативах частково збереглися олійні зображення євангелістів у медальйонах. Старий іконостас не зберігся.

Тетраконхові храми на той час, як говорить Віктор Васильович були явищем архітектурної моди, яка «прийшовши в українські землі з північного сходу як відголосок раніших українських впливів, виявилася співзвучною національній культурі в широкому сенсі».

Фасадний декор церкви стриманий: кути четверика фіксують широкі пілястри; кожне рамено вінчає декоративний трикутний щипець із круглим вікном-розеткою в

тимпані. Стіни вінчає антаблемент із розкріпованим карнизом. Найбільш делікатно декоровано підбанник з тендітними віконними наличниками й карнизами.

Через півстоліття, на початку XIX ст. у північно-західному куті церковного подвір'я було споруджено муровану багатоярусну дзвіницю в стилі класицизму.

А ще через півстоліття, у 1867 році із заходу (в бік Трьох-Анастасіївської церкви) було прибудовано теплу церкву. Проєкт добудови розробив у 1855 році архітектор А. Ассінг. Для цієї добудови довелося розібрати західну екседру первісного об'єму. Як звертає увагу В. Вечерський, добудовани теплий храм порушує первісну симетрію та центричність будівлі. Вона прямокутна в плані, видовжена, зі вхідним тамбуром. Стіни членують великі аркові вікна та вінчає розвинений карниз. Чоловий фасад увінчує трикутний фронтон із маківкою, а тамбур — лучковий фронтон.

З приходом совєцької влади церква переживала, не кращі часи. У 1930 р. було розібрано унікальну дзвіницю. У 1961 р. було закрито й саму церкву.

Протягом 1970-х років компартійна влада намагалась знести старовинний храм, бо він заважав проїзду з вулиці Путивльська (з боку обласного центру) до вулиці Шевченка, де розміщувався тоді офіс міському партії. Утім, попри гоніння, у 1979 р. стараннями пам'яткоохоронців споруду було оголошено пам'яткою архітектури та містобудування республіканського (тепер національного) значення з охоронним № 1538.

Проєкт реставрації розробили у 1982 р. фахівці інституту Укрпроектреставрація під керівництвом відомого українського архітектора-реставратора Сергія Халепи (1959–2020).

У 1989 р. церкву повернуто релігійній громаді. Однак, віряни мають доступ лише до теплої церкви, прибудованої у 1867 р. Перший етап реставраційних робіт завершено 1992 р., другий — 2004-го, а третій — 2010 р.

Мурована одnobанна церква розміщена в історичному центрі Глухова на площі Рудченка неподалік Трьох-Анастасіївської церкви. На силует храму зорієнтовані вулиці Путивльська й Шевченка.

У липні 2008-му в рік святкування 300-річчя проголошення міста Глухова столицею Гетьманщини церкву на запрошення керівництва Національного заповідника «Глухів» оглянули головний художник-реставратор корпорації «Укрреставрація» І. Дорофійенко та автор проєкту архітектурної реставрації пам'ятки С. Халепа. Ними було виявлено в інтер'єрі старої козацької церкви раніше невідомі монументальні розписи 1770-х років на первинному тиньку. Смісловий та композиційний центр цих розписів - це зображення Ісуса в червоній багряниці. Дослідники припускають, що фрески були виконані художником із Петербурзької академії мистецтв. Однак, вони знаходяться під багатошаровим набілом, олійним пофарбуванням та щільним шаром поверхневих забруднень. Тоді реставратори виявили, що панелі Спасо-Преображенського храму XVIII ст. були розписані під червоний камінь, а півколони та частини підпружних арок – під «штучний малахіт».

У центрі передвітарної арки храму з-під набілу художники-реставратори Валентина Марампольська та Валентин Поліщук розкрили зображення святого Духа. Про свої відкриття А. Бартош та В. Марампольська розповіли на конференції в НЗ «Глухів» у 2010 р. Окрім того, у вівтарній консі під декількома шарами набілу фахівці відкрили частину композиції «Тайна вечеря», довідавшись більше про особливості живопису XVIII ст. На фресці було майстерно переданий блиск металевих тарелів, лева ножів, різьблених з кості рукоятів. При огляді відчувається, навіть, прозорість

матеріалу. До того ж, контрастність червоного, жовтого, темно-синього і майже чорного кольорів створюють враження напруженості й тривоги.

Реставратори тоді зробили укріплення тиньку у вівтарній апсиді та провели подальше зондажне дослідження. Вдалося відкрити лик Христа та лики трьох його учнів, а також розкрити зображення столу з трапезою, тобто фрагмент композиції «Тайна вечеря».

Ці унікальні зображення, як і вся церква, ззовні та зсередини були оцифровані фахівцями ТМ ScanyWell з Києва лазерним скануванням у рамках реалізації у Глухівського університету проєкту «Глухівщина крізь століття: цифрова колекція пам'яток історії й архітектури» конкурсної за підтримки за підтримки Українського культурного фонду. Також фахівці із спільноти архітекторів «СМ Архітектори» з м. Суми Ігор Титаренко та Юрій Леонець працюють над відновленням втраченої дзвіниці у вигляді 3D-моделі в рамках цього ж проєкту від УКФ.

Спасо-Преображенська церква в Глухові є одним з найбільш мистецьки довершених тетраконхових храмів України й визначним архітектурним витвором доби Гетьманщини.

3 жовтня

90-та річниця від дня смерті

МИКОЛИ ПРОКОПОВИЧА ВАСИЛЕНКА (1866 – 1935) – українського історика, члена Української Центральної Ради (1917), отамана Ради міністрів, міністра освіти, голови Державного Сенату за Гетьманату 1918 року, голови-президента Української академії наук (1921 - 1922)

Народження та життя в Есмані

Микола Василенко народився в лютому 1866 року в селі Есмань Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині — центр Есманської селищної громади Шосткинського району). Його рід мав козацьке походження. Батько, Прокіп Іванович, закінчив Глухівське земське училище. Працював писарем у Глухівському повітовому суді, потім був приставом в Есмані. Надавав правову допомогу односілчанам і всім, хто до нього звертався. За спогадами його дружини, відомого історика Наталії Полонської-Василенко, батько його, Прокопій Іванович, мав там невеликий хутір, коло 100 десятин землі та користувався славою доброго господаря та порадника й ще юриста у поміщиків Туманських та Судієнків, які часто запрошували його управляти їх маєтками. Мати Тат'яна Дмитрівна (так іменували в родині) усе життя своє вкладали в своїх дітей, в їх навчання.

Їх садиба розташовувалася на хуторі, наче відірвана від села. Це нинішня вулиця Восток у селищі Есмань. Будинок, де народився Микола Василенко, не зберігся. За спогадами місцевого жителя Петра Ілейка, будинок було зруйновано у 1920-х роках. Господарі жили. Василенки жили в патріархальних умовах, які нагадували взагалі життя старосвітських поміщиків: скромно, але дружно, вели сільське господарство та виховували дітей. «В Есмані було багато дрібних поміщиків «полупанків», козаків, колишніх кріпаків», - згадувала дружина.

Свої перші роки життя Микола Василенко доволі емоційно, з подробицями описав протягом 1924 року в своїх спогадах «Моє життя»: «Краси не було, але був затишок. І ми всі любили наш хутір, нашу Есмань». Він поринув у спогади під час відбування покарання у справі «Київського центру дій» у Лук'янівській в'язниці (Будинку попереднього ув'язнення № 1) м. Києва. У 2008 році мемуари було опубліковано ТОВ «Видавництво «Юридична думка» та Видавничий дім «Академперіодика» у 3-му томі «Спогади. Щоденники. Листування» (720 с.) трьохтомника «Вибрані твори», упорядковані колективом у складі: І. Б. Усенко (кер. колективу), Т. І. Бондарук, А. Ю. Іванова, С. В. Волинський за ініціативи уродженця Глухова Ю. С. Шемшученка.

Микола був старшим сином у родині. У батьків ще народилися три сина та дві доньки. Сам Микола Прокопович після смерті матері в 1909 році та батька в 1911 році щоліта та взимку на канікулах допомагав по господарству, особливо із захопленням працював на пасіці, «відпочивав від міської наукової та громадської роботи, - розповідала Наталія Полонська-Василенко. - До Есмані Мик. Прок. перевозив найкоштовніші рукописи й свій великий архів, який постраждав у Києві під час трусу р. 1906. усе це загинуло під час революції».

«Глухівський період» та становлення

Становлення Миколи Василенко відбувалося під час навчання у Глухівській шестикласній прогімназії (нині – центральний (другий) корпус Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка). Влаштувавши сина на навчання в 1875 році, за спогадами самого нашого героя, - батько привіз із Есмані саджанці сріблитої тополі й посадив їх перед будинком гімназії. Незабаром тут піднявся парк, що й зараз прикрашає подвір'я Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Якраз 1875 року (150 років тому – ЮВІЛЕЙ!!!) Глухівська чоловіча прогімназія з чотирикласної стала шестикласною. У своїх спогадах Микола Василенко розповідає як вони жили на квартирах, навчалися та спілкувалися, головним чином, українською мовою з іншими, зокрема, євреями та росіянами. З ним жив брат Іван, який вступив у підготовчий клас наступного 1876 року.

Сам 10-річний Микола підготовчий клас завершив у червні 1876 р. і був переведений до 1-го класу з Похвальним листом. Навчання починалося з 20 серпня і з канікулами тривало до 28 червня. Близько 8 години ранку потрібно було приходити на навчання і всі чекали спочатку в шинельній. Книги несли в ранці за плечами. Перед уроками о 8:15 починалася загальна молитва за присутності директора та вчителів у актовому залі. Тут же проходили й заняття з гімнастики. Співали «Царю небесний» та «Отче наш» та законовчитель читав уривки х Євангелія. Зранку з 8:30 починалися уроки в гімназії, а перед тим снідали бутербродами з «вчорашнього м'яса», тому їх погано їли. Батько Прокіп Василенко на тиждень давав синам по 20 коп., які йшли на купівлю булок по 3 коп.

Атмосфера у гімназії та вдома сприяла навчанню, бо всі хотіли бути грамотними, - згадував Микола Василенко. Він дуже любив читати книги за програмою та художні, особливо «налягав» на белетристику. Тому зібрав бібліотечку, але її заборонили керівники гімназії.

Вечері готувалися до уроків. За підготовкою та перебуванням на квартирі слідували старші по квартирі із старшокласників, а також викладачі та навіть приходив директор. Гуляти на вулиці заборонялося взимку після 18, а влітку після 21 години. Тому вільний час грали у дворі. Серед улюблених ігор був м'яч або палочка-стукалочка (один її беріг жмурячись, а решта ховалися, але мали її непомітно вкрати), часто бігали за єврейськими козами.

Восени та весною щосуботи із старшими товаришами з учительського інституту ходили за місто, а взимку суботні вечори проходили за читанням чи граючи «в учителя». Також восени у Глухові була традиція запускати паперових зміїв.

Поки не було в гімназії церкви старшокласники та деякі вчителі разом із директором водили гімназистів щонеділі до Троїцького собору на вранішню службу (з 9 години), де вони займали ліву сторону.

У 2-му класі на різдвяні канікули М. Василенко захворів на запалення легень (пневмонію), тому пропустив майже всю третю чверть навчального року. За пропозицією директора батько залишив сина на повторний курс, попри те, що Микола вчився на відмінно в числі найкращих учнів. Сам він цей факт оцінював негативно, - у своїх спогадах, - бо втратив мотивацію та навіть почав навчатися лише на добре, бо «надмірного старання не виявляв». Так його наздогнав молодший брат Іван, який згодом також залишився на повторний курс.

З часом до навчання почав готуватися і молодший на 3,5 роки брат Мишко. Також в родині після хлопців народилися ще три доньки: Проня, Катя та Анюта (померла у 5-річному віці). У 12-річному віці Микола знову захворів, бо наприкінці квітня під час ігрищ у лісі пив холодну воду та знову захворів на пневмонію.

Шість років навчання і життя в Глухів були плідними для становлення світогляду історика в Миколи Прокоповича. Так колишня гетьманська столиця розбудила у вченого любов до історії рідного краю.

З початком навчання Михайла в гімназії мати з доньками переїхала до Глухова. Батько, що жив у Есмані, винайняв усім (до трьох синів і двох доньок у 1877 році народився ще син Костянтин) невеличкий будинок за учительським інститутом на так званому Поганому ставку. Сам приїздив по суботам на пару днів. У 1879 р. батько придбав великий будинок, але під соломою у купця Пономарьова наприкінці вул. Спаської, де починалося сільце Водотеча. У них на квартирі жили два сина відомої етнографіні Пелагеї Литвинової-Бартош, Михайло та Володимир. Іноді приїздила та проживала й сама вчена з маленьким сином Сергійком.

Прогімназію Микола Василенко закінчив «з нагородою», здобувши хорошу загальну освіту і знання латини, грецької, німецької та французької мов.

Активне читання газет в юнацькому віці долучало до політичного та громадського життя. У 1882 р. вже, як учень 6-го класу був старшим своєї ж квартири. Директор за рік побував у них лише одного разу. Вчився Микола добре та за спогадами «відчував приріст розумових сил». Сам собі давав відповіді на багато запитань. Почав читати публіцистичні та критичні статті. Закінчив 6-й клас добре та отримав нагороду I ступеня. В цей час почав писати прозу маючи зразки творів Пелагеї Яківни та читаючи статті у газетах. Однак, попри те, що говорив до 1890 р. російською мовою з великою кількістю домішків українізмів, перший твір – ода на честь одруження

батькового прикажчика Івана Давиденка – написав українською мовою. Наступний вірш вийшов російською мовою, але українофільський з тугою, що Глухів уже не столиця Гетьманщини. А коли довідався, що все українське забороняється ще більше почав любити все рідне українське. Утім, завдяки такому оточенню, він минулому Гетьманщини пізніше приділяв значну увагу в своїй творчій діяльності.

Переїзд до Полтави та Тарту

В 6-му класі вшосте захворів на пневмонію. А після того не хворів до 58-літнього віку. Гімназійний лікар Михайла Філоненко порадив переїхати з Глухова та змінити клімат. Після закінчення в червні 1883 року Глухівської гімназії Микола Василенко сьомий та восьмий клас навчався у Полтавській гімназії. Ці два роки він проживав у родині близького приятеля і далекого родича його батьків, Петра Васькова, який мав великий вплив на його дальший розвиток. Потім Микола Василенко вступив на медичний факультет Дорпатського університету (з 1919 р. – Тартуський університет, з 1991 р. – в Естонії). Студентів українського походження там було не багато, й вони об'єднувалися в окреме «товариство». Внаслідок русифікації університет почав занепадати й перетворився на другорядний російський університет. Кращі професори-німці покинули його, а призначені російські професори здебільшого не були здатні замінити їх.

Згодом Микола Василенко перейшов на історичний факультет, - розповідає його дружина, - він почав працювати у проф. О.Г. Брікнера, який читав російську історію. Мик. Прок. став його кращим учнем, його «*nachschlagebuch*». Під його керівництвом написав він першу велику роботу присвячену земським соборам, яка була призначена до друку, але не надрукована у зв'язку з виїздом професора Брікнера за кордон... Не обмежуючись самою наукою, Мик. Прок. цікавився політичними питаннями. На той час Дорпатський університет жив ліберальнішим життям, ніж російські університети. В його бібліотеці виписували й видавали студентам літературу, яка була заборонена у Росії (*Маркс, Енгельс, Ласаль, Драгоманов, тощо були цілком приступні студентам*)...

В Дорпаті, на чужині, відірваний від батьківщини, Мик. Прок. усвідомив те, що з дитячих років було його стихією, свій нерозривний зв'язок з Україною. Він почав захоплюватися історією України, літературою, мовою. Велику роль в його знайомстві з історією України відіграли праці О.М. Лазаревського...»

У жовтні 1890 року (135 років тому – ще один ЮВІЛЕЙ!!!) Микола Василенко приїхав до Києва та отримав дозвіл відвідувати університетські лекції та семінари істориків М.Ф. Владимирського-Буданова, В.Б. Антоновича, В.С. Іконникова, І.В. Лучицького. «Він завзято почав вивчати джерела історії України, працювати в архівах і підготовлюватися до магістерських іспитів. В той же час він захоплювався громадським та політичним життям, і ця двоїстість – між наукою та громадським життям залишилася у нього майже до останніх років життя», - згадувала Наталія Полонська-Василенко.

Микола Василенко увійшов до кола дописувачів «Київської Старини», яку видавало товариство «Стара Громада», що об'єднувала старіших українських громадських та наукових діячів. До громади увійшов і сам 24-річний Микола Прокопович.

«Перші роки київського життя Мик. Прок. повністю присвячені науковій праці. Він готувався до магістерських іспитів, разом з М.С. Грушевським та І.П. Івановим, збирав матеріали для своєї дисертації на тему: «Землеволодіння на Лівобережній Україні в XVII-XVIII стол.» Для цього їздив в архіви Чернігова, Полтави, Харкова, здебільшого спільно з Мякотиним. Наприкінці 1892 р. Мик. Прок. почав складати магістерські іспити, але скласти останнього не зміг через хворобу. По закону магістерського іспиту не можна було відкладати, ні повторювати. Тому всі складені іспити пропали марно. Це була справжня катастрофа для Мик. Прок. Довелося залишити мрії про наукову діяльність, про вчену кар'єру й шукати інших шляхів. Він узяв лекції по історії в жіночій Фундуклеївській гімназії, та російської мови в кадетському корпусі. Матеріальні справи його були дуже скрутні: доводилося допомагати батькам. Між тим єдиним джерелом крім лекцій, було співробітництво в Енциклопедичному словнику Брокгауза і Ефрона, де він писав багато статей з історії України та Росії. Учитель гімназіяльний з М.П. Василенко був дуже хороший, він багато давав своїм учням, але середня школа не задовольняла його і з першого року Мик. Прок. мріяв залишити вчительство. Його втомлювало щорічне повторення того ж самого, підготовка до лекцій, іспити.

Лише через 10 років, в 1903 р. Мик. Прок. знайшов можливість покинути середню школу, і з того часу багато років прожив без сталого заробітку, головним чином літературною працею...

Звільнившись від гімназіяльних лекцій, Мик. Прок. здобув посаду члена «попечительства о народной трезвости»[†] та секретаря губернського статистичного комітета. Ці посади приваблювали тим, що там не треба було витратити повний робочий день, і вони залишила багато вільного часу для наукової праці...

Чим далі, тим більше Мик. Прок. захоплювався політичною діяльністю, тим визвольним рухом, який щороку зміцнювався на Україні, і зокрема у Києві. В спільному прагненні покласти край самодержавству, сходилися представники поступових течій різних груп населення, і Мик. Прок. з перших років перебування у Києві став помітною особою в таборі опозиції урядові... Квартира Мик. Прок. була наче штабом, в якому розроблялася програма діяльності гуртка, вироблялися деталі банкетів, намічались промовці тощо.

З 1903 року починається публіцистична діяльність Мик. Прок. Ще раніш, р. 1894 гурток київських громадських діячів з проф. Лучицьким на чолі, почав редагувати газету «Киевское Слово», при чому фактичним редактором був М. Пр... Року 1903 ті ж особи взяли участь в виданні нової газети «Киевские Отклики», яку незабаром придбали у власність, на пайових засадах... Мик. Прок. з захопленням віддався газеті, покинув для неї навіть наукову роботу. Тут друкував він «наукові статті», бібліографічні огляди, рецензії, науково-популярні, публіцистичні статті тощо.

Року 1906 М.П. Василенка, як редактора, було притягнуто до правової відповідальності за передрук з газети «Полтавщина» статті про події в м. В. Сорочинці, де радник полтавського губ. правління Філонов зробив «екзекуцію» селян. Передруковано було обурений «відкритий лист» до Філонова редактора «Полтавщини» В.Г. Короленка. Притягнуто було до суду й Короленка... Засідання Судової Палати 1907 р. винесла М.П. Василенко вирок – ув'язнення на 1 рік, яке відбував у петербурзьких „Хрестах”. Тут він ґрунтовно вивчає юриспруденцію. Вийшовши на волю, екстерном складає екзамен за курс юридичного факультету в Новоросійському (Одеському) університеті. Отримавши диплом юриста, працює повіреним (адвокатом) спочатку одеської, а згодом київської судових палат.

Згодом вступив до Товариства українських поступовців - нелегальної міжпартійної громадсько-політичної організації, що діяла в 1908-1917 роках.

У 1909 році М.Василенка обирають приват-доцентом Київського університету святого Володимира. У 1917 році стає попечителем (куратором) Київської шкільної округи. За діяльності Тимчасового уряду в Петрограді його призначили товаришем (заступником) міністра освіти академіка С.Ф.Ольденбурга. Його колегами були В.І.Вернадський та О.К.Рачинський, також заступники міністра. Після більшовицького перевороту Микола Василенко повертається до Києва, де було проголошено УНР. За Центральної Ради його призначили членом колегії Генерального суду. Гетьман П.Скоропадський призначив М.Василенка міністром освіти і мистецтв та тимчасово виконуючим обов'язки міністра закордонних справ Української Держави. З липня 1918 року він уже президент державного сенату Української Держави, створеного замість Генерального суду.

Як міністр освіти і мистецтв, став ініціатором створення київського та Кам'янець-Подільського державних українських університетів. Для створення академії наук, він запросив свого давнього товариша й колегу Володимира Вернадського. 14 листопада 1918 року гетьман П.Скоропадський підписав закон про утворення академії та затвердив Статут УАН та її персональний склад.

Після падіння Гетьманства, Мик. Прок. знов повернувся до професорської діяльності в двох університетах – св. Володимира та Українському, на Вищих Жіночих Курсах, в Народному університеті, в Комерційному та Правничому інститутах. Лише з квітня 1920 року, з великими труднощами, Мик. Прок. міг повернутися до Києва. Тут, в липні тогож року, його було обрано дійсним членом Академії Наук. У 1921 р. академік В.І. Вернадський відмовився від президентства в Академії Наук і президентом був обраний одностайно Мик. Прок., але советський уряд не затвердив його. Року 1922 його було обрано на голову Соціально-Економічного відділу. На цьому посту він залишався до 1929 р.

У травні 1923 року він одружився з Наталією Дмитрівною Полонською (1884-1973), яка була колись його ученицею в гімназії, теж істориком, приват-доцентом університета св. Володимира. У цей час вона працювала в Київському археологічному інституті. А з 1924 до 1941 року (з перервою в 1934-1938рр, коли була звільнена з роботи з політичних мотивів.) – у Всеукраїнській академії наук. Паралельно, у 1927-1932 рр, працювала професором Київського художнього інституту.

«В своєму власному житті Мик. Прок. був надзвичайно скромний, - розповідала його дружина, - Вчитель, професор, міністр, академік він не міняв свого життя і залишався в тій само маленькій квартирі на Тарасівській вулиці, де оселився ще гімназіальним вчителем. Лише кількість книжок з того часу зростала; бібліотека яку він збирав з молодих років, була його єдиним скарбом.

Незабаром після одруження у вересні 1923 року Миколу Василенка було заарештовано разом із братом Костянтином, буцімто за приналежність до міфічної контрреволюційної організації «Київський обласний центр дій», що налічувала близько 20 членів. 7 квітня 1924 року Київський губернський суд оголосив вирок. Зокрема, М. Василенка та його брата, було ув'язнено на 10 років. Після численних клопотань вирок було скорочено наполовину, а у вересні 1924 року було замінено адміністративною висилкою за межі України, до Оренбургу. А 24 жовтня 1925 року (ще один ювілей – 100 років тому) Секретаріат Президії ВУЦВК звільнив Миколу Василенка «від усіх заходів соціального захисту, до яких його було засуджено Київським Губсудом».

Важкі переживання – прилюдний процес, ув'язнення, вирок, відбилися на стані здоров'я Мик Прок. Важка нервова хвороба спочатку поволі, але невпинно підточувала його організм, - згадувала дружина.

З 1929 року почалися утиски в улюбленій роботі. Спочатку - «реорганізація» Академії Наук, в бік «советизації». Потім, у 1933 році катком пройшов процес СВУ. Влада закрила комісії соціально-економічного відділу, а потім комісію для вивчення історії західно-руського та українського права. Це ще більше підірвало здоров'я Миколи Василенка. Його залишили на посаді академіка, але він не міг активно працювати. «Він втратив зміст свого життя, він опинився зайвим, за бортом життя, - говорила Наталія Іванівна. - Хвороба його почала швидко розвиватися: *наприкінці 1929 р.* було поставлено остаточний діагноз «Паркинсонова хвороба», або тремтячий параліч.

Останні роки – 1933-1935 були справжню мукою для Мик. Прок. Він поволі втрачав володіння рухами, не міг ходити без допомоги, не міг сам підвестися з крісла, місяцями не спав, втратив голос, слабив зір. Лише розум залишався й він не міг відмовитися від наукової роботи: збирав матеріали для нової теми – «Положення козаків на Україні після 1782 р.» і мріяв розпочати роботу, якщо йому покращає. Але вже краще не стало. До цих страждань приєдналося глибоке нещастя: року 1934, на протязі кількох місяців, померли Дм. Мик. та Мар. Мик. Требінська, і Мик. Прок. важко переживав втрату кращих друзів, з якими спільно прожив 40 років.

До головної хвороби прилучилася малярія, та рак печінки...

Помер видатний учений 3 жовтня 1935 року. Його було поховано на Лук'янівському кладовищі Києва.

У Радянському Союзі на ім'я Миколи Василенка було накладено табу. Не згадувалося воно у жодному з довідників чи енциклопедії. У 1966 році, в енциклопедичному довіднику було подано неправдиву і перекручену інформацію, з неправильним роком народження.

Наразі основні матеріали (346 справ) зберігаються у фонді 542 «Василенко Микола Прокопович (1866-1935), український правознавець» Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України¹

Ушанування пам'яті

Національна Академія наук України встановила і присуджує премію імені Микола Василенка. До того ж на будинку Президії НАН України та на батьківщині академіка в селищі Есмань встановлено меморіальні дошки. Як ми вже говорили, Інститут держави і права імені Корецького видав тритомник вибраних праць Миколи Прокоповича, а також і книги про нього.

Національний банк України 11 липня 2006 року в серії «Видатні особистості України» випустив у обіг пам'ятну монету «Микола Василенко 1866-1935» номіналом 2 гривні.

У багатьох населених пунктах України вулиці названі його ім'ям. Перш за все, в містах – Глухові, Сумах, Баштанці, також Чернігові та звичайно ж столиці України. Крім того, провулок Миколи Василенка (Вознесеньк).

Пам'ять та інтерес до постаті Миколи Василенка – нашого земляка актуальна, як ніколи.

¹ <https://ksi-csamm.archives.gov.ua/fonds/733/>

21 жовтня
30-та річниця від дня смерті
АНАТОЛІЯ ГРИГОРОВИЧА ЧУМАЧЕНКА (1949 - 1995) –
керівника органів влади Глухівщини у 1987-1995-х рр.

Народився Анатолій Чумаченко 3 лютого 1949 року в м. Джанкой Кримської області тоді ще Російської РФСР (з 1954 року – в складі Української РСР) у родині робітників – українців. Після закінчення місцевої середньої школи № 5 він працював з вересня 1966 по липень 1967-го електриком на Джанкойському машинобудівному заводі міністерства автомобільної промисловості Української РСР. У цей час підприємство було відоме випуском самоскидних причепів вантажопідйомністю 4 тонни для тракторів типу «Білорусь» та ЮМЗ – основною механізацією сільського господарства того часу.

У серпні 1966 року А. Чумаченко вступив для здобуття омріяної спеціальності у Мелітопольському державному інституті механізації сільського господарства міністерства сільського господарства УРСР (з 2007 року - Таврійський державний агротехнологічний університет, який у 2022 році був релокований до обласного центру), що був розташований в Запорізькій області. Одержавши у червні 1972 року інженерну освіту за спеціальністю електрифікація сільського господарства, 23-річний Анатолій Григорович був направлений на роботу до колгоспу імені Чапаєва, який функціонував на той час у селищі Терни Недригайлівського району (з 2020 року – селище в складі Недригайлівської селищної територіальної громади Роменського району) на Сумщині.

Тут він розпочав свою трудову діяльність інженером-електриком. Відразу ж був також обраний секретарем комітету комсомолу колгоспу (до 1977 року). Також обирався членом бюро Недригайлівського райкому комсомолу. З 1977 по

1980-й рік обирався секретарем бригадної партійної організації колгоспу. Згодом здібного молодого фахівця помітили й призначили з вересня 1978 року на більш відповідальну посаду головного енергетика колгоспу. Справився енергійний та ініціативний керівник і з цим рівнем. У жовтні 1980 року, коли завершувався в совецькій історії брежньєвській застій Анатолій Григорович понад три роки працював заступником голови, секретарем партійної організації колгоспу в Тернах.

З лютого 1984 року 35-річний А. Чумаченко переходить на партійну роботу в районі. Почергово, буквально за три роки, він підіймається сходами кар'єри. Толерантна людина, прекрасний сім'янин (в родині з дружиною Наталією Леонідівною

виховують вже доньку Олену й сина Станіслава) та, нарешті, відповідальний посадовець працює, спочатку інструктором організаційного відділу Недригайлівського районного комітету Комуністичної партії України. Буквально через два місяці його призначають завідувачем організаційним відділом райкому. А далі в умовах горбачовської перебудови та гласності у серпні 1985 року стає керівником Недригайлівщини, обіймаючи посаду другого секретаря райкому партії. Віддає багато часу громадській роботі, як депутат Недригайлівської районної Ради народних депутатів, членом бюро Недригайлівського райкому партії.

Навесні 1987 року уродженець Криму з родиною переїздить ще північніше, до Глухова – міста обласного значення та колишні столиці Лівобережної Гетьманщини. Безперечно й цей факт, очевидно, вплинув та те, що його донька Олена Анатоліївна з часом стане істориком, завершить навчання на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка та працює на відповідальних посадах у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка.

Тут в умовах інтенсифікації громадсько-політичного життя 38-річний А. Чумаченко обирається у квітні 1987 року першим секретарем та членом бюро Глухівського міського комітету КПУ. Паралельно, з 1986 по 1989 рік навчався на заочному відділенні Вищої партійної школи при ЦК КПУ, яку закінчив за спеціальністю «Партійне та радянське будівництво» з присвоєнням кваліфікації спеціаліста в галузі партійного та радянського будівництва, викладача наукового комунізму. За спогадами підлеглих Анатолій Григорович відзначався виваженістю та людяністю, комунікабельністю та професіоналізмом, попри такі непрості перебудові часи, коли змінювалися ідеологічні скрепи СРСР, проводилися у країні непопулярні реформи та поступово погіршувалося економічне життя й рівень життя населення. На виборах 1990 року обирається депутатом Глухівської районної та Сумської обласної Рад народних депутатів.

Після Всесоюзного референдуму про збереження СРСР, що відбувся у березні 1991 року А. Чумаченко був обраний керівником району - головою Глухівського виконкому районної ради. Вже після проголошення незалежності України Анатолій Григорович з головою поринає у керівництво сільською Глухівщиною в непростих економічних умовах розбудови молодої України. Як відкрита людина та принциповий керівник він завжди допомагав людям та підлеглим, відрізнявся мудрістю. В цей час, держава за президенства Леоніда Кравчука, вибудовує нову систему управління регіонами. Через це часто змінюються органи місцевої влади та посади. Так, у квітні 1992 року А. Чумаченко обирається головою Глухівської районної Ради народних депутатів.

У червні 1994 року на виборах до місцевих рад Анатолія Григоровича було обрано головою Глухівської районної Ради, а також депутатом Сумської обласної ради народних депутатів II скликання. Згідно протоколу територіальної виборчої комісії про результати виборів голови Глухівської районної Ради від 26 червня 1994 року та на підставі протоколів дільничних виборчих комісій за А. Г. Чумаченка проголосували 11489 виборців (40,5%). За двох інших кандидатів були подані голоси: Губар Микола Григорович – 6005 або 21,1%, Московченко Віктор Васильович – 5243 або 18,4%. Наступного дня районна виборча комісія визнала повноваження обраних 20 депутатів та голови Глухівської районної Ради А. Чумаченка, який тут же склав присягу державного службовця. Заступником голови було обрано Лазаря Басюка.

Пам'ятаю, якраз у цей час я проходив архівну практику в архівному відділі райради. З жадібністю поринав у роботу з історичними документами. Одного разу до кабінету увійшов Анатолій Григорович, чемно привітався та говорив з фахівцями про справи. А я в цей час затамував подих, настільки було приємно і боязко, в той же час, знаходитися поряд з керівником про професіоналізм якого було відомо далеко за межами Глухівщини.

Розпорядженням Президента України Леоніда Кучми «Про призначення голів районних державних адміністрацій Сумської області» від 18 серпня 1995 року за № 161/95-рп А. Чумаченко призначається головою Глухівської районної державної адміністрації. «Всюди, де працював Анатолій Григорович, він умів організувати свою роботу і роботу підлеглих, володів високо розвинутими здібностями позитивного впливу на людей, цілеспрямовано презентував свою точку зору, не ігноруючи належних контраргументів, - пригадують особистість свого керівника колеги по роботі. Всі, хто знав і працював разом з Анатолієм Григоровичем Чумаченком, захоплювалися його толерантністю, наполегливістю у досягненні мети. Він був і залишається взірцем порядності у відношенні до справи і людей, добрим другом і вмілим керівником.

На жаль залишається лише в пам'яті. Адже, передчасно помер він 21 жовтня 1995 року в Глухові – на 47-му році життя. Не витримало серце великої людини, яка сповна віддавалася роботі та кохала свою родину. Похований А. Чумаченко на центральній алеї Вознесенського кладовища Глухова.

30 жовтня
75-та річниця від дня народження
МИКОЛИ ПЕТРОВИЧА ГУРЦЯ –
відомого глухівського поета, педагога, краєзнавця та журналіста.

Микола Гурець народився 30 жовтня 1950 року в с. Черневе Глухівського району (з 2020 року – в складі Шалигинської селищної громади Шосткинського району) в сільській багатодітній родині українців. З 1957 по 1965 р. навчався у Черневській восьмирічці. Середню освіту одержав у Баницькій десятирічці, яку закінчив 1967-му. У цьому ж році вступив до Глухівського державного педагогічного інституту імені С. М. Сергєєва-Ценського (нині – Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка). Під час навчання був ініціатором створення студентського будівельного загону «Корчагінець», редагував стінну газету «Радянський студент».

Після здобуття вчительського диплому, за направленням рік, з серпня 1971 року 21-річний Микола працював учителем української мови і

літератури Ново-Благовіщенської 8-річної школи Горностаївського району на Херсонщині. З 25 серпня 1972 року перейшов на цю ж посаду в Рубанівській середній школі Великолепетиського району на Херсонщині. Микола Петрович завжди відрізняється прагненням до удосконалення і пізнання невідомого, що манить своєю незвіданістю. Отож і відпочивши рік від студентської лави молодий вчитель знову поринув у самовдосконалення. У 1972 році він вступив до Херсонського державного педагогічного інституту імені Н. К. Крупської (з 2002 року – Харківський державний університет).

За совєцької традицією попри педагогічну діяльність та навчання був призваний у квітні 1973 року до лав армії. Служив у Ленінградському військовому окрузі, мав військове звання сержанта. У серпні 1974 року повернувся на рідну Сумщину. Працював у Волинцевській восьмирічній школі (наразі – зліквідована) Путивльського (з 2020 року – Ново-Слобідської сільської громади) Конотопського району вчителем української мови і літератури. Це доволі унікальне та сакральне село. За пам'яткою у цьому населеному пункті названа Волинцівська археологічна культура раннього середньовіччя. У цей час (у березні 1975-го) одружився з 20-річною Наталією Василівною.

З 20 серпня 1976 року 25-річний педагог був призначений директором Горілівської восьмирічної школи (наразі – зліквідована) на Глухівщині, а за рік (з 22 серпня 1977 року) перейшов до Казаченської середньої школи (наразі – зліквідована) Путивльського району на посаду заступника директора з навчально-виховної роботи. Це село (з 2020 року – у складі Путивльської міської громади) знаходиться менш ніж за 3 км від кордону з ворогом – росією. Перед цим у липні 1977-го молодий педагог закінчив Сумський державний педагогічний інститут ім. А. С. Макаренка за спеціальністю «Українська мова і література» з присвоєнням кваліфікації та звання учителя української мови і літератури середньої школи. З 1 серпня 1978 року був призначений директором Манухівської восьмирічної школи (наразі – зліквідована) на Путивльщині. Це село знаходиться ще далі від Волинцева й за 27 км від Путивля (тодішнього райцентру). Село знаходиться на правому березі річки Сейм, вище за течією на відстані 2,5 км розташоване село Бояро-Лежачі, а це вже практично росія – відоме всім Тьоткіно. На протилежному березі Сейму - села Нові Вирки і Старі Вирки з Білопільщини. Річка в цьому місці звивиста, утворює лимани, стариці і заболочені озера. Тут у родині Гурців народжуються сини Іван (у грудні 1982-го) та Олександр (за тиждень до батькового дня народження у 1984 році).

За сім років (16 серпня 1985 року) Микола Петрович знову повернувся на рідну Глухівщину - перевівся на посаду директора Горілівської восьмирічної школи. Хоч говорять, що двічі в одну річку не ввійдеш. А ніт, за 8 років можна. Пропрацювавши два навчальних роки та розпочавши третій – за програмою переведення педагогів-практиків до педагогічних інститутів змінив дещо профіль освітньої діяльності та переїхав до райцентру.

З 23 жовтня 1987 року (напередодні свого 37 дня народження та за два дні до 113-річнниці вишу в Глухові) вже колишній директор був прийнятий на посаду старшого викладача кафедри мов і літератури Глухівського державного педагогічного інституту імені С. М. Сергєєва-Ценського тимчасово до обрання за конкурсом. Згідно рішення ради Інституту (протокол № 13 від 26.05.1988 р.) був обраний на посаду старшого викладача кафедри мов і літератури.

За перший рік Микола Петрович на новій посаді підготував проспект дисертації на тему «Лексика бджільництва східнополіських говорів», яка була затверджена

координаційною радою Інституту мовознавства ім. О. Потебні Академії наук Української РСР. Крім того був членом первинної організації товариства «Знання» та замісником редактора загальноінститутської газети «Учитель і час».

Згідно з рішенням ради Інституту (протокол № 3 від 05.10.1988 р.) М. Гурець був призначений заступником декана факультету підготовки учителів початкових класів з 6 жовтня 1988 року, але вже з 12 грудня цього ж року був звільнений у зв'язку з роботою над дисертацією. З 1 вересня 1990 по 1 лютого 1991 року перебував на стажуванні на кафедрі української мови Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди. Був переобраний згідно рішення вченої ради Інституту (протокол № 1 від 31.08.1993 р.) на посаду старшого викладача кафедри української мови і літератури з 1 вересня 1993 року.

Станом на травень 1993 року Микола Петрович працював над новою темою дисертації «Безсполучникові конструкції з пояснювальними відношеннями компонентів»: підготував три глави дисертації. Дисертація отримала позитивну оцінку на засіданні кафедри української мови Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди. Проводив активну громадську роботу зі створення в місті Товариства української мови імені Т. Шевченка та відстоював на комісії виконкому право навчання дітей рідною мовою в школах міста. Згідно наказу № 54-К від 15.07.1998 року була укладена трудова угода на посаду старшого викладача кафедри української мови і літератури терміном на 1 рік по 31 серпня 1999 року. Брав участь у роботі товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка, роботі Сумського обласного літературного об'єднання.

Проблеми вузівського життя Микола Петрович активно висвітлював у газетах «Освіта», «Освіта України», «Молодь України», республіканській та районній періодиці. Також багато публікував краєзнавчих матеріалів та випускав загальноінститутську газету, а пізніше багатотиражку «Освітнянські обрії» (с. 77-80). В 1999/2000 навчальному році знову працював за трудовою угодою.

З 1 вересня 2000 року, вже за ректорства Олександра Івановича Курка, М. П. Гурець був переведений на посаду директора історико-педагогічного музею інституту та працював за сумісництвом на 0,5 ставки асистента. У зв'язку з ліквідацією педінституту та створенням Глухівського державного педагогічного університету був переведений на ту ж саму посаду за контрактом на 1 рік до 1 липня 2002 року. В квітні 2001 року разом із дружиною та гарним товаришем Віктором Заїкою став засновником краєзнавчо-культурницького товариства «Київська брама».

З 1 лютого 2004 року був переведений на 0,5 ст. директора музею та працював на 0,4 ст. асистента кафедри української літератури. За значну роботу в організації та проведенні екскурсій, науково-практичних конференцій (до Дня партизанської слави, ювілейних дат Маркевича, Шаповаленка, Шевченка тощо) та з нагоди Міжнародного дня музеїв був премійований.

З 1 січня 2005 року був переведений на повну ставку старшого викладача кафедри зарубіжної літератури, залишившись на посаді 0,5 ст. директора музею за сумісництвом. Однак і надалі, Микола Петрович, проводив значну просвітницьку роботу. За зайняте перше місце історико-педагогічним музеєм Глухівського педуніверситету в обласному огляді-конкурсі «Свята спадщина», як і за значну позанавчальну роботу зі студентами протягом вересня-жовтня 2005 року був неодноразово премійований.

У часописі «Українська мова й література в середніх школах» вийшла стаття М. Гурця «Нове осмислення духовної спадщини Дмитрія Ростовського», де

розповідалося про цю постать та діяльність музею університету. Також керував літературним об'єднанням «Сіверщина». Був ініціатором створення історико-педагогічного музею педуніверситету, в якому представлена педагогічна, наукова та літературно-мистецька спадщина викладачів і вихованців найстарішого педагогічного вишу України. Музей двічі займав перше місце в обласному огляді-конкурсі «Свята спадщина» серед музеїв вищих навчальних закладів області. Також у 2006 році у редакційно-видавничому центрі університету вийшов навчально-методичний посібник «Літературно-мистецьке краєзнавство у курсі зарубіжної літератури» (106 сторінок із фотоілюстраціями).

8 листопада 2007 року був звільнений з посади старшого викладача кафедри зарубіжної літератури та директора музею Глухівського державного педуніверситету за угодою сторін, посиливши ще помітніше власну громадську діяльність, розвинувся як неперевершений поет та журналіст, дослідник – краєзнавець. Друкувався в районних, обласних і центральних періодичних виданнях та збірках поезій «Ранкові дзвони», «Самоцвіти», «Глухівські фрески», «Слобожанщина», «Славянские колокола» та ін. У 2007 році у сумському видавництві ВВП «Мрія» ТОВ вийшла збірка авторських поезій на 72 сторінках «Сіверські фрески».

Був обраний членом Національної спілки журналістів України. Також безмежно любить грати у шахи (член Глухівської федерації шахів), а також збирає легенди про минуле рідного краю.

У 2014 році разом з Анатолієм Близнюком став співавтором 146-сторінкової книги «Краса Сумщини в слові, музиці, живописі», що побачила світ у сумському видавництві «Фабрика друку». За два роки вийшло друге, доповнене видання (150 сторінок). Працював організатором дозвілленої роботи у комунальному закладі «Березівський центр культури і дозвілля» Березівської сільської ради. Також у жовтні 2020 року був обраний депутатом Березівської сільської ради по с. Землянка.

У червні 2025 року став лауреатом диплому I ступеня конкурсу авторської поезії серед мешканців громади «Глухівські фрески» у віковій категорії 24+. Ще в 1996 році Микола Петрович разом із своїм старшим колегою про Глухівському педагогічному інституті Вадимом Раєвським став співавтором однойменної поетичної збірки «Глухівські Фрески».

20 листопада

100-та річниця від дня народження

**МИХАЙЛА ВАСИЛЬОВИЧА БОГДАНОВИЧА (1925 – 2006) –
українського вченого, автора підручників з математики для учнів
податкових класів, кандидата педагогічних наук (1967), методиста в галузі
навчання математики, учасника Другої світової війни**

Походження, війна та вчителювання

Народився майбутній вчений напередодні Михайлового дня - 20 листопада 1925

року в місті Глухові однойменної Глухівської округи, а з 1939 року - Сумської області в родині хлібороба Василя Андрійовича та домогосподарки й городниці Єфросинії Єфремівни Богдановичів. Утім батьки підтримували потяг сина до знань. Починаючи з 1932 року 7-річний Михайлик навчався зі своїми веригинськими однолітками у Глухівській неповносередній школі № 4, яка з 1939 року (одночасно із початком Другої світової війни) стала середньою. Однак піти до 10-го класу не вдалося – почалася фашистська окупація Глухівщини в ході німецько-радянської війни. Він її пережив у Глухові.

Після повернення совєцької влади 18-річний юнак на початку вересня 1943 року був мобілізований до лав Червоної Армії під час Другої світової війни. Служив кулеметником зенітних кулеметів у складі 1-го Білоруського фронту. За бойові заслуги його нагороджено медалями «За визволення Варшави», «За взяття Берліна»,

нарешті - «За перемогу над Німеччиною». За тодішньою традицією продовжував військову службу - навчався на офіцерських курсах, здобув кваліфікацію шофера.

Після демобілізації аж у квітні 1949 року 23-річний Михайло Богданович повернувся до рідного Глухова. Вступив до Глухівського учительського інституту, який закінчив 1951 року, здобувши кваліфікацію вчителя математики та фізики 5–7 класів і звання вчителя середньої школи з правом викладання в 1–7 класах. За студентського життя активно захоплювався волейболом і легкою атлетикою. Грав у волейбольній команді інституту. Тому, додатково вивчив факультативний курс фізичного виховання, отримавши ще додаткове посвідчення з правом викладача фізичного виховання в семирічній школі.

З вересня 1951-го по серпень 1956 року вчителював у Пустогороді. Працюючи вже перши рік учителем потребував удосконалення свого теоретичного та наукового рівня. Тому восени 1952 року вступив на заочне відділення фізико-математичного факультету Сумського державного педагогічного інституту імені А. С. Макаренка (нині – педуніверситет). Тут він здобув у 1955 році базову кваліфікацію вчителя математики та фізики. Восени 1956-го перейшов до середньої школи с. Лужки, де викладав у старших класах. Обидва заклади освіти – у складі тодішнього Червоного району (нині – Есманьська селищна громада Шосткинського району).

Робота у Глухівському педагогічному інституті

У вересні 1958 року 32-річний Михайло Васильович повертається до своєї альма-матер – вже як асистент, а згодом і старший викладач математики та методики її навчання у школі на факультеті підготовки вчителів початкових класів Глухівського державного педагогічного інституту. Науковець із великим інтересом долучається до нового виду власної діяльності – разом із студентами він створює кабінет методики математики. Кожен із студентів мав виготовити власноручно заданий ним навчальний або наочний посібник, за що виставлялася оцінка, яка бралася до уваги під час складання заліку чи екзамену. Та й сам він винятково серйозно ставився до проведення занять. Уже в перший рік роботи в педінституті підготував до друку статтю «Методика проведення вимірних робіт на місцевості в середній школі», схвалену на засіданні

кафедри математики. На заняття, як на свято, а тим більше у святкові дні, чи не єдиний з викладачів ЗВО м. Глухова у період хрущовської «відлиги», одягав українську вишиванку. У жовтні 1959 р. він був делегатом II з'їзду вчителів Української РСР у Києві.

Окрім проведення пар він керував педагогічною практикою студентів у Глухові та школах сусідніх районів (зокрема в селі Лужки), проведення практичних занять із методики викладання математики, математичного практикуму, а також робота в консультаційних пунктах у містах Шостка та Конотоп. За спогадами тодішніх здобувачів вищої освіти М. В. Богданович неперевірено проводив практичні вимірювальні заняття на місцевості. Це було його візитною карткою. Та й тодішніх учителів початкових класів, що закінчували педінститут в Глухові вирізняло це вміння серед колег - випускників інших педагогічних інститутів та училищ.

В той же час, ще не одружений, він активно долучався до студентських вечорів відпочинку. За спогадами дуже любив танцювати в парі.

24 березня 1961 року 35-річного Михайла Богдановича було призначено деканом факультету педагогіки та методики початкової освіти Глухівського вишу. Утім, уже 12 лютого 1962 року за власним бажанням він полишив посаду декана та був переведений на посаду старшого викладача математики і методики арифметики. та перейшов виключно до заняття наукою. Він до цього кроку йшов відразу – ще в 1959 р. учена рада Глухівського педінституту рекомендувала Михайла Васильовича в наукові кореспонденти Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР за спеціальністю «методика початкової освіти».

Наукове зростання у Києві

У вересні 1962 року М. В. Богданович перейшов до Науково-дослідного інституту педагогіки Української РСР (нині – Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України) в Києві. Перші три роки він був аспірантом відділу початкового навчання. Він працював над дисертаційним дослідженням «Елементи геометрії у початкових класах» під керівництвом кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника Олени Дубинчук. У жовтні 1965 р. був призначений на посаду молодшого наукового співробітника відділу початкового навчання, а за два роки захистив дисертацію. Наступні 12 років (до 1980-го), впродовж очолював сектор початкового навчання.

Саме з легкої руки Михайла Васильовича, у січні 1972 році, українська педагогічна наука поповнилася ще одним велетом початкової освіти – 30-річним Миколою Вашуленком також випускником Глухівського педагогічного інституту.

Крім наукової роботи, Михайло Васильович систематично відвідував театри, концертні вечори і з задоволенням ділився своїми враженнями серед колег.

«П'ятдесят п'ять плідних літ присвятив М. В. Богданович невтомній праці на освітянській ниві. Сам як науковець він досяг чимало. У відділі початкового навчання НДІ педагогіки УРСР він піднімався по сходинках від аспіранта до завідуючого. Тут і розкрився його талант творчої людини, неабиякого керівника й організатора, - розповідав про свого вчителя Микола Самійлович Вашуленко.

У численних педагогічних і методичних працях учений виявив і фахову майстерність, і чуття нового у педагогіці, і талант популяризатора початкової математики, її методики. Михайло Васильович не тільки навчав класоводів, як потрібно працювати з найменшими школярами, а й створював методичні посібники, підручники для вчителів та їхніх вихованців...

Та цінність літературно-педагогічної діяльності вченого не тільки у високому науково-методичному рівні його власного доробку, а й у тому, що він стимулював до творчості багатьох учителів, своїх колег-науковців, зокрема, залучив їх до створення вже згаданого методичного комплексу».

Науковий доробок: автор підручника з Математики

За час плідної діяльності Михайло Васильович став автором понад 300 наукових праць, у тому числі трьох монографій, сотня методичних посібників. Але найбільше М. Богданович відомий, як автор семи підручників «Математика» (починаючи із 1978 року) для початкової школи та одного підручника для педагогічних закладів. Також заслуженою популярністю й донині користуються його «Методика розв'язування задач у початкових класах», «Урок математики у початковій школі», «Методика вивчення нумерації і арифметичних дій у початковій школі» та інші навчальні посібники з методики викладання математики у закладах загальної середньої освіти. Основна частина праць надрукована у часописі «Початкова школа». Він був одним із його фундаторів. Його роботи опубліковані у фахових виданнях «Рідна школа», «Математика в школі», «Початкова школа».

Крім того, М. Богданович активно працював як член науково-методичної ради Міністерства освіти Української РСР з проблем педагогіки і методики початкового навчання, упродовж багатьох років був головою первинної організації Педагогічного товариства УРСР при Науково-дослідному інституті педагогіки.

Михайло Васильович залишив по собі не лише методичну, але й наукову школу. Він підготував 7 кандидатів педагогічних наук. Особисто виступав в усіх областях України на науково-практичних конференціях та нарадах та на обласних курсах підвищення кваліфікації учителів.

За спогадами М. Вашуленка, усі його учні, колеги по науковій роботі не могли збагнути, як у нього вистачало часу та сил і на організаційну роботу, і на наукове керівництво, і на власну творчу працю, і на активний відпочинок - щодня він накручував околицями Києва десятки кілометрів на велосипеді.

Помер Михайло Богданович на 81-му році життя 15 березня 2006 року. Похований у Києві.

Нагороди:

За плідну науково-педагогічну діяльність М. Богдановича було нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора (1978), медалями «За доблесну працю на честь 100-річчя від дня народження В. І. Леніна» (1970) та «А. С. Макаренка» (1976), значком «Відмінник народної освіти» (1972). У 1985 році на честь 60-річчя вченого було відзначено Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР. Ім'я відомого вченого і методиста занесено до Книги пошани Інституту педагогіки України.

30 листопада

40-ва річниця від дня народження

ТАРАСА ОЛЕКСАНДРОВИЧА ШЕЛЕСТЮКА -

українського професійного боксера, бронзового призера Олімпійських ігор у Лондоні (2012), чемпіона світу (2011), бронзового призера Чемпіонату Європи (2010), переможця Кубка Європи (2010), триразового чемпіона України (2009, 2010, 2011), Заслуженого майстра спорту України з боксу

Пік боксерських досягнень у Тараса Шелестюка припав на час навчання на факультеті педагогіки та психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сходження він починав на рівні України – тричі підряд вигравши чемпіонат України в 2009, 2010 та 2011 роках. У 2010 році боксер став бронзовим призером

Чемпіонату Європи та переміг у Кубки Європи. А в 2011 році встиг стати чемпіоном світу з боксу в Азербайджані, де також золоті медалі вибороли Олександр Усик та Василь Ломаченко.

Також напередодні свого 26-го дня народження він перебував у олімпі слави, вже як студент із університету Глухова. 17 листопада 2011-го, у День студента, під час підбиття підсумків регіонального конкурсу «Кращий студент Сумщини – 2011» Тарас Шелестюк став переможцем у номінації «Спорт» серед найкращих студентів всіх закладів вищої освіти області. До слова, ще три студенти з Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка стали переможцями обласного етапу конкурсу в номінаціях: «Наукова діяльність та навчання» (Олексій Поліщук), «Мистецтво та культура» (Оксана Тригубенко) та «Громадська діяльність» (Ліана Милка).

Наступного 2012 року він став бронзовим призером напівсередній ваговій категорії (до 69 кг) Олімпійських ігор у Лондоні. У півфіналі він боровся проти британця Фреді Еванса. Бій закінчився з рахунком 11-10 на користь господаря Олімпіади.

Потім завершивши навчання у Глухові Тарас перейшов у професійний спорт. Він двічі - у 2015 та в 2016 роках ставав Інтернаціональним чемпіоном за версією WBA та чемпіон за версією WBA NABO у 2015 році. З того часу живе у Лос-Анджелесі. З 2022 року взяв паузу і цього року вже двічі переміг. Зокрема нещодавно, напередодні свого ювілею переміг венесуельця Ентоні Саеза (5-7-1, 4 KO) у поєдинку у першій середній вазі на вечорі боксу в Еквадорі. У восьмому раунді Тарас Шелестюк відправив суперника в нокдаун, однак Саез підвівся та бій потривав ще два раунди.

Шелестюк залишається непереможним уже в 22 поєдинках у першій середній вазі.

**6 грудня
115-та річниця від дня народження**

**ОЛЕКСАНДРА ДМИТРОВИЧА ТОМЧУКА (1910 – 1997) –
українського педагога, ветерана Другої світової війни, науковця,
викладача, ректора Глухівського державного
педагогічного інституту в 1954 – 1971 роках**

Олександр Томчук народився 6 грудня (23 листопада) 1910 року в селі Поляхова Теофіпольського району Кам'янець-Подільської області (нині – Теофіпольської селищної громади Хмельницького району Хмельницької області). Батьки були бідними селянами. На дитинство припала перша світова війна та особливо постійна зміна влади в ході Української революції 1917-1920 років. Вже за совецької влади пішов до школи за 20 км від рідної домівки: із 1921 по 1928 рік навчався в Новоставецькій семирічній школі (нині - Новоставецький ліцей Теофіпольської селищної ради Хмельницького району). Після закінчення семирічки пішов у 1928 році на навчання за сотню кілометрів до Шепетівського педагогічного технікуму (нині – ВСП «Шепетівський фаховий коледж» ЗВО «Подільський державний університет».

Після закінчення технікуму в 1930 році Олександр Томчук розпочав свою трудову діяльність у рідному селі Поляхова - працював учителем, а потім директором своєї ж семирічки. Під час голодомору, з 1932 по 1934-й працював завучем школи колгоспної молоді і Райколгоспшколи.

У 1934 році 24-річний Олександр Томчук вступив до навчання до Київського педагогічного інституту імені Горького (нині – Український державний університет імені Михайла Драгоманова), повний курс якого закінчив у 1938 році, за спеціальністю «Викладач географії в середній школі». Маючи диплом з відзнакою, молодий спеціаліст був залишений працювати асистентом кафедри економічної географії в Київському педагогічному інституті. В цьому ж році вступив до аспірантури при Інституті економіки Академії Наук УРСР, яку закінчив у червні 1941 року, якраз напередодні німецько-радянської війни.

11 липня 1941 року Олександр Дмитрович був мобілізований до лав діючої Червоної Армії. Приймав участь у бойових діях на Південно-Західному, Сталінградському, Донському, Центральному, Першому Білоруському фронтах рядовим солдатом. В армії провадив велику виховну роботу серед особистого складу частини.

Після демобілізації з рядів Червоної Армії, в грудні 1945 року наказом заступника міністра освіти Української РСР був призначений заступником директора по навчально-науковій роботі Рівненського учительського інституту (нині - Рівненський державний гуманітарний університет), де працював до вересня 1946 року.

Наукове становлення у важкі повоєнні роки

Під час голоду 1946-1947 років його життєпис був пов'язаний з Глуховом. У вересні 36-річний О. Томчук був призначений на посаду викладача географії Глухівського учительського інституту. Правда за рік повернувся до наукової роботи – переїхав до Києва. З вересня 1947 по серпень 1949 року працював науковим співробітником та знову навчався в аспірантурі Інституту економіки АН УРСР. У 1949 році захистив кандидатську дисертацію здобув науковий ступінь кандидата економічних наук.

Отримав направлення до нещодавно приєднаної до СРСР Бессарабії - із серпня 1949 року працював на посаді заступника директора по учбовій та науковій частині Белгород-Дністровського (Ізмаїльського) учительського інституту (нині - Ізмаїльський державний гуманітарний університет).

У вересні 1952 року переїхав на Житомирщину - працював завідувачем кафедрою Бердичівського учительського інституту (заклад діяв до 1971 року, а потім у 1973-му на його базі розгорнуло роботу педучилище, нині - Бердичівський педагогічний фаховий коледж).

Знову Глухів – тепер назавжди.

За два роки, у вересні 1954 року 43-річний Олександр Дмитрович знов був переведений до закладу вищої освіти, який був реорганізований на Глухівський державний педагогічний інститут. Восени він працював на посаді старшого викладача та завідувача кафедри.

А в грудні 1954 року Олександр Томчук був обраний ректором Глухівського державного педагогічного інституту. Цю посаду науковець обіймав до жовтня 1971 року. Довгий час – це був найдовший термін ректорства в історії ЗВО м. Глухова – 16 років 10 місяців. Рекорд перевершив (у квітні 2017 року) нинішній ректор Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Олександр Курок.

Постать Олександра Томчука

За час ректорства О. Томчука Глухівський педінститут мав лише один факультет – підготовки вчителів початкових класів. Однак він став справжньою «кузнею якісних кадрів» учителів-класоводів, які працювали й працюють досі практично в усіх школах не лише Сумщини, але й Центру та Сходу України.

Сам Олександр Дмитрович працював викладачем на кафедрі марксизму-ленінізму (з 2010 року – кафедра історії, правознавства та методики навчання). В 1967 році 56-річному вченому було присвоєне вчене звання доцента. Він брав активну участь у суспільному житті інституту, міста, району. З 1954 року постійно обирався депутатом Глухівської районної Ради депутатів, систематично виступав з лекціями і доповідями перед вчителями шкіл, студентами, населенням міста та району. Очолював постійну комісію по народній освіті Глухівської районної Ради депутатів.

Разом із дружиною виховали двох доньок та сина.

Вийшовши на пенсію ветеран війни майже рік працював ректором, а в жовтні 1971 року був переведений на посаду доцента кафедри марксизму-ленінізму Глухівського педінституту, де працював до виходу на пенсію у липні 1987 року. Помер 19 січня 1997 року на 87-му році життя.

Нагороди:

- Нагороджений 14 державними нагородами:

- значком «Відмінник народної освіти»,
- медаллю імені А. С. Макаренка;
- Звання Заслуженого працівника вищої школи Української РСР,
- Занесений до районної Книги Пошани,
- Грамотою міністерства освіти Української РСР,
- численними грамоти та подяками від різних керівних органів.

Умовні скорочення:

АМН – Академія медичних наук
АН – Академія наук
АРСР – Автономна радянська соціалістична республіка
АТО – антитерористична операція ВУАН – Всеукраїнська академія наук
ЄС – Європейський Союз
ІСОМ – Комітет міжнародної ради музеїв
КНР – Китайська Народна Республіка
МІМ – Московський історичний музей
НАН України – Національна академія наук України
НВМС – Національна всеукраїнська музична спілка (з 1998 р.)
НДІ – науково-дослідний інститут
НСАУ – Національна спілка архітекторів України НСЖУ – Національна спілка журналістів України (з 1999 р.)
НСКУ – Національна спілка краєзнавців України (з 2008 р.)
НСМНМУ – Національна спілка майстрів народного мистецтва України (з 1998 р.)
НСПУ – Національна спілка письменників України (з 1997 р.)
НСХУ – Національна спілка художників України (з 1998 р.)
ОДА – Обласна державна адміністрація
ОУН – Організація українських націоналістів
ПАТ «СМНВО» – публічне акціонерне товариство «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання»
РВВС – районний відділ внутрішніх справ
РРФСР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
СЖ СРСР – Спілка журналістів СРСР
СМНМУ – Спілка майстрів народного мистецтва України
СНВО – Сумське науково-виробниче об'єднання
СП СРСР – Спілка письменників СРСР
СПУ – Спілка письменників України
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
СХУ – Спілка художників України
УГА – Українська господарська академія
УНР – Українська народна республіка
УПА – Українська повстанська армія
УРСР – Українська радянська соціалістична республіка
ЮНЕСКО – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

Використана та рекомендована література

1. Гриценко А. Віктор Степанович Прокопчук – знаний історик, дослідник питань пам'яткоохоронної діяльності та краєзнавчого руху. *Сіверянський літопис*. 2024. № 4. С. 182-184. URL : <https://sl-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/494>
2. Гриценко А.П. Втрата впливовості Савичів у 1720-1740-ті роки як результат наступу російських вельмож на права української старшини. *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 9. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2016. С. 244 – 248. Бібліогр.: с. 247-248 (17 назв). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/128300/50-Hrytsenko.pdf?sequence=1>
3. Гриценко А.П. Історія ректорства О.І.Курка на чолі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (До 70-річчя від дня народження та 25-річчя керівництва ЗВО). *Сіверщина в історії України: збірник наукових праць*. / І. В. Мошик (голова ред. кол.), Г. В. Боряк, В. М. Горобець, А. П. Гриценко, С. Ю. Зозуля, В. М. Крижанівський, О. І. Курок, Н. О. Мірошніченко, В. С. Прокопчук, О. А. Чумаченко, Т. В. Чухліб, О. В. Ясь, С. П. Жукова (відповідальний секретар); Національний заповідник «Глухів», Інститут історії України НАН України, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Ніжин, 2025. Вип. 15. 279 с. С. 226 – 236. (0,8 д.а.)
4. Гриценко А. Віктор Степанович Прокопчук – краєзнавець та історик. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячна 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф.* (Хмельницький, 14 трав. 2025 р.). Хмельницький: ХГПА, 2025. 375 с. С. 49-61. URI <https://repository.gnpu.edu.ua/handle/123456789/3830>
5. Гриценко А. П., Колієнко А. А. (2023). Глухівський учительський інститут: філософські засади заснування та функціонування. *Культурологічний альманах*, (2), 157–162. URL : <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.2.21>
6. Гриценко А. П. Некрологи. Пам'яті Віктора Володимировича Заїки. *Сіверянський літопис*. 2023. № 6. С. 147. <https://sl-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/413/356>
7. Гриценко А.П., Колієнко А.А. Особливості викладання історії та релігійного виховання в Глухівському учительському інституті (1874–1917 рр.). *Культурологічний альманах*. 2023. Вип. 3. С. 119-125. URL : <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.3.16>
8. Гриценко, А. (2023). Пам'яті Валерія Івановича Белашова (1949–2022). *Сіверянський літопис*, (3), 141-142. URL : <https://sl-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/353/299>
9. Гриценко А. Пам'яті Григорія Львовича Сапітона (1901–1954) – директора Глухівського учительського інституту. *Сіверянський літопис*, 2024. № 3. С. 172. URL : <https://sl-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/472>
10. Гриценко А. П., Ащаулова Т.А. Порівняльна характеристика соціального статусу та рівня життя викладачів Глухівської чоловічої гімназії та Глухівського учительського інституту в 1870-х – 1900-х роках. *Сумський історико-архівний журнал*. 2022. № XXXIX. С. 26-32. DOI: doi.org/10.21272/shaj.2022.i39.p.25
11. Гриценко А. П. Заснування населених пунктів Глухівщини у другій половині XVII століття в результаті переселення жителів Правобережної України. *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 11. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2018. С. 104 – 107. Бібліогр.: с. 106-107 (23 назви).
12. Гриценко А. П. Столипінська аграрна реформа початку XX століття на Глухівщині: регіональний аспект. *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 10. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2017. С. 334 – 337. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/128760/79-Hrytsenko.pdf?sequence=1>
13. Гриценко А. П. Декабрист Олександр Бріген – популяризатор «Історії Русів». *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 6. Київ – Глухів: Центр

пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2013. С. 317 – 320. Бібліогр.: с. 319-320 (20 назв) : фотогр. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sviu_2013_6_76

14. Гриценко А. П. До питання генеалогії роду Савичів. *Сіверщина в історії України*. 36. наукових праць. Вип. 5. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012. С. 195-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sviu_2012_5_45

15. Гриценко А. П. Родина Савичів – натхненники Сіверщини. *Сіверщина в історії України*. Збірник наукових праць. Випуск 4. – Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2011. С. 184 – 189. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/75611/45-Hrytsenko.pdf?sequence=1>

16. Гриценко А. П. Діяльність Глухівського педагогічного інституту в 1954–2000 рр. *Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка: 150 років розвитку: монографія* / за ред. Олександра Курка, Наталії Ткаченко, Андрія Гриценка. Глухів. 2024. С. 36-61.

17. Гриценко А. Михайло Богданович з Глухова – вчений, автор підручників з математики, ветеран. *Глухів.city*. 2025. 3 листопада. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/443819/mihajlo-vasilenko-z-gluhova-vchenij-avtor-pidruchnikiv-iz-matematiki-veteran>

18. Гриценко А. До ювілею Миколи Гурця. Його життя – освітня і поєична симфонія. *Тиждень*. 2025. № 45 (1378). 6 листопада. С. 4.

19. Гриценко А. Листопад 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 3 листопада. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/441617/listopad-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>

20. Гриценко А. Співець нашого сіверського краю: 75-річний ювілей відзначив Микола Гурець. *Глухів.city*. 2025. 3 листопада. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/441399/spivec-nashogo-siverskogo-krayu-75-richnij-yuvilej-vidznachiv-mikola-gurec>

21. Гриценко Андрій. Його життя — освітня і поетична симфонія: до ювілею Миколи Гурця/ *Глухів.info*. 2025. 2 листопада. URL: <https://hlukhiv.info/jogo-zhyttya-osvitnya-i-poetychna-symfoniya-do-yuvileyu-mykoly-gurtsya/>

22. Педагог з Глухівщини та Путивльщини [Микола Гурець]. *Сумський історичний портал*. 2025. 1 листопада. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/10008-hrytsenko-andrii-pedahoh-z-hlukhivshchyny-ta-putyvlshchyny.html>

23. Гриценко А. Пам'яті Анатолія Чумаченка – керівника з Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 31 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/441395/pamyati-anatoliya-chumachenka-kerivnika-z-gluhivschini>

24. Гриценко Андрій. Керівник Недригайлівщини та Глухівщини - Анатолій Чумаченко. *Сумський історичний портал*. 2025. 30 жовтня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/10006-hrytsenko-andrii-kerivnyk-nedryhailivshchyny-ta-hlukhivshchyny-anatolii-chumachenko.html>

25. Гриценко А. Гідний пам'яті. До 90 років історика та громадського діяча із Есмані [Микола Прокопович Василенко (1866-1935)]. *Тиждень*. 2025. № 44 (1377). 30 жовтня. С. 4.

26. Гриценко А. Академік з Есмані [Микола Прокопович Василенко (1866-1935)]. *Глухівщина*. 2025. № 44 (2934). 30 жовтня. С. 5.

27. Гриценко А. Історик та громадський діяч з Есмані – розповідь про Миколу Василенка. *Глухів.city*. 2025. 27 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/440751/istorik-ta-gromadskij-diyach-z-esmani-rozповід-pro-mikolu-vasilenka>

28. Гриценко Андрій. Микола Прокопович Василенко (1866 – 1935) – історик та громадський діяч. *Сумський історичний портал*. 2025. 22 жовтня. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/10005-hrytsenko-andrii-mykola-prokopovych-vasylenko-1866-1935-istoryk-ta-hromadskiy-diiach.html>

29. Гриценко А. Жовтень 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 2 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/437834/zhovten-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
30. Гриценко А. Важка втрата. Відліяшов у засвіти автор «Букваря» та викладач Глухівського педагогічного університету. *Тиждень*. 2025. № 37 (1370). 11 вересня. С. 4.
31. Гриценко А. Микола Вашуленко – автор «Букваря» та викладач ГНПУ. *Глухівщина*. 2025. № 37 (2927). 11 вересня. С. 3.
32. Гриценко А. Він лишив слід у кожній українській школі: про викладача Глухівського університету Миколу Вашуленка. *Глухів.city*. 2025. 4 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/434377/vin-lishiv-slid-u-kozhnij-ukrainskij-shkoli-pro-vikladacha-gluhivskogo-universitetu-mikoli-vashulenka>
33. Гриценко Андрій. Пам'яті автора «Букваря» та викладача Глухівського педагогічного університету Миколи Вашуленка. *Сумський історичний портал*. 2025. 4 вересня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9990-hrytsenko-andrii.html>
34. Гриценко А. Вересень 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 3 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/434269/veresen-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
35. Гриценко А. Глухівська святиня. Архітектурна перлина Гетьманщини – 260 років Спасо-Преображенській церкві. *Тиждень*. 2025. № 34 (1367). 21 серпня. С. 4.
36. Гриценко А. Архітектурна перлина Гетьманщини – 260 років Спасо-Преображенській церкві. *Суму.сх.юа*. 2025. 19 серпня. URL: <https://sumy.cx.ua/arhitekturna-perlina-getmanshini-260-rokiv-spaso-preobrajenskii-cerkvi/>
37. Гриценко Андрій. Велич козацького Глухова – тетраконхова церква XVIII ст. *Сумський історичний портал*. 2025. 19 серпня. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9982-hrytsenko-andrii-velych-kozatskoho-hlukhova-tetrakonkhova-tserkva-xviii-st.html>
38. Гриценко А. Спасо-Преображенська церква в Глухові: 260 років історії одного з символів міста. *Глухів.city*. 2025. 19 серпня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/432334/spaso-preobrazhenska-cerkva-v-gluhovi-260-rokiv-istorii-odnogo-z-simvoliv-mista>
39. Гриценко А. Пам'ятки Глухівщини можна переглянути як 3D-моделі. *Глухівщина*. 2025. № 33 (2923). 14 серпня. С. 2.
40. Гриценко Андрій. Оцифрування пам'яток історії та архітектури історичної Глухівщини. *Сумський історичний портал*. 2025. 9 серпня. URL: <https://history.sumy.ua/actually/9976-hrytsenko-andrii-otsyfruvannia-pamiatok-istorii-ta-arkhitektury-istorychnoi-hlukhivshchyny.html>
41. Гриценко А. Серпень 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 1 серпня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/430169/serpen-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
42. Гриценко А. Як 1000-ліття Глухова дало поштовх до розвитку міста [крулгий стіл у бібліотеці про В. Белашова]. *Глухівщина*. 2025. № 31 (2921). 31 липня. С. 3.
43. Гриценко Андрій. Монографія з історії Глухова Валерія Белашова: 20-річний ювілей. *Сумський історичний портал*. 2025. 23 липня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lessons-from-local-history/9971-hrytsenko-andrii-monohrafiia-z-istorii-hlukhova-valeriia-bielashova-20richnyi-iuvilei.html>
44. Гриценко А. Ювілей книги з історії Глухова Валерія Белашова. *Глухів.city*. 2025. 22 липня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/428768/yuvilej-knigi-z-istorii-gluhova-valeriya-byelashova>
45. Гриценко Андрій. Як бджоли Прокоповича завадили розвитку Глухова. *Сумський історичний портал*. 2025. 15 липня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9970-hrytsenko-andrii-yak-bdzholy-prokopovycha-zavadily-rozvytku-hlukhova.html>
46. Гриценко А. Як бджоли завадили будівництву залізниці з Глухова в Київ. *Глухів.city*. 2025. 13 липня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/427563/yak-bdzholy-zavadili-budivnictvu-zaliznitsi-z-gluhova-v-kiiv>

47. Гриценко А. Їй могло бути 40 років: історія світової біатлоністки з Глухова, вбитої у ніч після Дня народження. *Глухів.city*. 2025. 10 липня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/427279/ij-moglo-but-40-rokiv-istoriya-svitovoi-biatlonistki-z-gluhova-vbitoi-u-nich-pislya-dnya-narodzhennya>
48. Гриценко А. Липень 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 4 липня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/426516/lipen-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
49. Гриценко Андрій. Постать ректора О. І. Курка на чолі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. *Сумський історичний портал*. 2025. 8 липня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9966-hrytsenko-andrii-postat-rektora-o-i-kurka-na-choli-hlukhivskoho-natsionalnoho-pedahohichnoho-universytetu-imeni-oleksandra-dovzhenka.html>
50. Гриценко А. Два ювілеї Олександра Курка: ректор ГНПУ відзначив 70-річчя та 25 років, як очолив університет. *Глухів.city*. 2025. 3 липня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/426364/dva-yuvilei-oleksandra-kurka-rektor-gnpu-vidznachiv-70-richchya-ta-25-rokiv-yak-ocholiv-universitet>
51. Гриценко Андрій. 70-літній ювілей Миколи Деркача. *Сумський історичний портал*. 2025. 26 травня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9954-hrytsenko-andrii-70litnii-iuvilei-mykoly-derkacha.html>
52. Гриценко Андрій. Видатний графік з Нарбутівки. *Сумський історичний портал*. 2025. 28 травня. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9956-hrytsenko-andrii-vydatnyi-hrafik-z-narbutivky.html>
53. Гриценко А. Червень 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 3 червня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/422097/cherven-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
54. Гриценко А. Жив, кохав і малював: історія одного з найвідоміших уродженців Глухівщини – Георгія Нарбута. *Глухів.city*. 2025. 29 травня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/421451/zhiv-kohav-i-malyuvav-istoriya-odnogo-z-najvidomishih-urozhenciv-gluhivschini-georgiya-narbuta>
55. Гриценко А. Закоханий у рідну Глухівщину. Видатному земляку Петру Нечмоні виповнилося 85 років. *Тиждень*. 2025. № 21 (1354). 22 травня. С. 3.
56. Гриценко А. Тричі обирався мером Глухова: 70-річний ювілей відзначив Микола Деркач. *Глухів.city*. 2025. 26 травня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/420939/trichi-obiravsya-merom-gluhova-70-richnij-yuvilej-vidznachiv-mikola-derkach>
57. Гриценко А. Родом із Глухівщини: 85-річний ювілей відзначив Петро Нечмоня. *Глухів.city*. 2025. 19 травня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/419775/rodom-iz-gluhivschini-85-richnij-yuvilej-vidznachiv-petro-nechmonya>
58. Гриценко Андрій. Закоханий у рідну Глухівщину: видатному земляку Петру Нечмоні виповнилось 85 років! *Глухів.info*. 2025. 18 травня. URL: <https://hlukhiv.info/zakohanyj-u-ridnu-gluhivshhynu-vydatnomu-zemlyaku-petru-nechmoni-vypovnylos-85-rokiv/>
59. Гриценко А. Травень 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 2 травня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/417439/traven-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
60. Гриценко Андрій. Ювілей єврейського письменника Лазара Цвейфеля, похованого в Глухові. *Сумський історичний портал*. 2025. 30 квітня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9944-hrytsenko-andrii-yuvilei-ievreiskoho-pysmennyka-lazara-tsveifelia-pokhovanoho-v-hlukhovi.html>
61. Гриценко А. Єврейський письменник Лазар Цвейфель похований у Глухові. *Глухів.city*. 2025. 28 квітня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/416765/yevrejskij-pismennik-lazar-cvejfel-pohovaniy-u-gluhovi>

62. Гриценко А. Квітень 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 1 квітня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/412478/kviten-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
63. Гриценко А. Салютували з гармат, грали українську музику: як у Глухові гетьманом обрали Кирила Розумовського. *Глухів.city*. 2025. 4 березня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/407925/salyutuvali-z-garmat-grali-ukrainsku-muziku-yak-u-gluhovi-getmanom-obrali-kirila-rozumovskogo>
64. Гриценко Андрій. Елекція останнього гетьмана Лівобережної України в Глухові (1750). *Сумський історичний портал*. 2025. 6 березня. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9931-hrytsenko-andrii-elektsiia-ostannoho-hetmana-livoberezhnoi-ukrainy-v-hlukhovi-1750.html>
65. Гриценко А. Березень 2025: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 2 березня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/407597/berezen-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini->
66. Гриценко Андрій. Глухівський дослідник історії Нарбутів та православ'я. *Сумський історичний портал*. 2025. 8 лютого. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9925-hrytsenko.html>
67. Гриценко А. Архітектор із душею дослідника-краєзнавця: історія життя Володимира Ткаченка з Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 10 лютого. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/404656/arhitekt-iz-dusheyu-doslidnika-kraeyznavecyia-istoriya-zhittya-volodimira-tkachenka-z-gluhivschini>
68. Гриценко Андрій. Постать Миколи Кубана. *Сумський історичний портал*. 2025. 15 лютого. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9927-hrytsenko-andrii-postat-mykoly-kubana.html>
69. Гриценко А. Спомини про Миколу Кубана – діяча та педагога з Глухова. *Глухів.city*. 2025. 10 лютого. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/404627/spomini-pro-mikolu-kubana-di-yacha-ta-pedagoga-z-gluhova>
70. Гриценко А. Лютий 2025 року: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 3 лютого. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/403637/lyutij-2025-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
71. Гриценко А. Ювілей дослідника Глухівщини [До 95-річчя від дня народження Володимира Юхимовича Ткаченка (1930-2013) – відомого глухівського краєзнавця, викладача та архітектора]. *Глухів.info*. 2025. 8 лютого. URL: <https://hlukhiv.info/yuvilej-doslidnyka-gluhivshhynu/>
72. Гриценко А. Січень 2025 року: календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2025. 2 січня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/398392/sichen-2025-roku-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini->
73. Гриценко А. П. Історичний аспект виникнення та становлення Навчально-наукового інституту філології та історії. *Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка: 150 років розвитку: монографія* / за ред. Олександра Курка, Наталії Ткаченко, Андрія Гриценка. Глухів. 2024. С. 406-431.
74. Гриценко А. П., Прокопчук В.С. Трансформація історичної та суспільствознавчої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка. *Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка: 150 років розвитку: монографія* / за ред. Олександра Курка, Наталії Ткаченко, Андрія Гриценка. Глухів. 2024. С. 469 – 519.
75. Белашов Валерій Іванович: життєпис, наукова і педагогічна діяльність - до 75-річчя від дня народження / Укладачі: А. П. Гриценко, О. А. Чумаченко. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2024. 84 с. : фото. («Видатні імена та події Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»).
76. В'ячеслав Антонович Кубицький (1924 - 2008) : біобібліогр. покажчик до 100-річчя від дня народження / керівник вид. проекту О. І. Курок ; уклад.: А. П. Гриценко,

І. М. Коренева. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2024. 48 с. : фото. («Видатні імена та події Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»).

77. Лідія Кирилівна Нарочна (1924 - 2015) : біобібліогр. покажчик до 100-річчя від дня народження / керівник вид. проєкту О. І. Курок ; уклад.: А. П. Гриценко, М. В. Хроленко, І. М. Коренева. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2024. 48 с. : фото. («Видатні імена та події Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»).

78. Григорій Львович Сапітон (1901 - 1954) : біобібліогр. покажчик до 70-річчя від дня смерті / керівник вид. проєкту О. І. Курок ; уклад.: А. П. Гриценко; В. А. Гриценко. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2024. 76 с. : фото. («Видатні імена та події Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»). URL : <http://46.201.250.252/handle/123456789/2982>

79. Кириченко А. В. Історія Глухівського учительського інституту 1874 по 1924 роки : біобібліогр. покажчик до 150-річчя з часу заснування університету / керівник вид. проєкту О. І. Курок ; уклад.: А. П. Гриценко; В. М. Крижанівський. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2024. 116 с. : фото. («Видатні імена та події Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»). URL : <http://46.201.250.252/handle/123456789/2983>

80. Курок О.І., Гриценко А. Глухівський період наукової школи історика Віктора Степановича Прокопчука. *Суспільні трансформації в умовах війни росії проти України: виклики часу і завдання краєзнавців (до 80-річчя доктора історичних наук, професора Віктора Степановича Прокопчука)*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 26 липня 2024 р.) / [редкол.: Ю. Телячий (гол.), О. Реєнт (співгол.), В. Філіпчук (співгол.), О. Курок (співгол.) та ін.]. Хмельницький: ФОП Стрихар А.М., 2024. С. 88 – 105.

81. Курок, О., Гриценко, А., Крижанівський, В., Чумаченко, О. Глухівський інститут в 1917– 1924 рр.: між дерусифікацією та українізацією. *Сіверянський літопис*. 2023. № 1. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.58407/litopis.230105>

82. Курок О., Гриценко А. Славні ювілеї глухівського національного педагогічного університету в 2024 році. *«Глухівські історико-філософські читання»*: збірник наукових праць / [редкол.: Гриценко А.П., голова та ін.]. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2024. Вип. 2. С. 11 – 15. URL : <http://46.201.250.252/handle/123456789/2906>

83. Гриценко А. В'ячеслав Кубицький: видатний фізик та педагог. *«Глухівські історико-філософські читання»*: збірник наукових праць / [редкол.: Гриценко А.П., голова та ін.]. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2024. Вип. 2. С. 44-46. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/2911>

84. Гриценко А. Директорство Григорія Сапітона у Глухівському учительському інституті. *«Глухівські історико-філософські читання»*: збірник наукових праць / [редкол.: Гриценко А.П., голова та ін.]. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2024. Вип. 2. С. 24 – 28. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/2904>

85. Гриценко А., Голуб А. Історична школа «Глухівського періоду в історії Гетьманщини» В.І. Белашова. *«Глухівські історико-філософські читання»*: збірник наукових праць / [редкол.: Гриценко А.П., голова та ін.]. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2024. Вип. 2. С. 16-21. URL: <http://46.201.250.252:8080/bitstream/handle/123456789/2902/16-21.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

86. Гриценко А., Хроленко М. Лідія Нарочна – видатна українська методистка викладання природознавства та авторка підручників. *«Глухівські історико-філософські читання»*: збірник наукових праць / [редкол.: Гриценко А.П., голова та ін.]. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2024. Вип. 2. С. 107-108. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/2931>

87. Гриценко А. П., Ащаулова Т. А. Управлінці Глухівського учительського інституту (1874-1991 рр.). *Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації*: матеріали

VI Міжнародної наукової конференції (Суми, 8 – 9 грудня 2023 р.). У 2-х ч. Ч. 1. Суми: ФОП Цьома С.П., 2024. С. 75-79.

88. Прокопчук В. С., Гриценко А. П. Збереження пам'яток історії та культури в умовах війни: роль загальноосвітніх закладів загальної середньої освіти. *Консенсус*. 2024. № 2. С. 74-83. URL : <https://doi.org/10.31110/consensus/2024-02/074-083>

89. Прокопчук В.С., Гриценко А.П. Краєзнавчий рух 1980-х – 1990-х у поглядах сучасників на прикладі листів М. Іщенка до М. Пономаренка. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*: журнал. 2024. № 2(20). С. 1660-1663. URL : [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-1650-1663](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-1650-1663)

90. Прокопчук В. С., Гриценко А. П. Пам'яткоохоронна робота в закладах загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник: 2-ге видання: доповнене. – Суми: ФОП Цьома С. П., 2024. 136 с.: фото.

ЗМІСТ

Вступне слово	3
Перелік знаменних і пам'ятних дат Глухівщини на 2025 рік	4
10-та річниця від дня смерті МИКОЛИ ФЕДОРОВИЧА КУБАНА (1928 – 2015)	88
95-річниця від дня народження ВОЛОДИМИРА ЮХИМОВИЧА ТКАЧЕНКА (1930 - 2013)	90
275-річчя від дня, як Глухів святкував урочисте відновлення гетьманств в Лівобережній Україні та елекцію (обрання) гетьмана КИРИЛА РОЗУМОВСЬКОГО	92
210-та річниця від дня народження ЛАЗАРА ДАВИДОВИЧА ЦВЕЙФЕЛЯ (1815 – 1888)	94
85-та річниця від дня народження ПЕТРА ФЕДОРОВИЧА НЕЧМОНІ	96
105-та річниця від дня смерті ГЕОРГІЯ ІВАНОВИЧА НАРБУТА (1886–1920)	99
70-та річниця від дня народження МИКОЛИ АНДРІЙОВИЧА ДЕРКАЧА	104
70-та річниця від дня народження ОЛЕКСАНДРА ІВАНОВИЧА КУРКА	107
40-ва річниця від дня народження ОЛЕНИ ЛЕОНІДІВНИ ДЕМИДЕНКО (1985 – 2013)	112
260-та річниця від часу зведення СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ У ГЛУХОВІ	114
90-та річниця від дня смерті МИКОЛИ ПРОКОПОВИЧА ВАСИЛЕНКА (1866 – 1935)	117
30-та річниця від дня смерті АНАТОЛІЯ ГРИГОРОВИЧА ЧУМАЧЕНКА (1949 - 1995)	123
75-та річниця від дня народження МИКОЛИ ПЕТРОВИЧА ГУРЦЯ	126
100-та річниця від дня народження МИХАЙЛА ВАСИЛЬОВИЧА БОГДАНОВИЧА (1925 – 2006)	129
40-ва річниця від дня народження ТАРАСА ОЛЕКСАНДРОВИЧА ШЕЛЕСТЮКА	132

110-та річниця від дня народження ОЛЕКСАНДРА ДМИТРОВИЧА ТОМЧУКА (1910 — 1997)	133
Умовні скорочення	136
Використана та рекомендована література	137

Довідкове електронне видання

**Календар знаменних дат і подій історії
Глухівщини : 2025 рік.**

Підп. до друку 26.11.2025 р.
Формат 60x84/8.

Умов. друк. арк. 17,09. Зам. №3539 Облік.-вид. арк. 9,02.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Видавництво Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра
Довженка.

41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи СМв №046 від 16 червня 2014 року

Видруковано у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра
Довженка. 41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24.